

SOCIEDAD CASTELLONENSE DE CULTURA
COL·LECCIÓ LLIBRES RARS I CURIOSOS N° XXXII

**MEMÒRIA FAMILIAR
I PROJECCIÓ PERSONAL.
EL «DIETARI DE GASPAR GASSET,
PARAIRE» (1513-1586)**

M^a LUZ MANDINGORRA LLAVATA I JOAQUIM GARCIA PORCAR

**MEMÒRIA FAMILIAR
I PROJECCIÓ PERSONAL.
EL «DIETARI DE GASPAS GASSET,
PARAIRE» (1513-1586)**

(ESTUDI INTRODUCTORI A CURA DE:
M^a LUZ MANDINGORRA LLAVATA)



CASTELLÓ DE LA PLANA
M.M.XI

© COPYRIGHT:

SOCIETAT CASTELLONENCA DE CULTURA
C/ Major, 87 – Apartat 16 – 12008 Castelló de la Plana

ISBN: 978-84-86113-45-2
Dipòsit legal: CS-332-2011

Imprimeix: GRAMON IMPRENTA HNOS. S.L.
C/ Jordi Joan 40 – Castelló

ÍNDIX

NOTA DELS AUTORS	7
ESTUDI INTRODUCTORI	9
El Llibre	9
Els Protagonistes	16
1. Joan Maçano.	16
1.1. Alfabetització instrumental i ordenació de la casa i obrador.....	19
2. Gaspar Gasset.	22
2.1. L'encís de l'escriptura.	25
3. Josep Gasset.	30
3.1. Progressió gràfica i construcció genealògica.	31
L'Ambient gràfic	36
Conclusió	44
Criteris d'edició	45
Abreviatures citades a l'aparat crític de l'edició	47
DIETARI DE GASPAR GASSET, PARAIRE I FAMÍLIA	49
ÍNDIX ONOMÀSTIC I TOPONÍMIC	111

NOTA DELS AUTORS

Volem expressar el nostre agraïment a la Societat Castellonenca de Cultura per l'edició d'aquest llibre, amb la qual novament fa palés el seu compromís amb la difusió de la investigació científica en el camp de les Humanitats, tot continuant una llarga trajectòria que es remunta als primers anys del passat segle, quan començà la publicació tant del Butlletí com dels seus annexes. Aquesta edició, a més a més, reflecteix la convergència amb altres instàncies implicades en la investigació, ja que el treball que ha donat cos a aquest llibre s'ha beneficiat parcialment del Projecte d'investigació «Edición crítica de textos medievales valencianos» HAR 2009-12183 (Subprograma HIST) del Ministeri de Ciència i Innovació d'Espanya. La col·laboració d'aquestes dues entitats ha permés donar a conèixer una font que ens endinsa en el món de la vida privada del segle XVI, un moment de grans transformacions al si d'Europa. Esperem que aquesta publicació contribueisca a millorar, encara que siga d'una manera modesta, la nostra visió d'aquest període històric.

ESTUDI INTRODUCTORI

EL LLIBRE

És indubtable que, al llarg dels últims anys, els testimonis de l'escriptura autobiogràfica han esdevingut centre d'interés per a investigacions situades en àmbits del coneixement força diferents. En aquest sentit, n'és una bona mostra el dossier *De la autobiografia a los ego-documentos: un fórum abierto*¹, un recorregut per diverses perspectives d'anàlisi centrades en productes com ara diaris, memòries o autobiografies en un sentit estricte. Tanmateix, almenys pel que fa als estudis centrats en l'àmbit geogràfic de la Península Ibèrica, hom detecta diverses mancances que afecten d'una manera directa els resultats finals de la recerca. Per una banda, hom no ha insistit –o, al nostre parer, no suficientment– en el que considerem un aspecte crucial: l'inici del llarg procés de gestació del que constitueix, sens dubte, l'objecte-memòria² per excel·lència de la privacitat i de la identitat individual, el diari³. Sens dubte cal situar aquest fenomen en la Toscana del segle XIII, quan el llibre de comptes començà a complir funcions i adoptar significats diferents dels inicials per

1. *Cultura escrita y sociedad*,1 (2005), 11-122.

2. Sobre el concepte 'objecte-memòria', *vid.* MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., *Consevar las escrituras privadas, configurar las identidades*, conferència pronunciada en el curs *Consevar la memòria, representar la societat*, en el marc de la XVI edició de la Universitat d'Estiu de Gandia dedicada al tema genèric *Ments i sentiments* (Gandia, 19-23 juliol 1999) i publicada amb el mateix títol en la sèrie «Arché», n^o 7, València, Universitat de València, 2000, p. 8.

3. *Vid.* PLUMMER, K., *Los documentos personales. Introducción a los problemas y la bibliografía del método humanista*. Madrid, Siglo XXI, 1989, pp. 20-24. Sobre els documents personals o «ego-documentos», *vid.* també el dossier *De la autobiografía a los ego-documentos*, cit.

transformar-se progressivament en un «llibre de memòries»⁴. Es tracta d'una «invenció d'escriptura»⁵, que es materialitza en una gran varietat de productes que, però, tenen com a element comú la projecció personal i de grup. Aquest procés, en tant que naix d'una convergència d'interaccions socials⁶ amb pulsions individuals⁷, no té ni un temps ni una direcció únics, de manera que podem detectar-lo en diferents moments i en diversos contextos de producció d'escriptura.

Per altra banda, hom detecta una segona mancança, aquesta de caire metodològic: l'escassa –per no dir nul·la– atenció prestada a la materialitat gràfica i codicològica d'aquests productes. Potser la raó es trobe en la riquesa –quantitativa i qualitativa– de testimonis editats⁸, o talvolta en el fet que els estudiosos que se n'han ocupat no eren paleògrafs «a temps complet»⁹, els instruments dels quals només són aplicables sobre els testimonis gràfics ori-

4. Sobre els orígens dels *libri di ricordanze* vid. CHERUBINI, G., «I «libri di ricordanze» come fonte storica». A: AA.VV., *Civiltà comunale. Libro, scrittura, documento. Atti del Convegno di Genova 8-11 novembre 1988*. Genova, Atti della Società Ligure di Storia Patria, n.s., XXIX/2 (1989), 567-591; MORDENTI, R., Los libros de familia. Incunables del escribir sobre sí mismo. *Cultura escrita y sociedad*, 5 (2007), 215-238. Per a la discussió sobre les denominacions *libri di ricordanze* i *libri di famiglia* vid. les postures oposades de CHERUBINI, G., «I «libri di ricordanze» come fonte storica», cit. i de CICHETTI, A.; MORDENTI, R., «La scrittura dei libri di famiglia». A: AA.VV., *Letteratura Italiana vol. III: Le forme del testo. 2: La prosa*. Torino, Einaudi, 1984, pp. 1117-1159. Per a una caracterització d'aquests llibres també resulten d'interès, a més dels anteriors, les aportacions al congrés *La memoria e la città. Scritture storiche tra Medioevo ed Età Moderna. Atti del Convegno Internazionale di Studi (Bologna-San Marino, 24-27 marzo 1993)*, ed. a cura di C. Bastia, M. Bolognani, F. Pezzarossa. Bologna, Regione Emilia Romagna-A.R.U.B. Coop. Il Nove, 1995.

5. Cfr. MIGLIO, L.; PETRUCCI, A., «Alfabetizzazione e organizzazione scolastica nella Toscana del XIV secolo». A: MIGLIO, L., *Governare l'alfabeto. Donne, scrittura e libri nel Medioevo*. Roma, Viella, 2008, p. 37. [1ª edició a: GENSINI, S. (ed.), *La Toscana nel secolo XIV. Caratteri di una civiltà regionale*. Atti del I Convegno del Centro di studi sulla civiltà del tardo medioevo (Firenze-San Miniato, 1-5 ottobre 1986). Pisa, Pacini, 1988, pp. 465-484].

6. COQUERY, N.; MENANT, F.; WEBER, F., «Introduction». A: COQUERY, N.; MENANT, F.; WEBER, F. (dirs.), *Écrire, compter, mesurer. Vers une histoire des rationalités pratiques*. Paris, Rue d'Ulm, 2006, pp. 26-29.

7. Sobre l'impuls que condueix a l'acte d'escriure, encara que aplicat als *graffiti* del món antic, vid. CAVALLO, G., Los *graffiti* antiguos: entre escritura y lectura. A: GIMENO BLAY, F. M.; MANDINGORRA LLAVATA, Mª L. (eds.), *Los muros tienen la palabra. Materiales para una historia de los graffiti*. València, Universitat de València, 1997, pp. 61-71, en particular p. 61.

8. Vid. el llibre, exhaustiu alhora que ple d'idees suggerents, d'AMELANG, J., *El vuelo de Ícaro. La autobiografía popular en la Europa Moderna*. Madrid, Siglo XXI, 2003.

9. Aquesta expressió fou utilitzada per Armando Petrucci en *Historia de la escritura e historia de la sociedad*. València, Universitat de València, 1998 («Arché, nº 1»), p. 2. [Original italià: *Storia della scrittura e storia della società. Alfabetismo e cultura scritta*, nuova serie, 2 (juny 1989), 48-83; també a: *Anuario de Estudios Medievales*, 21 (1991), 309-322].

ginals¹⁰. Nogensmenys, creiem que la recuperació de la pluralitat de significats que hi convergeixen només és possible partint d'una anàlisi directa de les fonts, en tant que sols la lectura atenta dels originals ens permet reconstruir el procés de creació del text, des de la seua gènesi dins la ment de l'autor¹¹ fins la recepció pel destinatari mitjançant aspectes com:

- a) la identificació dels autors i l'establiment de la seua cultura gràfica, per als quals cal valorar tant els elements de l'anàlisi paleogràfica com les seleccions textuais i lingüístiques,
- b) la distribució dels texts als llibres, ja que en revela una possible jerarquia, resultat de la voluntat dels escriptors,
- c) la reconstrucció dels temps d'escriptura i els mecanismes d'elaboració del text, que sols és factible mitjançant l'observació dels canvis de mà i d'instrument, de les vacilacions, correccions, afegits... que resulten de capital importància per comprendre les intencions d'autor i lector en relació al text.

El testimoni que ara tenim l'ocasió d'editar¹² il·lustra aquest procés que conduí del llibre de comptes al diari personal, de la freda eina administrativa a un dels principals instruments de l'expressió individual. Es tracta, com veurem, d'una peça singular que ha superat les adversitats de la conservació diferencial que afecta els testimonis escrits¹³ i que ara descansa a l'arxiu, envol-

10. En aquest sentit es pronuncia Luisa Miglio en relació a la seua investigació sobre l'al·fabetització femenina, quan afirma que per a l'historiador de l'escriptura ««ciò che resta» non possono che essere testimonianze grafiche originali ed autografe», cfr. MIGLIO, L., «Scrivere al femminile». A: MIGLIO, L., *Governare l'alfabeto*, cit., p. 79. [1ª edició a: PETRUCCI, A.; GIMENO, F. M. (eds.), *Escribir y leer en Occidente*. València, Universitat de València, 1995, pp. 63-87].

11. Sobre el «text interior», vid. CARDONA, G. R., «Texto interior, texto oral, texto escrito». A: CARDONA, G. R., *Los lenguajes del saber*. Barcelona, Gedisa, 1994, 347-358. [Original italià: Testo interiore, testo orale, testo scritto. *Belfagor*, 41 (1986) 1-12; també a *I linguaggi del sapere*, Roma-Bari, Laterza, 1990].

12. L'edició que ara n'ofereim forma part d'un projecte d'edició de tots els llibres de memòries conservats als arxius valencians i datats entre els segles XV i XVII, al si del qual han vist la llum els següents: GIMENO BLAY, F.M; PALASÍ FAS, Mª T., *Del negocio y del amor*. El diari del mercader Pere Seriol (1371). *Saitabi*, XXVI (1986), 37-55; GUARDIOLA MARTORELL, C., *Llibre de fets meus propis: Don Francisco Alconchell (1646-1684)*. València, Universitat de València, 2006. Treball d'investigació inèdit; MANDINGORRA LLAVATA, Mª L., *Llibre de Miquel Ferrer, palmiter (1612-1634)*. Introducció, edició i notes a cura de... Castelló, Societat Castellonenca de Cultura, 2007. El «Dietari de Gaspar Gasset» fou objecte d'una primera aproximació en GARCIA PORCAR, J., *Memòries de mercaders. Classes subalternes i cultura escrita a la València baix medieval*. València, Universitat de València, 2000. Treball d'investigació inèdit.

13. Sobre els mecanismes que han determinat la conservació dels testimonis escrits al llarg del temps, vid. PETRUCCI, A., *Esctura de la memòria i memòries de l'escrit. De l'ordre dels objectes escrits al desordre de l'escriptura virtual*. València, Universitat de València, 2000 («Arché»,

tat d'altres afortunats que, com ell, escaparen de les urpes de la destrucció. Perquè, tot i que al catàleg dels llibres pertanyents a la secció *Varia* de l'Arxiu del Regne de València apareix descrit com «Dietari de Gaspar Gasset, pare, i família»¹⁴, aquest llibre és molt més que un simple dietari¹⁵ i no fou propietat exclusivament de la família Gasset. La confusió, però, és fàcilment explicable. En primer lloc, bona part del llibre constitueix, efectivament, un dietari, una successió ordenada de registres, bàsicament, d'entrades i eixides, disposada, a més a més, de la forma habitual en els llibres de comptes, amb el text a l'esquerra i la columna de quantitats a la dreta; d'una altra banda, els noms que hi apareixen citats més sovint, tant en els albarans com en altres texts, són els de la família Gasset: el pare, Gaspar Gasset, la mare, Jerònima Gasset, el fill major, Josep Gasset. Tanmateix, una lectura atenta del manuscrit revela que ens trobem davant un objecte de gran complexitat, tant pel que fa als continguts com als escriptors que hi participaren, un objecte que és el resultat d'una successió d'esdeveniments –no sempre susceptibles d'ésser reconstruïts– i que respon a les diverses aspiracions i voluntats dels propietaris.

Deixant de banda els albarans i algunes anotacions aïllades¹⁶, el llibre presenta tres mans principals, de les quals, dues corresponen, efectivament, a dos membres de la família Gasset: el pare, Gaspar, un pare de València, i el fill major, Josep. La tercera mà, però, –la primera en el temps com veurem– és d'un obrer de vila de la mateixa ciutat, Joan Mançano, que, fins on podem saber, no té cap relació professional o de parentiu amb els Gasset¹⁷.

nº 4). [N'existeix també una traducció castellana: «Escrituras de la memoria y memorias de lo escrito. Del orden de los objetos escritos al desorden de la escritura virtual». A: PETRUCCI, A., *Alfabetismo, escritura, sociedad*. Barcelona, Gedisa, 1999, pp. 290-299. Original italià: Scrittura della memoria e memorie dello scritto: dall'ordine degli oggetti scritti al disordine della scrittura virtuale. *Parole Chiave*, 9 (1995), 83-92].

14. Arxiu del Regne de València, *Varia*, llibres nº 30.

15. El *Diccionari català-valencià-balear* defineix la paraula dietari com un «llibre o quadern on són anotats dia per dia els esdeveniments notables, els ingressos i despeses, etc.», cfr. *Diccionari català-valencià-balear. Inventari lexicogràfic i etimològic de la llengua catalana en totes les seves formes literàries i dialectals. Recollides dels documents i textos antics i moderns. I del parlar viu al Principat de Catalunya, al Regne de València, a les Illes Balears, al departament francès dels Pirineus Orientals, a les Valls d'Andorra, al marge oriental d'Aragó i a la ciutat d'Alguer de Sardenya. Obra iniciada per Mn. Antoni M^a Alcover; redactat per Antoni M^a Alcover i Francesc de B. Moll*. Palma de Mallorca, Editorial Moll, 1980-1983, 10 vols. Edició electrònica disponible a l'adreça <http://dcvb.iecat.net>.

16. Hi ha tres mans que no hem pogut identificar: la mà «A» escriu un albarà al f. 103v; a la mà «B» correspon un únic registre al f. 104v; finalment la mà «C» copia una sèrie d'assentaments –un compte per setmanes i altres entrades– als ff. 104v i 105rv.

17. L'única connexió que hi hem pogut establir és la parròquia de sant Joan del Mercat, on prengué la sagristia Vicent, el fill de Joan Mançano (f. 28v) i fou batejada Jerònima, la filla de Josep Gasset (f. 73v).

En efecte, Joan Mançano és el primer propietari i escriptent del llibre. La seua escriptura –que comença l’any 1513– s’estén de manera pràcticament contínua des de l’actual foli 1r fins al 28v. En eixe punt la seua participació en el llibre queda interrompuda i no hi reapareix –llevat d’un albarà atorgat per Joan Llombart al foli 54v i d’un altre albarà, en aquest cas atorgat per la seua dona, al foli 103v¹⁸– fins el foli 104v, on prossegueix fins a l’actual darrer foli, el 108. Per tant, quan Joan Mançano deixà d’escriure-hi, l’any 1525¹⁹, havia deixat en blanc gairebé la tercera part del llibre.

Cronològicament, la segona mà correspon a Gaspar Gasset. La seua participació al llibre manca de la regularitat i ordre de la de Mançano, ja que hi apareix dispersa, fins i tot ocupant –de vegades amb simples proves de ploma, en altres casos amb exercicis d’escriptura i, de tant en tant, amb texts propis– espais deixats en blanc per Mançano en fulls on havia escrit els seus registres. Sols els albarans atorgats al seu nom s’hi disposen d’una manera relativament organitzada, perquè els trobem majoritàriament als folis 30v a 40v, 56r a 57r i 94v a 96r²⁰. Quan Gaspar Gasset morí, l’any 1553, el llibre passà a mans de la seua dona, Jerònima, que no hi escrigué però l’emprà com a contenidor per als albarans; no gensmenys, l’usuari i escriptent efectiu des d’eixe moment i fins a 1586, any de l’últim registre datat del llibre, en fou el seu fill Josep, la tercera mà del llibre, que, com veurem, només hi escrigué ocasionalment, però que, amb la seua intervenció, el dotarà d’un significat totalment diferent.

Ens trobem, doncs, davant un llibre en què s’escriu durant pràcticament tot el segle XVI –entre 1513 i 1586– i que experimenta dos canvis de propietari i usuari: el primer suposa el pas d’un nucli familiar i un ambient professional a un altre, mentre que el segon constitueix el pas d’una generació a una altra dins d’una unitat familiar. Aquesta circumstància en si mateixa ja seria suficient com per a justificar-ne l’edició i l’estudi, atés que comporta la convergència, en un espai únic, no sols de tres mans distintes, sinó de tres concepcions del llibre, pràctiques d’escriptura i nivells de cultura gràfica diferents. Tanmateix, l’interés del manuscrit radica també en el seu ric contingut textual. Tot i que, en la seua major part, conté texts de caire econòmic i administratiu, no es tracta, com ja hem dit, d’un simple llibre de comptes, sinó que és depositari, entre d’altres, d’unes precioses anotacions d’esdeveniments externs fetes per Gaspar Gasset i de tota una memòria familiar, escrita pel seu fill, Josep. Veurem com cada propietari del llibre en tenia una visió totalment distinta i, en conseqüència, en feia un ús diferent: el de Mançano és bàsicament

18. Escrit per la mà «A».

19. *Vid. infra*, p. 16.

20. Encara que en trobem d’altres als fulls 54v, 56, 58, 70r, 74r, 87r, 103rv.

econòmic i racional; el de Gaspar Gasset, de projecció i exploració personal; el de Josep, de construcció familiar. No podem qualificar-lo com llibre de família, perquè no en té la diversitat gràfica, la riquesa textual o la necessària amplitud en la progressió generacional, però no és un simple llibre de compte i raó, unitari en la seua concepció, contingut i materialització gràfica, ans al contrari, podem afirmar que es tracta d'un llibre de memòries. No de bandes els tres escriptors hi introdueixen almenys un registre precisament amb la paraula «memòria»: Joan Mançano: «Memòria del que yo, Mansan(o), espenc en la execusió que fas contra Gaspar Català»²¹; Gaspar Gasset: «[Mem]òria de [le]s y[o]lies d[e] ma [...] muller»²²; Josep Gasset: «Memòria sia a mi, Joseph Gaçet, de les coses següents»²³.

En aquest sentit, el *Dietari* ens permet analitzar fenòmens, no per infreqüents, privats d'interés per als historiadors de la cultura escrita: en primer lloc, podem seguir el procés pel qual un únic testimoni escrit és pensat i utilitzat d'acord amb criteris diferents que responen a necessitats, experiències i possibilitats distintes de cada propietari/escriptor. En el plànol estrictament gràfic, el llibre ens ofereix un exemple de progressió gràfica generacional dins d'una unitat familiar, en el cas de Gaspar Gasset i el seu fill Josep; a més a més, ens dona la possibilitat d'estudiar l'evolució gràfica d'un escriptor, Josep Gasset, des de la infància a la maduresa. Així mateix, el llibre s'ens revela com un producte masculí²⁴, no sols perquè no hi ha participació activa de les dones de la família –Jerònima Gasset fa una declaració d'analfabetisme²⁵ i Beatriu Mansana delegà l'única intervenció que féu al llibre²⁶– sinó perquè llur presència hi és sempre marginal i tangencial, subordinada a les seleccions operades pels actors principals –pare, marit, fill–, on sovint queden reduïdes a una font d'ingressos o de despeses²⁷. Finalment, l'extensió cronològica del llibre i la quantitat d'escriptors diferents que d'una manera o d'altra hi participen –un total de 30– fan possible una mínima aproximació a l'ambient gràfic –i també lingüístic– que envoltava els menestrals a la ciutat de València durant el segle XVI, ja que hi apareixen representats diversos col·lectius professionals i grups culturals, tant en les mans principals com en les secundàries.

Des del punt de vista codicològic, el llibre hi presenta les característiques pròpies del qualsevol llibre de comptes de l'època. És de format rectangular,

21. f. 107r.

22. f. 103r.

23. f. 28r.

24. Cfr. MIGLIO, L., «Scrivere al femminile», cit., p. 85.

25. f. 63v.

26. f. 103v, *vid. infra*, nota 33.

27. MIGLIO, L. «Leggere e scrivere il volgare. Sull'aefabetismo delle donne nella Toscana tardomedievale». A: MIGLIO, L., *Governare l'alfabeto*, cit., p. 58. [1ª edició a: AA.VV., *Civiltà comunale. Libro, scrittura, documento*, cit., pp. 355-384].

amb unes dimensions força reduïdes (215 x 155 mm.) i conserva la seua enquadernació original de pergamí, encara que es troba en un dolent estat de conservació i ha perdut els tancadors. El paper presenta la filigrana de la mà oberta, amb els cinc dits separats rematada per una flor²⁸. Actualment el llibre compta amb un total de 108 folis, distribuïts irregularment en 7 quaderns, tot i que originalment en tenia més, com ho demostren les discrepàncies entre la foliació antiga, escrita amb tinta en numerals àrabs, i la moderna, escrita a llapis per una mà del segle XX en el marge inferior dret. La foliació antiga, però, situada a l'angle superior dret, només és visible des del foli 34 (actual 13) al 100 (actual 73), de manera que sols és possible fer una reconstrucció parcial de l'estructura primigènica del llibre. Ara bé, aquesta correspondència mostra que n'han desaparegut els primers 20 folis, probablement un quadern sencer de deu fulls.

L'actual primer quadern té deu fulls (1r-19v) i ha perdut la primera part del quart, que correspon al foli 24 antic. Per la seua part, el segon quadern (20r-37v) també comptava originalment amb 10 fulls, encara que n'ha perdut un, el que correspon als folis 51-52 de la numeració antiga. El full 23v està en blanc. El tercer quadern (38r-54v) en principi tenia igualment 10 fulls, però n'ha perdut un sencer, el corresponent als folis 64 i 77 de la numeració antiga, i la segona part del sisè foli, de la qual no sabem la numeració perquè en la foliació antiga es produí un error i passa directament del 70 al 72. Estan en blanc els folis 41 a 44 i 46v a 54r. El quart quadern (55r-74v), també de 10 fulls, ha perdut la primera part del segon, l'antic foli 82. Estan en blanc els folis 57v, 59 a 63r, 64 a 69 i 70v a 72v. El cinquè quadern (74r-83v) té 5 fulls i probablement està complet. Estan en blanc els folis 74v a 83v. El sisè (84r-96v) té actualment 7 fulls, però no és possible saber si està sencer, perquè la foliació original ja no és visible a causa del mal estat del paper en la part superior del llibre. Estan en blanc els folis 84 a 86, 87v a 92r i 93 a 94r. Finalment, el setè quadern té en l'actualitat 7 fulls i, com en el cas anterior, no podem saber si en falten, perquè no contem amb l'auxili de la numeració antiga. Estan en blanc els folis 100v a 102v.

Dissortadament, no podem conèixer ni les causes de la pèrdua de folis ni el moment o moments en què es produïren. És molt possible que la desaparició del primer quadern resultara fortuïta, mentre que els fulls centrals podrien haver patit una destrucció intencionada o, si es trobaven en blanc, haver sigut utilitzats amb altres fins.

28. No hem pogut localitzar la marca exacta, tot i que es tracta d'un model molt comú, cfr. BRIQUET, C.M., *Les filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier dès leur apparition vers 1282 jusqu'en 1600*. A facsimile edition of the 1907 edition with supplementary material contributed by a number of scholars, edited by Allan Stevenson, II, Original text (L-Z). Amsterdam, The Paper Publications Society (Labarre Foundation), 1968, pp. 544-562.

ELS PROTAGONISTES

1. JOAN MANÇANO.

Cronològicament, el primer propietari del llibre és Joan Mançano, un obrer de vila de València. Les seues primeres intervencions són de l'any 1513 –com ja hem dit, però, falten els primers 20 folis del llibre, de manera que no en coneixem la data exacta de començament– i s'estenen almenys fins a 1525 –la darrera anotació amb data feta per Mançano és del 18 d'octubre d'eixe any²⁹–. Tot i que és l'escriptent principal del llibre, sabem molt poc de la seua vida personal i familiar, perquè no hi ha pràcticament referències de caire privat; no hi trobem ni tan sols els característics registres del naixement i bateig dels fills, que constitueixen habitualment els primers continguts no administratius que envaeixen el llibre de comptes³⁰ i generen eixe «intreccio fittissimo fra scrittura dell'esistere pratico e quotidiano e scrittura della memoria genealogica»³¹. Joan Mançano es refereix a la seua dona, Beatriu, com «ma muller» i, si en sabem el nom, és perquè l'any 1525 atorgà un albarà³², sens dubte no autògraf si atenem al fet que ni el pol d'atracció ni el nivell d'execució es corresponen als que habitualment apareixen en les manifestacions gràfiques de dones laiques de l'època³³. Pel que fa als fills, en tenia almenys tres: una filla casada de la qual no sabem el nom –el llibre ens parla d'una filla i d'un gendre³⁴–, un fill anomenat Vicent, que prengué la sagristia de l'església de sant Joan del Mercat en

29. f. 19v; la següent notícia datada correspon a l'any 1527 i és de la mà «B» (f. 104v); la següent, de 1531 (f. 105v), ja pertany a Gaspar Gasset.

30. Cfr. MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., «La configuración de la identidad privada. Diarios y libros de memorias en la Baja Edad Media». A: CASTILLO, A. (ed.), *La conquista del alfabeto. Escritura y clases populares*. Gijón, Trea, 2002, p. 144 i ss. [També a: *Historia, Instituciones, Documentos*, 29 (2002), 217-235].

31. MIGLIO, L., «Donne e cultura nel medioevo». A: MIGLIO, L., *Governare l'alfabeto*, cit., p. 37. [1^a edició a: *Cultura e scuola*, 110 (1989), 71-79].

32. f. 103v.

33. Vid. al respecte GIMENO BLAY, F.M., Analfabetismo y alfabetización femeninos en la Valencia del Quinientos. *Estudis*, 19 (1993), 59-101; MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., Alfabetismo y educación gráfica en la Valencia del Quinientos. El libro de albaranes del convento del Carmen (1517-1538). *Estudis Castellonencs*, VI (1994-1995), 787-798 (=GIMENO BLAY, F.M.; MANDINGORRA LLAVATA, M^a L. (eds.), *Miscel·lània d'estudis dedicats a la memòria del professor Josep Trenchs i Odena*). Per a les dificultats d'una caracterització de les escriptures femenines, vid. MIGLIO, L. «Leggere e scrivere il volgare», cit., pp. 65-66.

34. No pot tractar-se de la Joanota que apareix al foli 107v, que comença «a yr a costura [a] veynt(e)-e-quatre de giner de l'any 1520» perquè la primera referència al seu gendre és de l'any 1514 (f. 1r), nogensmenys, Joanota podria ésser-ne una filla menor.

1524³⁵, i un altre que es deia Joan Lluís, que morí l'any 1519³⁶. La presa de la sagristia per part de Vicent i la sentida referència a la mort de Joan Lluís són les úniques notícies que s'endinsen en el terreny personal. En tot cas, no podem valorar la praxi d'escriptura de Joan Mançano només a partir d'aquest llibre perquè sabem que en tenia almenys un altre, tal i com ens ho mostra l'anotació feta al foli 104r: «S[in]se *otros dieneros que tiene míos, los quals no están escritos en este libro sino en otro*».

Podem afirmar, però, que per a Joan Mançano el llibre era una eina administrativa amb què controlar d'una manera més eficient la casa i el negoci, un llibre de compte i raó destinat bàsicament a dur el registre dels contractes que establia amb diferents aprenents i oficials, especificant-ne les condicions, la data de començament, la durada. Alguns contractes es feien davant el notari i probablement Joan Mançano en conservava els documents, però el llibre li donava la possibilitat de disposar-ne d'un registre unitari, en què, a més a més, afegir les rebudes i dates que se'n derivaven fins a la finalització i, ocasionalment, incloure-hi alguna informació addicional. En aquest sentit, l'escriptura de Joan Mançano és ordenada, rigorosa, precisa, sintètica; sembla dominada per la necessitat i la voluntat de l'estalvi, és, en síntesi, una bona mostra d'eficàcia ritual, entenenent el ritu «comme technique intellectuelle de mise en ordre ou comme technique sociale qui permet de régler les interactions et d'assurer leur bon fonctionnement»³⁷. No obstant això, hi trobem informacions magnífiques, precioses anècdotes de la vida quotidiana dels seus operaris, llurs entrades i eixides, baralles, furts i deslleialtats, malalties i aficions, que ens permeten traçar el quadre de l'ambient familiar i professional de la casa³⁸, una casa que s'ens revela com un lloc on conviuen el treball i l'oci, la violència³⁹ i la solidaritat⁴⁰, de la mateixa manera que conviuen els membres de la unitat familiar amb els treballadors i amb altres persones, com ara l'esclau Miquel Joan⁴¹ i la pupil·la Joana Vicenta⁴². Sabem, doncs, que Martí Xoro es féu mal a

35. f. 28v.

36. f. 108r. No sabem si aquest Joan Lluís era el fill propietari d'una botiga a qui es fa referència en el f. 14r. Per altra banda, en altres assentaments Mançano parla simplement de «lo meu Johan» (ff. 18r, 26r i 108r). Convé notar que, segons la seqüència cronològica, el registre del foli 26r correspondria teòricament a l'any 1520, una data posterior a la mort de Joan Lluís.

37. Cfr. COQUERY, N.; MENANT, F.; WEBER, F., «Introduction», cit., p. 27.

38. En general, sobre la família al món modern, *vid.* la síntesi de KERTZER, D. I.; BARBAGLI, M. (comps.), *Historia de la familia europea*. Barcelona, Paidós, 2004. [Original anglès: *The history of the European family*. New Haven, Yale University Press, 2001].

39. De tant en tant, Joan Mançano havia d'indemnitzar els seus operaris a causa dels maltractes patits a mans del sobrestant (f. 10v) o de l'esclau Miquel Joan (f. 3r).

40. Joan Mançano s'encarregava de procurar tot el necessari als seus treballadors si patien cap malaltia o accident, com en el cas de les febres conretres per Perico (f. 15r).

41. A l'últim foli del llibre hi trobem l'albarà d'Andrea Bicio en què reconeix haver rebut de Joan Mançano la quantitat de 4 castellanes d'or, preu de l'esclau Miquel Joan.

42. f. 107v.

la mà jugant a pilota⁴³ i que Domingo Serrano se n'anà a Bugia l'any 1515 i tornà tres anys després⁴⁴; veiem com Antoni Mateo Mallorquí es ferí practicant esgrima⁴⁵ mentre assistim a les malifetes de Guillemet, barallador i lla-dre⁴⁶. Aquests assentaments s'estenen –amb algunes interrupcions– des de l'actual foli 1r fins al foli 28v; l'únic element de distorsió textual el trobem en una anotació –la darrera, si més no de les datades, feta per Mançano– relativa a un lloguer: «À *logado* Jaume Gyl lo estage de davall del meu costat per hun any. *Come(n)so* a dyuyt de otobre de l'any 1525»⁴⁷. En aquest punt es talla l'escrip-tura de Joan Mançano i no reapareix fins el foli 104r, però les notes que escri-gué en els folis 104 a 108 –seguint una pràctica habitual en l'escriptura dels llibres de comptes, organitzats habitualment d'acord amb aquesta distribució jeràrquica– ja no corresponen a la seua activitat professional, sinó que fan referència a assumptes diversos, de vegades de caire personal, tractats, a més a més, no de la manera sistemàtica que domina la primera part del llibre, sinó irregular: el lloguer d'un habitatge⁴⁸, la ja mencionada defunció de Joan Lluís i una recepta són alguns dels texts que podem trobar a aquests darrers fulls del dietari.

L'existència d'almenys un altre llibre, ara desaparegut, ens impedeix, com ja hem dit adés, efectuar una anàlisi completa de les seleccions textuais fetes per Mançano i determinar si l'obrer de vila era conscient de les possibilitats que li oferia l'escriptura de construir una memòria personal i familiar. També explica probablement el fet que aquest llibre, molt ric en albarans, només en continga tres relatius a Joan Mançano, cap d'ells relacionat amb la seua acti-vitat professional⁴⁹, ja que no és probable que una persona que duia un regis-tre tan detallat del seu negoci en dos llibres diferents no els utilitzàs amb aquesta finalitat.

Tanmateix, tot i que només en disposem d'un, podem pensar que Joan Mançano controlava i monopolitzava l'escriptura dels seus llibres i, en aquest sentit, respon a l'afirmació d'Armando Petrucci segons la qual, la participa-ció activa en el llibre es reservava a qui s'encarregava de construir i custodiar la memòria del grup, el pare de família «debido a su poder interno, fundado en una indiscutible jerarquía»⁵⁰. Mançano no sols escriu sempre de manera

43. f. 1v.

44. f. 6r.

45. f. 22r.

46. f. 23r.

47. f. 19v.

48. f. 106v.

49. ff. 103v, 108rv.

50. Cfr. PETRUCCI, A., «Para una historia cualitativa del alfabetismo». A: PETRUCCI, A., *Alfabetismo, escritura, sociedad*, cit., pp. 40-56, en particular p. 51. [Original italià: *Prospettive di ricerca e problemi di metodo per una storia qualitativa dell'alfabetismo*. A: PELIZZARI, M.R. (ed.),

autògrafa, no fa cap acte de delegació gràfica, sinó que hi exerceix un monopoli del qual resulta una escriptura totalment unitària, tant des del punt de vista gràfic com textual. Fins i tot, el fet que la seua dona, Beatriu, atorgàs un albarà, com ja hem dit més que probablement delegat, ens fa pensar en la possibilitat que Mançano hagués mort i el llibre hagués passat a mans de la seua vídua, qui, poc després, no necessitant-lo, es desfaria d'ell.

1.1. Alfabetització instrumental i ordenació de la casa i obrador.

L'anàlisi de l'escriptura de Joan Mançano permet situar la seua cultura gràfica⁵¹ en un nivell usual (*vid.* làmina 1). El pol d'atracció es localitza en les cursives documentals de finals del segle XV i primers anys del XVI⁵², encara que només amb un grau mitjà de tipicitat, ja que s'allunya del model, tant en la morfologia dels signes com en l'execució. Es tracta d'una escriptura cursiva, lligada, amb traços ascendents i descendents molt marcats de traç simple –amb excepció de la *s*, traçada doble, de l'alçat de la *b* i del caigut de la *g*–; l'alçat de la *d* es troba totalment inclinat cap a l'esquerra a l'igual que el de la *v* en posició inicial. L'habilitat de la mà es mostra en la fermesa del traçat, en el control del mòdul de l'escriptura, bastant menut, i en la correcta alineació del

Sulle vie della scrittura. Alfabetizzazione, cultura scritta e istituzioni in età moderna. Atti del Convegno di studi (Salerno, 10-12 marzo 1987). Napoli, Edizioni Scientifiche Italiane, 1989 (*Pubblicazioni dell'Università degli Studi di Salerno.* Sezione Atti, Convegni, Miscellanee, 24), pp. 21-37]. Per a les qüestions relatives a la manera en què s'articulaven les relacions familiars mitjançant l'escriptura resulten imprescindibles els treballs de BARTOLI LANGELI, A., *Scrittura e parentela. Autobiografia collettiva, scritture personali, rapporti familiari in una fonte quattro-cinquescentesca.* Brescia, Grafo, 1989 i «Scrittura e parentela. Gli scriventi apprendati in una fonte quattro-cinquescentesca». A: BARTOLI LANGELI, A.; TOSCANI, X. (eds.), *Istruzione, alfabetismo, scrittura. Saggi di storia dell'alfabetizzazione in Italia (sec. XV-XIX).* Milano, Franco Angeli, 1991, pp. 75-108.

51. Per al concepte de cultura gràfica, *vid.* BARTOLI LANGELI, A., *Historia del alfabetismo y método cuantitativo.* *Signo. Revista de Historia de la Cultura Escrita*, 3 (1996), 87-106, en particular 101-102. [Original italià: *Storia dell'alfabetismo e metodo quantitativo. Questioni di metodo.* *Annali della Facoltà di Lettere e Filosofia della Università degli Studi di Perugia*, 2, *Studi Storico-Antropologici*, XXVI, nuova serie, XII (1988-1989), 215-237. També a: *Anuario de Estudios Medievales*, 21 (1991), 347-367].

52. Podem oferir-hi com a model de referència formes que trobem a diversos documents públics, com ara un document de Ferran el Catòlic de l'any 1492 (Tarragona, Arxiu Històric, num. 70; reproducció en MILLARES CARLO, A., *Tratado de Paleografía Española.* 3ª ed. Con la colaboración de J.M. RUIZ ASENCIO. Madrid, Espasa Calpe, 1983, n° 339) o les Capitulacions de Santa Fe, del mateix any 1492 (Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Registre 3569, f. 136; reproducció en MILLARES CARLO, A., *Tratado de Paleografía Española*, cit., n° 345). També hi poden servir de referència formes presents a documents privats, com els reproduïts en les làmines 359 (Barcelona, Arxiu Històric de Protocols, Andreu Mir, lligall 3, manual de 1474) i 360 (Barcelona, Arxiu Històric de Protocols, Pere Triter, 1489-1490) de la mateixa obra de MILLARES CARLO.

text. L'hàbit de l'escriptura es revela també en la manera sistemàtica d'organitzar la pàgina: columna de text a l'esquerra i columna de quantitats a la dreta quan es tracta del negoci, a línia tirada en la resta d'anotacions. Solia encapçalar el contracte de cada nou operari amb el seu nom, en alguns casos en un mòdul més gran de manera que fóra visualment identificable⁵³. En resulta per tant un text parcialment jerarquitzat que facilita la cerca de la informació i exemplifica el valor de l'escriptura com a tecnologia que permet la reordenació i manipulació de la informació i, en conseqüència, l'efectuació d'operacions⁵⁴.

Joan Mançano coneixia els rudiments del sistema braquigràfic, però no en feia un ús intensiu. A més de les abreviatures de *lliura* i *sou* utilitza les de *per*, *ser*, *vir/ver...*; de les abreviatures per lletra sobreposada hi trobem les de *pri* (*primo*, *primer*), *medio/media*, *a raó*, *senyor*; fa servir el signe de *-us* en les paraules *Corpus* i *sous*; finalment, escriu altres paraules abreviades amb el signe de caràcter general, com ara *cavallers*, *mestre*, els grups *dels* i *de la* o la paraula *Iesus*, sempre expressada amb l'abreviatura habitual, *ihs*. Per altra banda, l'ús que fa dels numerals és correcte i respon a una jerarquia de funcions: les xifres de la columna de quantitats són sempre romanes, mentre que a la columna de text apareixen expressades en lletra; en general, escriu els anys en numerals àrabs, siga sencers, siga abreviats –com *19* per *1519*⁵⁵–, encara que de vegades foren escrits en romans o amb lletra i romans (mil DXVIII⁵⁶), mentre els dies del mes poden aparèixer tant en àrabs com en lletra o, fins i tot, en formes combinades (*veynt(e)-e-3*).

Joan Mançano escriu en valencià però la seua escriptura mostra una molt accentuada influència del castellà, influència que no sols afecta a paraules aïllades, sinó també a expressions i, ocasionalment, a frases senceres. Aquesta intromissió del castellà no varia en funció del tipus de text, sinó que es presenta de manera uniforme al llarg del llibre, encara que la trobem fonamentalment en la referència als dies de la setmana, en paraules com *ducado*, en numerals com *ocho*, en la preposició *por*, que alterna amb *per*, en algunes formes verbals com ara *tiene*, *tengo*, *fue*, *tornó*, *partió...*, en l'alteració de paraules, com *nafrado* per *nafrat*, *preo* per *preu...* De tota manera, no es pot fixar un patró, es a dir, no podem afirmar que existesca una selecció lingüística conscient per part de Mançano, sinó que l'ús del castellà sembla indiscriminat, casual i, per tant, no podem determinar-ne la causa. ¿Es devia a que Mançano,

53. Per exemple, en el cas de l'assentament referit a Domingo Serrano (f. 7r).

54. Cfr. COQUERY, N.; MENANT, F.; WEBER, F., «Introduction», cit. p. 27. Aquest terreny de recerca fou obert per GOODY, J., *La domesticación del pensamiento salvaje*. Madrid, Akal, 1985. [Original anglés: *The Domestication of the Savage Mind*. Cambridge, Cambridge University Press, 1977].

55. f. 21r.

56. f. 13v.

com podria suggerir el seu cognom, era d'origen castellà? ¿era el resultat del contacte amb molts castellanoparlants? En aquest sentit, resulta significatiu el fet que bona part dels seus operaris procedien de Castella, tal i com ens ho mostren tant els seus noms i cognoms, com les pròpies indicacions de l'obrer de vila⁵⁷.

En qualsevol cas, fóra per la interferència del castellà o per altres raons hom detecta determinades irregularitats gràfiques en els texts en valencià escrits per Mançano. Hi trobem vacil·lacions, com les de *c/s* (*ofici/ofisi, deputació/deputasió*), *ch/g* (*menchar/mengar*⁵⁸) i alteració puntual de l'ordre de les lletres, com en el cas de la paraula *tantost* convertida en *tantots*⁵⁹. També cal destacar les omissions de consonants, tant en mig de paraula (*quatose* per *quatorse*), com en posició final en paraules com *cinc* –molt sovint escrit *cin*– o *per* –escrit *pe*–. Convé igualment destacar-hi les freqüents elisions quan a una paraula acabada en vocal segueix una altra que comença en vocal (*de gost* per *de agost*), les que resulten del contacte d'una paraula acabada en consonant i una altra que comença amb la mateixa consonant (*tre sous* per *tres sous*) o les que són conseqüència del contacte entre dos grups de lletres idèntics o semblants (*unes pardenyas* per *unes espardenyas, adelan tyene* per *adelante tyene*). Contràriament, l'escriptura en castellà, tot i que hi té una presència minoritària, es mostra molt més estable i no presenta pràcticament variants en la representació gràfica dels sons, encara que també hi trobem formes híbrides com, per exemple, *dilunes*.

Pel que fa a la competència textual, podem afirmar que Joan Mançano no tenia cap dificultat en enfrontar-se a la redacció dels texts administratius. En general, hi trobem composicions senzilles, que es repeteixen copiant-se les unes a les altres segons un esquema formular quasi fix, molt ajustades a eixe esperit d'estalvi gràfic que sembla dominar la seua activitat gràfica. Els assentaments relatius als seus operaris comencen habitualment amb la data, quan es tracta de l'establiment de nous contractes i/o condicions: «Disapte que *fue-ron* 5 de no[e]mbre de l'any 1513 me *torné* a concordar a[b] lo dit Martí Goro»⁶⁰, «Dijous que foren [2]6 d[e] abri]l de l'any 1515 [a]fermé a Domingo Serano»⁶¹. Si es tracta d'una successió de pagaments, despeses o faltes s'inicien ocasionalment de la mateixa manera, però més sovint ho fan amb les paraules *primo* o *ítem*: «Dimecres que fon lo primer dia de giner de l'any 1516 se n'anà Fran-

57. Per exemple, Francisco Morales (f. 2v), Pedro de Medina (f. 9v), Domingo Serrano (f. 16r), Antón Gallego (f. 3v), Rodrigo de Lorca (f. 11r), entre d'altres.

58. La més cridanera, però, és la de la paraula *mig*, que escriu indistintament amb les seients grafies: *mig, myg, migít, michic*, a més de la paraula castellana *medio, media*, tant sencera com abreviada *m^o, m^a*.

59. f. 15r.

60. f. 1r

61. f. 6r.

cisco, que dix que *avian nafrado* a son cosí»⁶², «*Primo* li é donat a diuit de febrer quatre sous e tres dinés»⁶³, «Iten més, de la botixa que me quebraren el e Domingo»⁶⁴. Quan havia d'afegir paraules o frases que havia oblidat incloure en el text ho feia amb molta cura, posant-hi sempre una indicació per al lector⁶⁵. Encara que l'escassa varietat temàtica de l'escriptura de Mançano ens impedeix aprofundir en la seua capacitat per a crear texts, podem dir que la seua competència textual és similar a la seua habilitat gràfica, que, en tot cas, no va més enllà d'un nivell usual i que probablement tindria moltes dificultats a l'hora d'enfrontar-se a la composició de texts d'altra naturalesa. N'és prova el fet que l'anotació relativa a la mort del seu fill, la més notable des del punt de vista emocional, està redactada amb la mateixa estructura que hem descrit per als registres econòmics: «Dijous que foren 5 de mag de l'any 1519 donà el ànima mon fill Johan Luís en mans del redemptor de natura hum[ana] nostre Senyor Jesucrist». Per altra banda, la recepta del foli 108v revela una estructura additiva, en coordinació i en aposició, sense nexes de subordinació, característica dels escriptors incapaços de desenvolupar construccions més complexes⁶⁶.

Podem concloure que Joan Mançano gaudia d'una alfabetització instrumental, en llengua vulgar, orientada a la gestió de la seua activitat professional, ja que, malgrat l'ocasional derivació que en fa a altres funcions de caire més íntim, no sembla que consideràs la seua capacitat d'escriure com un vehicle per a la projecció personal, sinó com una eina destinada exclusivament al manteniment de l'ordre de l'escena social que constituïa la seua vida quotidiana.

2. GASPAR GASSET.

¿Com el llibre d'un minuciós obrer de vila, conscient de la importància de l'escriptura com a instrument de gestió, control i racionalització, amb una relativament bona competència d'escriptura, acabà en mans d'un pareire semi-alfabetitzat amb una certa vocació literària? Dissortadament, el llibre no ens ofereix la resposta a aquest interrogant. Només sabem que, en algun moment, per raons que no en podem determinar, Gaspar Gasset se'n convertí en el pro-

62. f. 4v.

63. f. 3v.

64. f. 5v.

65. Per exemple, als ff. 15r i 17r.

66. Sobre la utilització d'aquestes formes de construcció textual als llibres de memòries *vid.* MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., «La configuración de la identidad privada. Diarios y libros de memorias en la Baja Edad Media», *cit.*, pp. 149-152.

pietari i començà a desenvolupar-hi una pràctica d'escriptura diametralment oposada a la de Mançano.

No podem localitzar el moment exacte en què Gaspar Gasset començà a utilitzar el llibre, encara que sí és possible fer-ne una aproximació. Ja hem dit que l'últim registre datat de Mançano és una anotació feta el 18 d'octubre de 1525, en què s'observa un lleuger empitjorament en el traçat de l'escriptura ¿degut potser a una malaltia? Ací s'enceta un aparent buit –resultat d'un temps de no ús⁶⁷– que acaba en l'any 1527, quan la mà «B» escrigué: «É llogat les cambres del costat a Tomàs, comprador de mosén Crespí, per sinch lliures l'any; comença l'any a XXX de agost de l'any DXXVII»⁶⁸. Finalment, després de 1527 hi trobem un altre buit de referències cronològiques fins a 1531, quan Gaspar Gasset anotà, de la seua mà, el lloguer del bres i del torn⁶⁹. Tot considerant el caire monopolitzador de l'activitat gràfica de Joan Mançano, podríem conjecturar que la seua mort s'hauria produït poc després del 18 d'octubre de 1525 i que el llibre romandria durant un temps en mans de la seua dona que, éssent amb tota probabilitat analfabeta, hauria delegat en la mà «B» l'anotació relativa al lloguer de les «cambres del costat» de 1527⁷⁰. Per altra banda, aquest registre va seguit d'un compte per setmanes –¿del dit lloguer?–, compte iniciat per la mà «C» i que és continuat en un punt del foli 105r per Gaspar Gasset. Com que la mà «C» escriu en un altre compte de Gaspar Gasset uns apunts formulats en primera persona, com si hi escrigués el mateix paraire⁷¹, pareix evident per tant que està relacionada amb Gaspar Gasset i talvolta ambdós tenien alguna connexió amb la mà «B», que podria haver escrit la nota del lloguer a Tomàs per delegació de Gaspar Gasset. En tot cas, sembla que en algun moment entre 1525 i 1531 el llibre passà de les mans de Mançano a les de Gaspar Gasset, qui en fou el propietari fins a la seua mort, l'any 1553⁷². Determinar com i per què resulta, però, difícil. ¿Era Gaspar Gasset el teixidor

67. Cfr. GIMENO BLAY, F.M., Conservar la memoria, representar la sociedad. *Signo. Revista de Historia de la cultura escrita*, 8 (2001), 275-293, en particular 286.

68. f. 104v.

69. f. 105v.

70. No podem oblidar que l'única referència directa a Beatriu Mançana és l'albarà que atorgà a Jaume Calasena, escrit per la mà «A» al f. 103v que podria ser posterior a la mort del seu marit.

71. f. 105v.

72. És impossible determinar la freqüència de l'activitat gràfica de Gaspar Gasset, perquè no acostumava a posar la data als seus assentaments, potser per imitació de la pràctica de Joan Mançano. Tan sols la trobem en el lloguer dels bres i del torn de 1531, en la processó del Corpus de 1533, en l'afermament de Felip de 1534, en el viatge de l'emperador de 1535 i en un altre lloguer del torn de 1545. Hi ha un assentament que relata una processó a Sant Vicent de fora d'un any de la dècada dels 30 però el dolent estat de conservació del full no ens deixa veure la darrera xifra.

el nom del qual quedà en blanc en el registre que escrigué Mançano en relació al lloguer de «lo estage de davall» el dia 25 de novembre de 1524⁷³; no oblidem que, encara que Gasset és qualificat sempre com a paraire, era propietari d'un teler de teixir llana⁷⁴ que llogà en diverses ocasions. ¿Ocupà la família Gasset la casa en què havia viscut Mançano trobant-hi el llibre? A través dels albarans, sabem que Gaspar Gasset pagà un censal a l'Hospital d'en Conill des de 1533 a 1552 sobre una casa situada en els Patis d'en Frígola⁷⁵. L'única connexió entre ambdues famílies es troba, com ja hem dit, en la paròquia de sant Joan del Mercat. Tot plegat, és factible, així mateix, que no hi hagués cap relació entre ells i que Gaspar Gasset comprara el llibre de segona mà, tal vegada en una almoneda.

No ha de sorprendre, en tot cas, que Gaspar Gasset fera servir un llibre que havia sigut utilitzat per un altre, ja que resulta evident que, en el moment en què l'adquirí, el seu nivell de coneixement de l'escriptura era força baix. De fet, moltes de les seues intervencions gràfiques són exercicis d'escriptura, ja siguen proves de ploma, ja es tracte de texts, la complexitat i extensió dels quals varia de cas a cas. Més encara, Gaspar Gasset feia servir les parts escrites per Mançano com a model de construcció textual; així ho mostra el primer assentament del llibre (recordem que l'actual foli 1 es correspon al foli 21 de la numeració antiga ¿hauria desaparegut ja en eixe moment el primer quadern del llibre?) que Gasset copia quasi literalment en el marge dret, corresponent a la columna de quantitats. Semblen inspirats en els texts de Mançano, tot i que no en són còpies, els assentaments del foli 26r: «Dijous que foren 23 del mes de agost afermí a Juan Anhau de Mansonya» i el encara més interessant: «Dijo(u)s que foren 23 del mes de agost, afermí a Johan de Mançano, perquè *quiso que le afermasa*, per mig any, per preu de quinze lliures», l'única ocasió al llarg del llibre en què es posen en relació els noms d'ambdós propietaris, encara que no cap dubte que l'assentament no és real i no es tracta més que d'un exercici d'escriptura de Gasset (*vid.* làmina 2).

Probablement, Gaspar Gasset adquirí el llibre amb la finalitat de realitzar algunes anotacions econòmiques, com el «Comte del çabó que prenguí d'en Corbera» o el «Comte del senyor Rasquí», i per a disposar d'un espai per als albarans. Són onze les persones que, des de 1533 –quan Pere Sobirats atorga un albarà a Gaspar Gasset pel cobrament del cens corresponent a la casa que tenia en els Patis d'en Frígola, propietat de l'Hospital d'en Francesc Conill–

73. f. 106v. Aquest assentament, a més a més, continua amb el registre del lloguer per part de Mançano de «las cambres del meu costat» a un paraire anomenat Bernaldino. Dissortadament, no hem pogut localitzar Jaume Ximeno, el notari que, segons Mançano, «rebé lo loguer».

74. f. 74v.

75. Sembla que a la mort de Gaspar Gasset, esdevinguda el 31 de gener de 1553, la seua vídua, Jerònima, deixà la casa, ja que llogà una altra a Joan Alós, f. 45r.

fins a 1553 (data de la seua mort), firmen –de manera autògrafa o no– albarans en el llibre; alguns són relatius al lloguer de les cases i el pagament dels censos⁷⁶ i altres fan referència a assumptes de l'ofici, com ara el pagament dels tints⁷⁷. Sembla, però, que el contacte amb el llibre canvià la seua percepció de l'escriptura i de la seua capacitat d'escriure.

2.1. L'encís de l'escriptura.

El pol d'atracció de l'escriptura de Gaspar Gasset es troba, com en el cas de Joan Mançano, en les cursives documentals de finals del XV i principis del XVI (*vid. làmines 1 i 2*). Efectivament, el referent de la humanística cursiva⁷⁸ es pot reconèixer en les formes arrodonides, el desenvolupament d'alçats i caiguts i la morfologia de les lletres *a*, *g*, *r* i *s* en posició final. Però l'adhesió al model que de vegades presenta la seua escriptura⁷⁹ no es deu a la seua habilitat, sinó, contràriament, al baix nivell de la seua cultura gràfica i a la subsegüent incapacitat de distanciar-se del referent. Perquè l'escriptura de Gaspar Gasset és, indubtablement, una elemental de base. El tall de la ploma és dolent i provoca la presència de nombroses taques de tinta⁸⁰. A més a més, Gaspar Gasset té moltes dificultats per a controlar l'instrument escriptori i, com a conseqüència, el mòdul de l'escriptura és desproporcionat i la alineació dels registres irregular. El traçat és insegur i fatigós, desarticulat; les lligadures són forçades i en cap manera són l'efecte d'una execució fluïda; la morfologia de les lletres arriba a distorsionar-se tant que resulta impossible identificar de quin signe es tracta. Els errors són abundantíssims i de tot tipus: per omisió (*ay* per *any*), per afegit de lletres o signes innecessaris (*buescar* per *buscar*), per inversió (*ducast* per *ducats*), per confusió (*tont* o *tort* per *torn*). Les vacil·lacions gràfiques no es limiten a la utilització aleatòria de diverses grafies per a la representació d'un mateix so, sinó que dona diferents versions d'una paraula, així *abril* es converteix en *ablrlil*, *hablí*, *abli*⁸¹, o *torn* esdevé *tors*, *torns*, *tont*⁸², *tort*⁸³); a més a més, la separació de paraules és, en molts casos, inexistent, de

76. ff. 30v a 40r.

77. f. 40v.

78. Podem considerar com a model de referència algunes escriptures notariales, com ara les reproduïdes per MILLARES CARLO, A., *Tratado de Paleografía Española*, cit., n° 360 (Barcelona, Arxiu Històric de Protocols, Pere Triter, 1489-1490), n° 361 (Barcelona, Arxiu Històric de Protocols, Dalmau Ginebret, 1496-1497) i n° 362 (Barcelona, Arxiu Històric de Protocols, Pere Saragossa, 1500-1502).

79. Per exemple, en els ff. 26v-27r on escrigué dues breus anotacions sobre l'expedició de Carles V a Tunis, o en el f. 55v, on anotà la liquidació del compte amb en Súnyer.

80. Com, per exemple, en els folis 15v i 26r.

81. f. 18v.

82. f. 106r.

83. f. 105v.

manera que el text acaba per resultar incompreensible: «De una puent (!) *que yso miestro Gaçant capitán general para pasar* a los fra(n)sesos»⁸⁴.

L'ús que Gasset fa del sistema braquigràfic es redueix als signes de *lliures* i *sous*, a les abreviatures *r^o* (*rova*) i *o^o* (*onça*), a més d'algunes paraules abreviades amb el signe general, com ara *ítem*, *contant* (que escriu *conta*). Per altra banda, cal fer referència a la seua utilització dels numerals. Quan escriu les quantitats ingressades o pagades fa servir habitualment els numerals romans, encara que, ocasionalment, les hi escriu en àrabs. En canvi, sol expressar el dia del mes en numerals àrabs, tot i que, també en alguns casos, els anota amb lletra. Finalment, en la indicació dels anys fa totes les combinacions possibles entre numerals romans, àrabs i l'expressió amb lletra: 1535⁸⁵, mil y D y XXXIII⁸⁶, mil D 3III⁸⁷.

No deixa d'ésser significatiu, però, el fet que, malgrat el baix nivell de cultura gràfica de Gasset, la selecció textual que fa és molt més variada i rica que la de Mançano –que, com hem vist, és molt limitada– i, a més a més, va unida a una interessantíssima selecció lingüística. Gaspar Gasset escriu totes les anotacions econòmiques en valencià, sense interferències del castellà. També empra el valencià quan ens dóna notícia d'uns esdeveniments «externs» que ell considerarà suficientment importants com per a registrar-los al llibre: dues processons –la del Corpus de l'any 1534⁸⁸ i la de sant Dionís d'un any de la dècada dels 30⁸⁹–, i l'expedició a Tunis de Carles V en l'any 1535: «A trenta de mag s'enbarquà l'Enperador, que Déu li done bon vihage, am gran armada de galeres y de nau, y gran provisió per a l'armada. Any 1535»⁹⁰. També hi trobem un parell d'anècdotes i reflexions personals, encara que de difícil interpretació a causa de la deficient construcció textual, com l'excursió al Grau: «Anaren al G(r)au per peu de planer; agueren de tornar-se'n pel quamí matehi(x) ne·l ras pe(r)què no pogeren tornar-se'n per l'altra part que fa plaja»⁹¹ i la referència a l'Evangeli de sant Lluç: «Benaventurat à de ser aquel que servins (!) a nostre Se(n)yor Déu, que tot l'altre és burla y vanitat, pe(r)què Déu és se(n)yor de tot lo món. *Escrívela el glorioso sant Lucas a los XXIII capítulos: «Padre mío, perdona a los que no saben lo que·s fan»*»⁹². Ací trobem el primer exemple de selecció lingüística determinada pel contingut del text. El pas

84. f. 20r.

85. f. 27r.

86. f. 22v.

87. f. 23r.

88. f. 22v.

89. f. 92v.

90. Gaspar Gasset començà a escriure la notícia al full 26v però la deixà inacabada i n'escrigué una altra al full 26r.

91. f. 26r.

92. f. 25v.

del valencià al castellà a l'hora de referir-se a l'Evangeli ¿comporta una jerarquització lingüística conscient a favor del castellà o simplement reflecteix una realitat, l'increment de la difusió de texts en castellà que començava a produir-se en l'època a València?⁹³.

El mateix foli 22v ens ofereix un altre exemple de selecció lingüística determinada pel contingut textual. La pàgina dona suport a quatre texts diferents, separats entre si per una línia horitzontal, tots corresponents a un únic temps d'escriptura, perquè el color de la tinta és uniforme i perquè tots foren escrits amb el mateix tall de la ploma, que produeix taques de tinta en els girs de les lletres *a, e, o, g, l, s* i *v*. El primer text és un poema, escrit en castellà: «*Nasciendo [m]i pensamiento paso deve de la virtud de mi gesto nase mi m(a)l y crebanto, mas consuélome con esto, que no ay bien que valga tanto*». En aquest punt, en una curiosa deriva, Gaspar Gasset canvia de subjecte i de llengua, sempre en el mateix paràgraf: «la senyora volria cassar-se am un yove d'e(s)ta villa y volria que li fei (!) unna gonela». Sembla que Gaspar Gasset transcriu el seu discurs mental, la cadència dels seus pensaments, el «text interior»⁹⁴, amb el seu inconstant fluir, que passa d'un assumpte a un altre sense solució de continuïtat, de manera que aquesta anotació no és més que un fragment de paraula escrita al servei de la urgència del pensament⁹⁵. A continuació hi trobem la ja mencionada processó del Corpus de 1534, escrita, com la resta d'esdeveniments «externs», en valencià. Finalment, hi apareixen dos poemes més, per als quals fa servir, com en el primer, el castellà. Tot considerant la varietat dels texts i l'acurada separació visual que en fa, és possible que Gaspar Gasset els hagués escrits prèviament en altre suport, probablement en fragments de paper, i després els hagués posats en net al llibre, lloc que en garantia una millor conservació, un recurs habitual en la praxi administrativa de l'època⁹⁶. Aquest comportament podia haver-se produït també en altres texts, com el relatiu a la processó del 9 d'octubre⁹⁷; en aquest sentit, no oblidem que Gaspar Gasset començà la notícia sobre el «viatge de l'emperador» en un full, la deixà inacabada i la reescrigué, ja completa, al full següent.

93. Tot i que la literatura relativa a la impremta a la València del Cinc-cents és molt nombrosa, ens limitarem ací a citar una de les contribucions més recents, la tesi doctoral de GREGORI ROIG, R. M^a, *Creant modernitat: la impressora Jerònima Galés i els Mey (València, segle XVI)*. València, Universitat de València, 2008, que, a més d'il·lustrar a la perfecció el domini del castellà en el repertori de texts impressos a la ciutat al llarg del segle XVI, n'ofereix una exhaustiva relació bibliogràfica.

94. Vid. CARDONA, G. R., «Texto interior, texto oral, texto escrito», cit., p. 351 i ss.

95. Cfr. MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., «La configuración de la identidad privada. Diarios y libros de memorias en la Baja Edad Media», cit., p. 136.

96. Cfr. MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., «Escribir y administrar. La gestión hospitalaria y el recurso a la escritura. *Signo. Revista de Historia de la Cultura Escrita*, 1 (1994), 91-111, en particular, 98-99.

97. f. 92v.

Aquesta varietat textual, unida a una selecció lingüística conscient, constitueix indubtablement un clar exemple del fenomen de derivació de la capacitat d'escriure a un ús per al qual eixa capacitat no havia sigut adquirida, fenomen característic de les societats parcialment alfabetitzades, en les quals molts escriptors, una vegada assolida una alfabetització instrumental i independentment del seu nivell de cultura gràfica, fan servir llur coneixement de l'escriptura amb finalitats piadoses, afectives o simplement lúdiques⁹⁸. Que un semialfabetitzat com Gaspar Gasset no dubtàs en enfrontar-se a la redacció de texts d'una complexitat important –almenys comparativament amb els estrictament administratius– és una mostra de la capacitat d'atracció que té l'escriptura sobre l'escriptor, que el duu a la realització d'una tasca que, a més de fatigosa, és totalment supèrflua des d'un punt de vista pràctic, però que s'ha esdevingut una necessitat incontrolable⁹⁹.

N'és prova el fet que el grau de cura en l'elaboració i execució dels texts difereix sensiblement d'uns a altres. Els de contingut econòmic presenten, en general, un mòdul més gran i irregular i un traçat més desarticulat, a més d'ésser els que exhibeixen més taques de tinta degudes al dolent tall de la ploma. Pel contrari, les notícies «externes», com les processons i el «viatge de l'emperador» es caracteritzen per un traçat posat i acurat i una redacció més complexa que, però, revela les enormes dificultats que li suposava la construcció del text. La incapacitat d'utilitzar estructures subordinades i, en conseqüència, el recurs constant a l'aposició i la coordinació es mostren clarament en la descripció de la processó del 9 d'octubre, l'únic text, a més a més, en què Gaspar Gasset féu una declaració d'autografia i que ens permet, doncs, atribuir al pareire la resta de texts que escrigué al llibre: «E[n] l'[a]ny de 153[...] se féu unna gran profesó de sen[t] [D]o[y]nís a s[e]nt Visent lo martre de fora Valè[nc]ia, y anava-i lo duc de Calàbria y qua[t]re bisbes. Trageren totes les banderes dels hofisis y la bandera del rat penat, y pugaren-lo per damunt de la tore y devalaren-lo per defora. Y des que tornaren ayxí matei(x) lo ligaren amb una corda i-l pugaren damunt la tore, y acalaren-lo de par(t) de dens tiran(t) mols ti(r)s d'arterleria; se'n tornaren a la seu am to(t)s los ofisis. Escrí de mà de Gaspar Gacet»¹⁰⁰.

98. Sobre els usos derivats de l'escriptura, *vid.* MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., «Usos privados de la escritura. Secuencias espacio-temporales y contextos de uso». A: SÁEZ, C.; GÓMEZ PANTOJA, J. (eds.), *Las diferentes historias de letrados y analfabetos*. Alcalá de Henares, Universidad de Alcalá de Henares, 1994, pp. 57-87, en particular, pp. 73-74.

99. Giorgio Raimondo Cardona parla d'una «tensione continua dell'uomo a operare in questa specifica forma simbolica, a lasciare tracce grafiche della sua presenza...», *cfr.* CARDONA, G.R., «La scrittura: un'attività universale?». A: CARDONA, G.R. (ed.), *Sulle tracce della scrittura. Oggetti, testi, superfici dai musei dell'Emilia Romagna*, catalogo della mostra a cura di... (Carpi 12 ottobre – 6 dicembre 1986). Bologna, Grafis, 1986, pp. 13-18, la cita en p. 13.

100. f. 92v.

Això no obstant, si la praxi d'escriptura del pare és excepcional per la discrepància entre la seua competència d'escriptura i la seua audàcia textual, encara ho és més perquè oblida el registre d'allò que habitualment és el nucli d'una derivació d'escriptura al si d'un llibre de comptes, la memòria familiar, habitualment reduïda, per altra banda, a la puntual anotació del naixement i bateig dels fills –i eventualment la seua mort o el seu matrimoni–¹⁰¹. Però, curiosament, Gaspar Gasset, que descriu amb tant de detall una processó, no hi menciona els membres de la seua família més que d'una manera ocasional i casual. La seua dona només apareix citada en la «[Mem]òria de [le]s y[o]ies d[e] ma [...] muller»¹⁰² i com a cobradora del lloguer dels torns¹⁰³; pel que fa als fills, tan sols trobem la curiosa menció del full 23r: «Memòria quom afermí Felip a uit del mes de yu(n)i, ani de mil D 3IIII; perquè no fasan lo que volen, per això mon fil p[r]enia la capa y anav(a) a la profesó, que ja deu exil de la seu, que ja toquen les canpanes de la seu», una al·lusió que, però, no pot referir-se a cap dels fills que vivien a la seua mort, Josep i Miquel Jeroni, nascuts en 1539 i 1547 respectivament¹⁰⁴. Sembla que, per a Gaspar Gasset, el llibre constituïa un espai obert, lliure de qualsevol forma de control i que l'escriptura, a més d'una eina administrativa, era un instrument de projecció, però d'una projecció exclusivament individual i personal, no familiar o de grup.

Finalment, cal parlar de les dues mans anònimes que escrigueren les anotacions de l'any 1527¹⁰⁵. La mà «B» empra una humanística cursiva amb un nivell d'execució usual, molt superior al de Gasset, encara que la brevetat del text no ens permet fer una anàlisi en profunditat. La mà «C», però, sembla d'un aprenent, potser d'un xiquet o un adolescent; de fet, presenta algunes analogies amb l'escriptura de Josep Gasset als 13 anys¹⁰⁶, però si, com sembla, el compte per setmanes s'inicia l'any 1527, ell no podria ésser-ne l'autor, perquè encara no havia nascut ¿Podria tractar-se del fill que «p[r]enia la capa y anav(a) a la profesó» de qui parla el registre de 1534 al foli 23r? Tot plegat, a diferència de Mançano, Gasset no exerceix un monopoli absolut sobre l'escriptura del llibre: en són prova, en efecte, aquestes delegacions; però en trobem altres claus, com el fet que Gasset no dubtà en escriure en el llibre d'un altre, en els mateixos fulls ocupats prèviament per l'anterior propietari i que, fins i tot, imità els seus textos i els utilitzà com a model per a les seues pròpies construccions.

101. Cfr. MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., «La configuración de la identidad privada. Diarios y libros de memorias en la Baja Edad Media», cit., p. 145 i ss.

102. f. 103r.

103. f. 105v.

104. f. 73r.

105. No oblidem que la mà «B» escriu l'anotació del lloguer de 1527, que podria indicar el canvi de propietari del llibre, i que trobem la mà «C» al folis 104v i 105r escrivint el compte per setmanes i també al foli 105v participant en la redacció d'un compte de Gaspar Gasset.

106. *Vid. infra*, pp. 31-32.

Indubtablement, a Gaspar Gasset li satisfieia escriure i no parava esment a altres consideracions que no foren la seua necessitat i voluntat de fer-ho.

3. JOSEP GASSET.

Dels tres escriptors principals del llibre, Josep Gasset és qui hi té una menor presència, però és l'únic de qui podem seguir la seua pràctica d'escriptura des de la infància fins a la maduresa. Josep nasqué l'any 1539 i escrigué per primera vegada en el llibre el tres de setembre de l'any 1552¹⁰⁷, quan Berenguer Jovell, un prevere amb grans dificultats per a escriure –possiblement a causa d'una malaltia o d'una avançada edat– delegà en ell la confecció de l'albarà que anualment escrivia per a reconèixer a Gaspar Gasset el cobrament d'un censal¹⁰⁸. Quan son pare morí, l'any 1553, tenia, tal com ell mateix escrigué «quatorse anys y huit dies»¹⁰⁹. Des d'eixe moment i fins al 22 d'octubre de 1586 –data de l'últim albarà que Honorat Joan Piquer atorgà a Josep Gasset, que, a més a més, és la darrera anotació datada del manuscrit¹¹⁰–, Josep Gasset se'n convertí en propietari i gestor, tot i que els albarans atorgats entre els anys 1553 i 1556 van destinats a Jerònima Gasseta, sa mare. Però, per a Josep Gasset no era ja un simple llibre de comptes, sinó el cofre que conservaria la memòria familiar. L'actual foli 73 conté un text extraordinari (*vid.* làmina 3), tant en la seua concepció com en la seua realització, que, segons mostren les diferències en la tinta, fou escrit en dos temps distints. El primer se situaria poc després de la mort de son pare –com ho evidencia l'anàlisi de la seua escriptura, molt pròxima a la del mencionat albarà i a un altre que escrigué per a Bertomeu Alberó en 1553¹¹¹–, en tot cas, però, entre 1553 i 1556, any de la mort de sa mare. En aquesta primera part, Josep Gasset registra el seu naixement i el dels seus germans, Elena i Miquel Jeroni, especificant-hi amb precisió l'edat que cadascú tenia en el moment de la mort de son pare. Uns anys després, en 1556, hi afegí la notícia de la defunció i soterrament de sa mare i de sa germana, completant, d'eixa manera, la història familiar que son pare hauria d'haver escrit. A més a més, no de manera casual, vint-i-cinc anys després, l'any 1581, cuidà de registrar el naixement i bateig de la seua filla Jerònima Lluïsa en el verso del mateix full 73 (*vid.* làmina 4), fet que palesa la seua consciència de la continuïtat familiar i confereix al llibre una dimensió genealògica de la que mancava fins eixe moment. En escriure l'anotació, Josep Gasset no oblidà consignar el nom de la mare de la xiqueta, Anna Cristòfora Cinta.

107. f. 40r.

108. f. 40r.

109. f. 73r.

110. f. 58v.

111. f. 63v.

Per altra banda, amb una data límit de 1569, Josep Gasset tornà a escriure en el llibre i ho féu també per a deixar constància d'assumptes familiars, en aquest cas, no de caire emocional, sinó econòmic. La procura que li havia fet son germà Miquel Jeroni en 1568 abans d'anar a Barcelona amb la intenció de viatjar a Itàlia, anotada al foli 27v, fou el desencadenant d'una acció d'escriptura retrospectiva, de manera que al foli 28r trobem l'anotació puntual de l'estat, no sols de la procura, sinó també de les herències de sa mare i sa germana. Resulta meravellosa tant la precisió de les dades com la reconstrucció del procés que dugué a la situació descrita: «Més, me sia memòria com lo inventari de ma mare y lo testament y les almonedes, tot tret en forma, y àpoques de deutes que pagà lo curador per ma mare y altres actes y-ls proçesos del plet, tot asò està en poder de Juan Llorens Perpinyà, notari, un vell lo qual era escrivà de la causa del plet que portí en Pere Boix, que era estat curador y, com se féu fe de tots estos actes per al plet, restaren en poder del dit Perpinyà y axí estan en la Cort de la Audiència Real».

De Josep Gasset no coneixem ni la professió ni les seues possibles activitats. Tan sols sabem que, entre 1579 i 1586¹¹², pagà un cens per unes vinyes a Moncada, cens a què corresponen els únics albarans atorgats al seu nom. De tota manera, podem suposar que la progressió en el nivell de cultura gràfica que mostra en relació a son pare anà unida a una promoció socioeconòmica¹¹³. Encara que podria haver esdevingut un rendista, la seua familiaritat amb els mecanismes de la producció documental suggereix la possibilitat que treballàs per a alguna instància de l'administració pública. Resulta significatiu, en aquest sentit, el fet que el compare de la seua filla Jerònima fou un escrivà de la Sala, Francesc Baltasar Ximeno¹¹⁴.

3.1. Progressió gràfica i construcció genealògica.

Si hi ha un aspecte de la figura de Josep Gasset que podem analitzar amb profunditat és la seua cultura gràfica. Com ja hem dit, la primera intervenció de Josep en el llibre és de l'any 1552, quan tenia tretze anys, com a subscriptor delegat de Berenguer Jovell. Un any després, Josep Gasset tornà a actuar com a delegat, en aquest cas, per a Bertomeu Alberó¹¹⁵, un teixidor de llana analfabet que atorgà un albarà a Jerònima Gasseta, ja vídua. Aquests primers

112. f. 58rv.

113. Sobre les relacions entre els fenòmens de progressió/regressió dels nivells de cultura gràfica i llur connexió amb els processos de promoció socio-professional, *vid.* BARTOLI LANGELI, A., «Scrittura e parentela. Gli scriventi apprendati in una fonte quattro-cinquescentesca», cit.

114. f. 73v.

115. f. 63v.

texts revelen un tall de la ploma encara defectuós, però també mostren ja una habilitat important en el seu maneig: la alineació del text és correcta, el mòdul de l'escriptura, uniforme, el traçat es mostra ferm, sense vacil·lacions. Per altra banda, en aquests albarans ja apareixen totes les característiques que definiran la praxi gràfica de Josep Gasset: la utilització correcta i sistemàtica dels numerals àrabs, l'escàs recurs a les abreviatures –no sempre afortunat¹¹⁶– i l'ús del valencià sense interferències del castellà, a més a més, amb poques vacil·lacions –una, curiosament, en el seu cognom, escrit Gasset en les primeres intervencions i Gaçet en les darreres–. El pol d'atracció de la seua escriptura se situa en la «letra aragonesa tirada» de Iciar¹¹⁷, traçada de manera posada i molt arrodonida, amb eixa execució acurada i lenta pròpia de l'escrivent encara immadur però resolt a mostrar la seua competència. Es pot dir que el procés d'aprenentatge¹¹⁸ havia finalitzat i només hi restava l'aplicació pràctica dels coneixements adquirits: la seua execució de l'escriptura es trobava ja en un nivell usual.

Poc després, en dues fases que, com ja hem dit, caldria situar, la primera entre 1553 i 1556 i la segona poc després de 1556, Josep Gasset començà a escriure una genealogia familiar (*vid.* làmina 3). Ací trobem una mà un poc més experta, hàbil en el tall de la ploma i en l'execució de les formes gràfiques. L'escriptura manté les formes arrodonides i posades que trobàvem en els primers texts, el mòdul uniforme i relativament gran, el traçat gruixut i alhora harmònic, però en aquest cas la cura es deu, sens dubte, a un desig per part de Josep de dotar al text de claredat i llegibilitat, fins i tot, de solemnitat. Aquesta és la primera intervenció gràfica voluntària que fa en el llibre: ja no es tracta d'actuar-hi com a delegat en la redacció d'uns albarans, sinó de apropiar-se'n com a espai per a l'escriptura i el record. Josep era plenament conscient d'aquest fet i probablement no de manera casual trià el full 100¹¹⁹ per a

116. L'ús innecessari del signe abreviatu en la paraula *any*, convertida en *añy*, és un tret que caracteritzarà tota l'activitat gràfica de Josep Gasset i que trobem també en altres escriptors coetanis com, per exemple, Jeroni Englés (f. 70r) i Miquel Joan Montiel (ff. 98rv i, 99rv i 100r).

117. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima, por la qual se enseña a escribir perfectamente. Hecho y experimentado, y agora de nuevo añadido por Juan de Yciar Vizcayno*. Madrid, Impreso a costas de Miquel de Çapila, mercader de libros, MDLIII. Edició facsímil: Valladolid, Junta de Castilla y León-Ayuntamiento de Valladolid, 2002.

118. Sobre els procediments de l'aprenentatge de l'escriptura a l'Espanya moderna, *vid.* GIMENO BLAY, F.M., «Aprender a escribir en la Península Ibérica: de la Edad Media al Renacimiento». A: PETRUCCI, A.; GIMENO BLAY, F.M. (eds.), *Escribir y leer en Occidente*, cit., pp. 125-144; GIMENO BLAY, F.M., «Aprender a escribir en el Antiguo Régimen». A: ESCOLANO BENITO, A. (dir.), *Historia ilustrada del libro escolar en España. Del Antiguo Régimen a la Segunda República*. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 1997, pp. 291-314.

119. Actual f. 73. En aquest cas, el número 100, corresponent a la foliació antiga, apareix en un mòdul més gran i enmarcat per un requadre.

aquesta primera intervenció, la més important, la que el convertiria en el nou gestor, no sols dels assumptes econòmics, sinó de la memòria familiar. Després d'aquesta autèntica presa de poder, Josep no tornà a escriure-hi fins a una data posterior a l'any 1569¹²⁰ i ho féu amb motiu del viatge que son germà projectava fer a Itàlia. Ací l'escriptura abandona tota pretensió d'elegància o solemnitat i adopta un traçat cursiu, fluid, ràpid, que l'obliga a inclinar-se cap a la dreta; el mòdul es redueix, el nombre de lligadures s'hi incrementa. Ens trobem davant una mà madura, experta, plena, en què l'adhesió al model, la tipicitat, es perd progressivament en favor de l'economia gràfica. Finalment, en 1581 Josep Gasset escriu la seua darrera anotació, el naixement de la seua filla, Jerònima Lluïsa, amb eixa mateixa escriptura cursiva i fàcil, però en un mòdul gran que ressalta la importància de la notícia, perquè suposa la continuïtat de la nissaga familiar (*vid. làmina 4*).

Josep Gasset constitueix, doncs, un exemple clar de la progressió gràfica d'un escriptor des de l'estadi inicial, d'aprenentatge, al de la maduresa. Podem veure com la seua escriptura s'allunya del model de referència alhora que guanya en cursivitat i rapidesa. Aquesta és l'evolució natural d'un escriptor que, una vegada assolida la capacitat d'escriure, desenvolupa una activitat gràfica continuada que no sols impedeix una regressió del nivell d'habilitat, sinó que l'incrementa, li confereix fluïdesa i agilitat, tant en la confecció dels texts com en llur execució material.

Tanmateix, en aquest cas, més interessants encara que les consideracions gràfiques són les relatives a la construcció textual. És evident que Josep Gasset no tenia cap problema en enfrontar-se a la redacció de texts administratius: els primers albarans que escrigué ja en són una bona mostra i la revisió de l'estat de les herències de sa mare i sa germana ho confirmen. Nogensmenys, les dificultats s'hi plantejaven a l'hora d'elaborar un text diferent, per al qual, amb tota probabilitat, Josep no disposava d'un model adient. No obstant això, ja hem vist que el seu primer acte lliure d'escriptura al llibre fou precisament un text de caire personal. En el moment en què, mort Gaspar Gasset, Josep passà a ésser propietari del manuscrit, decidí fer el que son pare havia negligit, construir una memòria familiar, o, més concretament, una genealogia. De fet, el registre no comença amb la paraula «memòria» i, a més a més, parteix d'ell mateix com a subjecte, encara que en relació a la defunció de son pare: «Yo, Jusep Gasset, fill de Gaspar Gasset, perayre, naxq(u)í a 23 dies del mes de j[in]er de l'añy 15[3]9, lo sendemà de sent Visent màrtir. Y mon pare, bon pos aja, morí lo darrer dia de jiner de l'añy 1553, y lo soteraren lo primer dia de febrer, vespra de la verge Maria candelera. Y quant mon pare, en glòria sia, morí, tenia yo, Jusep Gaset, quatorse añys y huit dies».

120. ff. 27v i 28r.

El relat continua amb el naixement dels seus germans i ací Josep utilitza una curiosa estratègia i els redacta en primera persona: «Yo, Alena Asència Gaset, naxquí», «Yo, Miquel Geroni Gaset, naxquí». Potser, però, no era aquesta la seua primera intenció, ja que en el registre del naixement de la seua germana Elena, escrigué «naxqué» i «tenia ella huit anys...», però després corregí la *e* de *naxqué* per una *i* amb la intenció de produir eixa falsa impressió d'autografia. Tres anys més tard, Josep registrà la mort i el soterrament de sa mare i aprofità l'avinentesa per a consignar també la mort d'Elena, que s'havia produït un mes abans. El fet que Josep Gasset es convertís en cap de la família quan encara era un adolescent explica amb tota probabilitat el desenvolupament horitzontal del seu relat. Els llibres de memòries es caracteritzen, en general, per una evolució en sentit vertical, una successió pares/fills amb escassíssimes incursions en les branques paral·leles de la família, que hauran d'encetar nous llibres si volen construir llurs memòries. Quan Josep Gasset començà a escriure, el seu món familiar es reduïa a sa mare i els seus germans i –fins on podem saber– s'hi limità durant molt de temps.

Però aquesta narració familiar ens mostra clarament també com el model de text administratiu, base de tota la construcció textual en els llibres de comptes, patia una forta interferència de l'oralitat¹²¹. L'articulació del text no es fa amb estructures subordinades, sinó coordinades o juxtaposades: les frases comencen amb una conjunció copulativa o manquen d'introducció en una estructura additiva característica de les construccions orals, bàsicament acumulatives¹²², on la jerarquia de l'acció ve determinada per l'ordre en que es presenta la informació.

Així mateix, el text presenta altre dels trets característics de la llengua i el pensament orals, la redundància¹²³. Efectivament, Josep Gasset construeix la primera part del text amb una seqüència formular que es repeteix de manera quasi idèntica tres vegades, mentre que en la segona part, quan anota la defunció de sa mare i sa germana, l'esquema es modifica lleugerament en introduir la redacció en tercera persona. I la repetició de fórmules es produeix d'una manera quasi obsessiva: «Yo, Jusep Gasset, quant ma mare, en glòria sia, morí, tenia yo, Jusep Gasset, dèset anys y set mesos menys dos dies. Yo, Miquel Geroni Gaset, quant ma mare morí, tenia yo, Miquel Geroni Gaset, huit anys y deu mesos y vint-i-tres dies; d'allí a un mes y set dies fia nou anys. Y ma germana Alena Asència Gaset morí en divendres, a 24 dies del mes de

121. Cfr. MANDINGORRA LLAVATA, M^a L., «La configuración de la identidad privada. Diarios y libros de memorias en la Baja Edad Media», cit., p. 149 i ss.

122. Vid. ONG, W., *Oralidad y escritura. Tecnologías de la palabra*. México, Fondo de Cultura Económica, 1987, p. 43 i ss. [Original anglés: *Orality and Literacy. The Technologizing of the Word*. Londres, Methuen & Co. Ltd., 1982].

123. Vid. ONG, W., *Oralidad y escritura*, cit., pp. 46-47.

juliol, vespra del gloriós sent Jaume, y soterraren-la en disapte, dia del gloriós sent Jaume; morí l'any 1556, y quant morí tenia dotze anys y dos mesos y 4 dies».

A més a més, el caràcter redundant del text s'accentua per l'ús d'epítets –«gloriós sent Jaume»– que, com la fórmula, ajuden a memoritzar i també a redactar el text. Però la fixació d'un model de construcció textual per a la transmissió d'un determinat fet –naixement, bateig, defunció, soterrament– constituïa també una ritualització de la paraula escrita paral·lela a la cerimònia, el record de la qual no es volia deixar perdre i que es constituïria en model per als esdevenidors. Per a un escriptor com Josep Gasset, desitjós de fer del llibre un espai de memòria, la inclusió d'elements procedents del registre oral suposava el desenvolupament d'una estratègia retòrica destinada a condicionar la recepció posterior del text, perquè tan important com la informació que es registrava era la manera en que aquesta es presentava, ja que la caracterització del text comportava la caracterització del mode en què el lector futur s'hi apropiaria¹²⁴. I, per eixe motiu, quan, vint-i-cinc anys després, Josep Gasset anotà el naixement de la seua filla, construï un esquema lleugerament diferent, adequat a la successió vertical pare-filla: «A onze de setembre 1581, era dilluns, a les dos ores de après migjorn, naixqué Jerònima Lluïsa, filla de Joseph Gaçet y de Anna Cristòfora Cinta. Naixqué en lo carrer dels Àngels, en casa de la vídua Montora, que yo, Joseph Gaçet, la tenia llogada. Batejà-s en sent Juan del Mercat; fon compare Françés Baltasar Ximeno, escrivà de la Sala, y Juachima Gaçeta, germana de Felip Juan Gaçet».

La reproducció del model textual reflecteix i proposa la perpetuació del model familiar: els descendents de Josep s'incorporen a la memòria del grup com ho havien fet els seus avantpassats, mitjançant el registre en el llibre, i de tots ells coneixem la informació necessària per a fixar el record i la identificació de cada individu en el col·lectiu. Això no obstant, aquesta incorporació es produeix sempre en relació a un eix central, l'autor, en aquest cas Josep Gasset, que no sols filtra la informació sinó que l'elabora i codifica d'acord amb el disseny que ha pensat per al seu llibre.

Amb Josep Gasset, el llibre de comptes de Joan Mançano, utilitzat per Gaspar Gasset per a satisfer la seua ànsia d'escriure, es converteix, doncs, en l'embrió d'un llibre de família. Resulta evident que, al llarg de la seua vida, Josep Gasset desenvolupà una activitat gràfica continuada, probablement relacionada amb la gestió administrativa, però no hi féu servir el llibre. Aquest quedaria reservat per a la memòria del grup familiar.

124. BRUNER, J.; WEISSER, S., «La invención del yo: la autobiografía y sus formas». A: OLSON, D.; TORRANCE, N. (eds.), *Cultura escrita y oralidad*. Barcelona, Gedisa, 1995, pp. 177-202, en particular, 179-180. [Original anglés: «The invention of self: autobiography and its forms». A: OLSON, D.; TORRANCE, N. (eds.), *Literacy and Orality*. Cambridge, Cambridge University Press, 1991, pp. 129-148].

L'AMBIENT GRÀFIC

A continuació tractarem de reconstruir l'ambient gràfic dels tres propietaris del llibre, amb la finalitat de determinar si els seus nivells de cultura gràfica es trobaven en consonància amb els dels seus ambients socio-culturals. Partint dels albarans, intentarem caracteritzar la cultura gràfica de cada individu que participà en el llibre, fóra com a escriptor, subscriptor delegat o delegant, i posar-la en relació, quan siga possible, amb la seua categoria socio-professional. Hem d'advertir, però, que aquesta reconstrucció serà, necessàriament, desigual perquè, en cada cas, la informació de què disposem és diferent quantitativament i qualitativa.

Del total d'albarans que conté el llibre, només tres corresponen a Joan Mançano i cap d'ells té relació amb la seua activitat professional com a obrer de vila. El més antic fou escrit en 1517¹²⁵ per un italià, Andrea Bicio (*vid.* làmina 5), que utilitza una escriptura *mercantesca*¹²⁶ poc tipificada identificable en la forma de la lletra *a*, amb el traç llarg i quasi horitzontal, la *g*, amb un caigut que gira cap a l'esquerra tancant-se sobre el cos de la lletra, la *s*, en forma de sigma amb el traç superior innecessàriament allargat, així com en l'alçat doble de les lletres *b* i *d*. El nivell d'execució d'Andrea Bicio es pot qualificar d'usual: el mòdul de l'escriptura és menut i l'alineació del text correcta; en general, el traçat de l'escriptura revela un bon control de l'instrument escriptori. Andrea Bicio escriu en valencià, encara que amb interferències –lògiques– de l'italià (*cinque*) però també del castellà (*avéis, padres*). Dos anys després, el prevere Joan Çuera¹²⁷ escrigué l'albarà corresponent al cobrament de les despeses del soterrar del fill de Joan Mançano, Joan Lluís. Joan Çuera fa servir una escriptura humanística cursiva poc tipificada, amb poques lligadures, traçada amb dificultat, com si es tractàs d'una persona gran. En canvi, l'ús correcte de la llengua –valencià sense cap interferència–, de les abreviatures i dels numerals ens parlen d'un escriptor ben format i habituat almenys a la praxi administrativa. El tercer albarà fou escrit en 1522 per Joan Llombart¹²⁸, l'escriptura del qual –malgrat la brevetat del text– pot situar-se també en un nivell

125. f. 108v.

126. Sobre l'escriptura 'mercantesca', *vid.* ORLANDELLI, G.F., «Osservazioni sulla scrittura mercantesca nei secoli XIV e XV». A: *Studi in onore di Riccardo Filangieri*. Napoli, L'Arte tipografica, 1959, vol. I, pp. 445-460; MIGLIO, L., L'altra metà della scrittura: Scrivere il volgare (All'origine delle corsive mercantili). *Scrittura e Civiltà*, 10 (1986), 83-114; MIGLIO, L., Criteri di datazione per le corsive librerie italiane dei secoli XIII-XIV. Ovvero riflessioni, osservazioni, suggerimenti sulla lettera mercantesca. *Scrittura e Civiltà*, 18 (1994), 143-157.

127. f. 108r.

128. f. 54v. Per als possibles models de referència gràfics de Joan Llombart, *vid.* els proposats per a Joan Mançano, nota 52.

usual, amb un correcte tall de la ploma i una execució controlada, tant en mòdul com en alineació, encara que no presenta la relativa complexitat textual que caracteritza les interpretacions anteriors. Finalment, cal situar també dins de l'ambient gràfic de Joan Mançano la mà «A», l'anònim escriptent en qui Beatriu Mançana delegà la redacció d'un rebut –que sembla incabat– l'any 1525. Ens trobem davant una escriptura clara, regular, de formes molt arrodonides i que mostra un bon nivell d'execució, tot i que la brevetat del text no ens permet extraure cap conclusió definitiva sobre el seu nivell de cultura gràfica.

Encara que amb molta prudència, tot considerant l'escassetat dels testimonis, podem afirmar que els escriptents que envolten Joan Mançano presenten una cultura gràfica similar a la de l'obrer de vila, amb un relativament bon coneixement de l'escriptura administrativa en llengua vulgar i domini del valencià amb certes influències del castellà, que poden ésser la causa d'algunes vacil·lacions gràfiques.

Molt més irregulars es presenten, però, els nivells de cultura gràfica dels escriptents de l'entorn de Gaspar Gasset i de la seua dona, Jerònima. De les onze persones que atorgaren albarans al paraire entre 1533 i 1552 cinc feren recurs a subscriptors delegats, encara que només un declara ésser analfabet i un altre, el prevere Berenguer Jovell, delegà tan sols dos –els darrers– dels dèsset albarans que hi escrigué. L'únic analfabet declarat és Ferrando Valero qui, junt a Diego de la Torre, llogà unes cambres a Gaspar Gasset. Ferrando Valero delegà en dos escriptents diferents que presenten nivells de cultura gràfica semblants. El primer, Miquel Àngel de la Porta¹²⁹, utilitza una escriptura que remet a la «letra aragonesa tirada» de Iciar¹³⁰, amb un baix grau de tipicitat, de traçat insegur i de vegades maldestre, amb poques lligadures. Per la seua part, el segon delegat, Jeroni Englés¹³¹, presenta una escriptura cursiva poc tipificada, el pol d'atracció de la qual és igualment la «letra aragonesa tirada», però amb alguns elements de la tradició gràfica castellana, com ara la forma de la lletra *r* i el signe abreviatiu de caràcter general, traçat en forma d'una petita ona¹³².

També hi delegaren la redacció de llurs albarans Lluís Carrió i Mateu Gil. De Lluís Carrió¹³³ sabem que cobrava un censal de Gaspar Gasset. El seu delegat, Beltran Tapiola, escrigué en valencià sense interferències del castellà, amb una escriptura humanística cursiva de nivell usual, ben tipificada y executada.

129. f. 31r.

130. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

131. f. 70r.

132. Tots dos elements apareixen, per exemple, en la «letra tirada llana» i la «letra de mercaderes castellana» de Iciar.

133. f. 32v.

da, encara que vacil·la a l'hora d'emprar les abreviatures¹³⁴. Mateu Gil era un tapiner que llogà una casa a Gaspar Gasset i delegà en dos subscriptors. El primer, Martín Sánchez¹³⁵, és un delegat realment feble, amb un dels nivells de cultura gràfica més baixos de tot el llibre. La seua escriptura presenta totes les característiques pròpies d'una elemental de base: deficiències en el tall i el control de la ploma, problemes amb el càlcul de l'espai i dificultats amb el maneig de l'instrument escriptori, paleses en un mòdul d'escriptura tan gran que l'albarà ocupa pràcticament tota la plana i en un traçat desarticulat i fatigós. A més a més, el text està farcit d'errors de tot tipus (*cas* per *cases*, *tenne* per *tenéis* o *teniu*, *vluntà* per *voluntat*) i barreja aleatòriament valencià i castellà, encara que açó es deu probablement al seu origen castellà. El segon és un prevere, Vicent Capella¹³⁶, que escriu de manera fluïda una escriptura lligada, no exempta d'irregularitats, com la falta de consonants finals en les paraules *com*, *comensant*, *content* i que limita l'ús de les abreviatures a les paraules *per*, *prevere* i *que*.

Finalment, ens trobem davant dos delegants que sabien escriure. El primer, Antonio de Sepúlveda¹³⁷, és un teixidor de llana que llogà el teler de Gaspar Gasset. L'albarà fou redactat «de voluntat de les parts» per Jaume Aliga, un saboner que escriu amb una escriptura cursiva de factura molt acurada, semblant a la «letra aragonesa tirada» de Iciar¹³⁸. El bon nivell d'execució, unit a un text més llarg i complex que la resta i a un correcte ús de la llengua, el valencià, de les abreviatures i dels numerals àrabs revelen un escriptor ben format i habituat a la composició d'aquest tipus de text. Per la seua part, Antonio de Sepúlveda signa de forma autògrafa amb el seu nom abreviat *Ant^o* i una rúbrica molt elaborada, traçada de manera fluïda i elegant.

El segon escriptor/delegant, el prevere Berenguer Jovell¹³⁹, constitueix un cas digne d'una anàlisi detinguda per diverses raons. Cada any, des de 1536 fins a 1550, Berenguer Jovell escrigué de manera autògrafa l'albarà que havia d'atorgar a Gaspar Gasset pel cobrament d'un censal. Aquesta successió de quinze albarans mostra que Berenguer Jovell tenia dificultats a l'hora de la materialització gràfica del text, però no en la seua composició (*vid.* làmina 6).

134. Com en el cas d'altres escriptors, Beltran Tapiola fa servir formes pròximes a les de les escriptures de les administracions públiques i privades, com ara, València, Arxiu Municipal, Racional de la ciutat (a. 1533, s. f.), reproduït a MATEU IBARS, J.; MATEU IBARS, M. D., *Colectánea paleográfica de la Corona de Aragón*. Barcelona, Publicacions i Edicions UB, 1980-1992, 2 vols., n^o 309.

135. f. 103r. Per als possibles models de referència d'aquest escriptor, *vid.* els proposats per a Gaspar Gasset, nota 78.

136. f. 103v. Per als models de referència, *vid.* els proposats per a Joan Mançano, nota 52.

137. f. 74r.

138. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

139. ff. 33r a 40r.

Potser era un home d'edat avançada, o tal volta patia alguna malaltia que l'impedia el maneig de l'instrument escriptori. Efectivament, la seua escriptura presenta un traçat insegur i tremolós –que la deforma fins al punt de resultar quasi il·legible– i un mòdul de les lletres excessivament gran, raó per la qual cada albarà ocupa una plana sencera del llibre¹⁴⁰. Nogensmenys, les deficiències de l'execució contrasten amb una bona competència textual: elabora un text relativament llarg, fa un ús correcte dels numerals, sempre romans, i utilitza satisfactòriament diverses abreviatures, com ara els signes de *us*, *con*, *pro*, *pre*, *per*... Donada la seua condició de prevere, Berenguer Jovell era, amb molta probabilitat, una persona que gaudia d'una alfabetització plena i que, malgrat les dificultats, no renunciava a l'acte d'escriure. De fet, només hi delegà els dos darrers albarans i en els dos casos hi afegí la seua signatura autògrafa¹⁴¹. Aquesta actitud no ens deu sorprendre, perquè la signatura es una «technique sociale qui agit plus qu'elle ne signifie»¹⁴². L'escriptura de Berenguer Jovell, per altra banda, no es manté de manera constant al llarg del temps: els primers albarans –1536 a 1542– tenen unes característiques similars, en canvi, els albarans dels anys 1543 a 1548 presenten una lleu millora que es fa palesa particularment en el corresponent a l'any 1544¹⁴³, l'únic de la sèrie que ens permet una aproximació al que podria ésser el nivell d'execució real de Berenguer Jovell. A partir d'ací s'hi observa un empitjorament progressiu que culminarà amb el que, probablement, seria una impossibilitat quasi absoluta d'escriure i a la delegació dels dos darrers albarans.

També els dos delegats de Berenguer Jovell requereixen un comentari especial. Un d'ells –el segon en l'ordre cronològic– és Josep Gasset en la seua primera intervenció al llibre, quan només tenia tretze anys. L'altre és Berenguer Albuixec, nebot del prevere. La comparació dels albarans suggereix la possibilitat que Berenguer Albuixec fóra també un adolescent. De fet, la similitud d'ambdues interpretacions és evident: trobem el mateix pol d'atracció, la «letra aragonesa tirada»¹⁴⁴, materialitzat en una escriptura arrodonida, gran, d'execució lenta però acurada, l'escriptura d'un aprenent, que encara talla la ploma de manera imperfecta i produeix taques de tinta en les lletres que tenen formes circulars, com *a*, *e*, *o*, *g*, *p*, i en els alçats de la lletra *s* de doble corba. Les semblances arriben fins i tot a l'ús innecessari del signe abreviatu de caràcter general en la paraula *any*, transformada en *añy*.

Pel que fa als escriptors que no delegaren llurs albarans, hi trobem idèntica varietat de nivells de cultura gràfica. Entre els anys 1537 i 1548 Diego de

140. Amb l'excepció dels albarans corresponents als anys 1545-1548 que es disposen a raó de dos per plana (ff. 37v i 38r).

141. ff. 39v i 40r.

142. COQUERY, N.; MENANT, F.; WEBER, F., «Introduction», cit., p. 28.

143. f. 37r.

144. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

la Torre¹⁴⁵ atorgà una sèrie d'albarans, alguns d'ells amb Ferrando Valero (*vid.* làmina 7). El seu origen s'evidencia per l'ús predominant de la llengua castellana, però amb moltes interferències lèxiques del valencià, encara que no sempre amb la correcta representació gràfica: *añ, mà, atorge/otorge, comença, dit, faz, finz, joliol, logater, miga, rebut, dinés, sous....* Per altra banda, el model gràfic de referència confirma aquesta procedència, ja que es tracta de l'escriptura cortesana, perfectament identificable en el traçat reduplicat de *f i r* i en la forma de les lletres *d, g, p*. La interpretació de Diego de la Torre, però, manca de les lligadures i dels girs envoltants cap a l'esquerra característics d'aquest tipus gràfic. Òbviament açò es deu a una execució simplificada, sense contrast, pròpia d'un nivell usual que es confirma, a més a més, pels problemes tant formals –evidents en el tall de la ploma, l'alineació del text i la irregularitat del mòdul– com textuals –dificultat en la redacció, freqüentíssims errors, repeticions i omissions¹⁴⁶.

Escriu igualment en castellà Joan Batiste Monlleó¹⁴⁷, però el pol d'atracció de la seua escriptura no resulta tan clar com el de Diego de la Torre, ja que, tot i que podem identificar-hi elements de l'escriptura cortesana, la seua interpretació és molt lligada, cursiva, lleugerament inclinada cap a la dreta, simplificada, com si el contacte amb altres models gràfics hagués eliminat alguns dels trets més característics del referent original¹⁴⁸. Per altra banda, Joan Batiste Monlleó es mostra com un escriptor competent, tant en la redacció del text com en l'ús dels numerals i de les abreviatures.

També hi atorgaren albarans a Gaspar Gasset tres procuradors de l'Hospital d'En Conill, institució a la qual Gasset pagava un cens per la casa que tenia als Patis d'en Frígola. Entre 1533 i 1536, Pere Sobirats¹⁴⁹ hi escrigué una sèrie d'albarans curts amb una escriptura angulosa i apuntada, rígida, sense lligadures, el model de la qual podria trobar-se en formes cursives utilitzades

145. ff. 30v, 31rv, 32rv. L'albarà de l'any 1445, atorgat conjuntament per Diego de la Torre i Ferrando Valero, duu la confirmació com a testimoni d'un Bernat Noguera, f. 30v.

146. En podrien constituir models de referència formes com les que apareixen en llibres de la *Secretaría del Acuerdo*, Valladolid, Archivo de la Real Chancillería (1496) [reproduït a MILLARES CARLO, A., *Tratado de Paleografía Española*, cit., n° 318] o en documentació judicial, com la reproduïda pel mateix MILLARES CARLO, A., *Tratado de Paleografía Española*, cit., n° 382 (León, Archivo Diocesano, Fondo del Real Convento de San Marcos, 1512) i n° 383 (Madrid, Archivo Histórico Nacional, Órdenes Militares, Archivo judicial, 1521). Les formes gràfiques utilitzades per Diego de la Torre també recorden a la «letra de provisión real» de ICIAR, J., *Arte subtilissima*, cit.

147. ff. 40v i 87r.

148. En trobem un exemple semblant en MILLARES CARLO, A., *Tratado de Paleografía Española*, cit., n° 421 (Valladolid, Archivo Histórico Provincial y Universitario, *Sección Universidad*, libro 227, f. 111r, 1566).

149. ff. 96v-97r.

tant a l'administració pública com privada¹⁵⁰. La construcció del text, en valencià, és correcta, encara que hi trobem determinades deficiències, com ara l'alteració de l'ordre de les lletres en algunes paraules (*dihc*) o l'ús innecessari del signe general d'abreviació (*nōm*). El succeí com a procurador Miquel Joan Montiel, un prevere, que escriu al llibre els anys 1537 a 1543¹⁵¹ i 1548 a 1552. El pol d'atracció de la seua escriptura es troba novament en la «letra aragonesa tirada» de Iciar¹⁵², ben tipificada, traçada de manera fluïda, cursiva, amb moltes lligadures. L'ús dels numerals –tant romans com àrabs– i de les abreviatures és correcte, llevat d'un signe innecessari en paraules com *any* i *senyor*, esdevingudes *añy* i *señyor* respectivament. El control del mòdul de l'escriptura, adequat a l'espai disponible, la impecable alineació del text i l'acurada utilització del valencià, sense interferències ni errors, ens permeten afirmar que Miquel Joan Montiel tenia un bon nivell de cultura gràfica. Molt semblant es presenta la mà d'un altre prevere, Miquel Cardona, el tercer procurador de l'Hospital d'En Conill, que escrigué al llibre entre 1543 i 1547¹⁵³. Com en el cas de Miquel Joan Montiel es tracta d'una escriptura cursiva, farcida de lligadures, correctament alineada i adaptada a l'espai de la pàgina. Irregularitats com l'oblit d'algunes lletres poden ésser el resultat d'una execució ràpida i descuidada. Finalment, Jaume Aranda, com a procurador del tint de l'ofici dels paraires, atorgà un albarà l'any 1552¹⁵⁴ amb una escriptura que remet a la «letra aragonesa tirada»¹⁵⁵, d'execució ràpida i fàcil, correcta en la factura i en la construcció textual.

Només són tres les persones que atorgaren albarans a Jerònima Gasset, la vídua de Gaspar Gasset, i sols una, Joan Alós¹⁵⁶, els escrigué de manera autògrafa (*vid.* làmina 8). L'escriptura de Joan Alós és cursiva i lligada, però el tall de la ploma és dolent i el traçat gruixut. Com en altres escriptors, el pol d'atracció sembla situar-se en la «letra aragonesa tirada»¹⁵⁷, però amb un *ductus* posat, conseqüència d'una falta de confiança en la seua habilitat gràfica. En canvi, Miguel Ariño, que actuava com a procurador d'una altra dona,

150. Per exemple, Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, *Sardiniae*, reg. 4003 (1523), [reproduït a MATEU IBARS, J.; MATEU IBARS, M. D., *Colectánea*, cit., n° 299-300] o Mallorca, Arxiu del Regne de Mallorca, Notarios: Testamentos de Alejandro Brondo, B-143, doc. 3 (1539) [reproduït també a MATEU IBARS, J.; MATEU IBARS, M. D., *Colectánea*, cit., n° 311].

151. ff. 97v-100r.

152. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

153. f. 56rv.

154. f. 40v.

155. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

156. Joan Alós escriu al llibre entre 1553, data de la mort de Gaspar Gasset, i 1556, any de la defunció de Jerònima Gasset, ff. 45rv-46v

157. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

Joana Garriga i de Valero, declara el seu analfabetisme i delega els seus dos albarans en dos subscriptors diferents: el primer, mossén Parra¹⁵⁸, escrigué en castellà un albarà molt acurat, amb una escriptura de disposició vertical, amb traços ascendents i descendents molt marcats, executada de manera fluïda i fins i tot elegant. Sembla una interpretació de la «letra de mercaderes castellana» de Iciar¹⁵⁹, a la qual recorda en la forma de les lletres –particularment de *d* i *g*– i en els caiguts de *h* i *y*. Pel contrari, el segon subscriptor es mostra com un delegat més feble: Silvestre Casteló –de qui no coneixem l’activitat professional– sembla escriure amb dificultat, encara que el traçat de l’escriptura és acurat i el grau de tipicitat ens permet identificar el pol d’atracció, la «letra aragonesa tirada»¹⁶⁰. Finalment, Bertomeu Alberó, un teixidor de llana, declara el seu analfabetisme i delega, com ja hem dit, en un jove Josep Gasset¹⁶¹.

El fet que Josep Gasset no fera ús del llibre amb una finalitat administrativa té com a conseqüència que només trobem al seu nom sis albarans, tots d’un mateix personatge, Honorat Joan Piquer¹⁶², «arendador del baliu de Moncada», que escriu amb una escriptura cursiva, descurada, però correcta pel que fa a l’ús de la llengua, els numerals i les abreviatures. Honorat Piquer delegà la seua primera intervenció gràfica al llibre en el seu procurador Jaume Armengol¹⁶³, que mostra un nivell de cultura gràfica més elevat que el del seu representat, almenys pel que fa al grau de tipicitat, ja que reproduceix perfectament el model de la «letra aragonesa tirada» de Iciar¹⁶⁴, tant en la morfologia de les lletres com en les característiques lligadures de *c*, *g* i *p*.

Encara que no coneixem l’activitat professional de molts dels escriptors del llibre, podem afirmar, tot considerant el contingut dels albarans, que, llevat dels preveres, es tracta en tots els casos d’artesans, mercaders i rendistes –¿potser aquells que no especifiquen una activitat professional?– que han assolit una alfabetització instrumental en llengua vulgar que els permet enfrontar-se amb èxit a la redacció de textos administratius curts i senzills. Llur coneixement del llatí –si el tenen– és mínim i l’ús que fan del sistema braquigràfic es limita, en pràcticament tots els casos, a les abreviatures de caire econòmic, com les de

158. f. 56v.

159. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

160. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

161. f. 63v.

162. f. 58rv.

163. f. 58r.

164. ICIAR, J. de, *Arte subtilissima*, cit.

lliures i *sous*, a la supressió de les consonants nasals, substituïdes pel signe general d'abreviació, i a les abreviatures de *per*, *pro*, *pre*. En general, presenten un nivell d'execució de l'escriptura usual, tot i que amb diferències en la tipicitat i en el traçat; els respectius pols d'atracció són, però, identificables en pràcticament tots els casos i se situen en les diferents cursives documentals en ús a la Península Ibèrica al llarg del segle XVI. Només podem qualificar com a elementals de base les interpretacions de Gaspar Gasset i de Martín Sánchez, que presenten un nivell de cultura gràfica molt inferior a la mitjana del conjunt.

Podem afirmar, en conseqüència, que no hi ha discrepàncies entre la cultura gràfica dels propietaris del llibre i la que trobem als seus respectius ambients gràfics. Els nivells d'execució més baixos es troben en els escriptors relacionats amb Gaspar Gasset, a qui hem qualificat com semialfabetitzat, i amb la seua dona Jerònima, que, com hem vist, era analfabeta. Pel contrari, els nivells més elevats se situen en els albarans atorgats a favor de Josep Gasset, que, dels autors del llibre, és sens dubte qui assolí una millor competència d'escriptura. Les diferències que hom aprecia en els pols d'atracció es deuen, bé a la distinta procedència geogràfica dels escriptors, bé a la distància cronològica que existeix entre uns i altres.

Contràriament, resulten irregulars els mecanismes de delegació d'escriptura, difícils de reconstruir, per altra banda, donada la manca d'informació sobre les respectives categories professionals. A més a més, l'omissió de la declaració d'analfabetisme o de la raó que impedeix l'escriptura autògrafa dificulten l'anàlisi del procés de delegació. Del total de huit delegants, hi ha només una dona, Beatriu Mançana, però, en aquest sentit, no deixa d'ésser significatiu el fet que l'altra dona present al llibre, Jerònima Gasset, fóra també analfabeta, tal com s'indica en l'albarà que li atorgà Bertomeu Alberó en 1553 i que escrigué Josep Gasset «per ells no saber escriure»¹⁶⁵. Dels set homes que deleguen, tres sabien escriure: un prevere, Berenguer Jovell, un teixidor de llana, Antonio de Sepúlveda, i finalment Honorat Joan Piquer, de qui no sabem la professió; dos, Ferrando Valero i Miquel Ariño, s'hi declaren com analfabets. Finalment, pel que fa als dos restants, el tapiner Mateu Gil delega dues vegades, encara que no fa declaració d'analfabetisme a l'igual que Lluís Carrió, de qui no coneixem l'activitat professional. També és irregular la procedència dels delegats: hi trobem dos preveres, un saboner –delegat del teixidor de llana Sepúlveda– i dos adolescents vinculats als delegants per raons de parentiu –Berenguer Albuixec és nebot de Berenguer Jovell– i de proximitat –Josep Gasset és fill de Gaspar Gasset i Jerònima Gasset, al nom dels quals s'hi atorguen els albarans. Hi trobem per tant els trets característics dels me-

165. f. 63v.

canismes de delegació gràfica amb un domini dels subscriptors febles que, a més a més, procedeixen de l'entorn pròxim dels delegants, els subscriptors qualificats per Petrucci com «afins-populars»¹⁶⁶.

CONCLUSIÓ

El llibre exemplifica la tensió que es produeix al si de les societats imperfectament alfabetitzades, amb una molt limitada difusió de les capacitats de llegir i escriure i una xarxa escolar feble que, però, experimenten una creixent necessitat de l'escriptura com a instrument vertebrador de la vida quotidiana, tant per a satisfer les relacions amb una administració que incrementava paulatinament el seu nivell de burocratització, com per a la gestió de l'àmbit privat. La resposta a aquesta tensió és doble: per una banda, es produeix l'accés a la cultura escrita de grups socials que fins aquest moment no hi havien participat però que ara n'adverteixen la necessitat i la carència; per altra, es fa realitat la figura de l'intermediari gràfic i la delegació d'escriptura es convertirà en una pràctica habitual. Trobem, per tant, el recurs al professional de l'escriptura, el notari, encarregat de redactar els documents públics, documents que sens dubte es conservaven i el contingut dels quals es registrava parcialment al llibre, producte unitari, amb més possibilitats de resistir la pèrdua o la dispersió. Però, a més a més, el llibre ofereix un espai per a la creació de texts propis i la inclusió de texts aliens –els albarans– que resulten de les relacions vitals dels interessats. El llibre es transforma, doncs, en un lloc plural, en el qual conviuen els texts elaborats pels seus propietaris junt a les intervencions d'altres que, però, mantenen algun tipus de relació amb aquells o que, com a subscriptors delegats, fan possible la materialització gràfica d'eixa relació.

Tanmateix, el llibre no es resigna a ésser un instrument administratiu i obri davant el seu propietari un ventall de possibilitats: l'acumulació unificada i racionalitzada d'informacions pràctiques, el registre de notícies de l'exterior, la memòria familiar, la projecció individual, la creació literària. No tots els escriptors, però, són capaços de creuar la frontera i endinsar-se en els terrenys de l'exploració personal. És difícil determinar els mecanismes que duen a un escriptor en particular a prendre consciència de les possibilitats de l'escriptura en aquest sentit. Aquest llibre ens mostra que no es pot establir una relació

166. PETRUCCI, A., «Escribir para otros». A: PETRUCCI, A., *Alfabetismo, escritura, sociedad*, cit., pp. 105-128, en particular pp. 105-107. [Original italià: Scrivere per gli altri. *Scrittura e civiltà*, 13 (1989), 475-487. També a: BARTOLI LANGELI, A.; TOSCANI, X. (eds.), *Istruzione, alfabetismo, scrittura*, cit., pp. 61-74].

directa entre capacitat d'escriure i riquesa de les seleccions textuais. La dualitat de pràctiques d'escriptura i la disparitat que aquests presenten amb els respectius nivells de cultura gràfica en els casos de Joan Mançano i Gaspar Gasset en són bona prova. Potser hi influiria el contacte amb una pluralitat de texts que superaven els límits de l'escriptura administrativa: la litúrgia, la fruïció literària a través de la lectura, individual o en grup, les representacions teatrals... podien oferir als alfabetitzats referents d'ús nous i diversos models de construcció textual. No obstant això, hem vist com la varietat dels continguts es resolvia majoritàriament mitjançant el model del text administratiu, alhora precís i descriptiu, sintètic i redundat. El monopoli de l'escriptura administrativa prova la distorsió que es produïa als ambients de l'alfabetització instrumental quan els escriptors havien d'enfrontar-se a una gran varietat d'exigències d'escriptura amb un únic model de referència. Tot plegat, més enllà dels nivells d'alfabetització i de la familiaritat major o menor amb diferents models de construcció textual, a l'hora de valorar els llibres de memòries no podem oblidar un factor fonamental: la voluntat, el desig d'expressar-se i perpetuar-se en el temps, de deixar per a l'esdevenidor la notícia d'una existència que, altrament, restaria anònima per a sempre.

M^a LUZ MANDINGORRA LLAVATA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

CRITERIS D'EDICIÓ

Per a l'edició del text hem pres com a llengua base el valencià, de manera que per destacar les parts del text escrites en una llengua diferent hi hem utilitzat la cursiva. Nogensmenys, hem tractat els albarans com a texts independents, de manera que hi apareixen sempre en rodona, limitant l'ús de la cursiva a les paraules escrites en una llengua diferent a la principal. La determinació de la llengua emprada pels escriptors, però, no ha estat gaire fàcil, degut a la nombrosa presència de formes híbrides (*otorge, mengó, dilunes...*) i de paraules existents en ambdues llengües. En el primer cas hem optat per destacar-ne la intromissió lingüística i, per tant, hi apareixen en cursiva, mentre que en el segon les hem considerades com pertanyents a la llengua dominant en cada text.

Tot valorant la naturalesa i peculiaritats del text hem jutjat un objectiu prioritari de l'edició mostrar al lector els trets característics de la construcció textual de cada escriptor. És per això que en la transcripció hem respectat les formes originals del manuscrit i només hem regularitzat d'acord amb la normativa vigent les majúscules, les parelles *i/j* i *u/v*, la puntuació i l'accentuació.

A més a més en els texts en valencià, hem indicat amb un punt volat les elisions i contraccions que no tenen representació gràfica en la actualitat.

Hi hem restituit entre parèntesi les paraules i/o lletres oblidades i/o elidides pels escriptors, tot respectant les formes que habitualment utilitzen en cada cas¹⁶⁷. Si la paraula apareix deformada per alteracions gràfiques, com ara l'afegit de lletres o síl·labes innecessàries o el canvi d'ordre de les lletres, hem mantingut la forma original, excepte quan podien generar-hi confusió o cacofonies, en eixe cas, hem col·locat al text la forma correcta i hem indicat en nota al peu la forma present a l'original. Quan el text era il·legible a causa del dolent estat del manuscrit o de les taques de tinta, hem col·locat punts suspensius entre parèntesis quadrats. Les frases incabades han quedat indicades mitjançant punts suspensius i els espais en blanc deixats pels escriptors amb punts suspensius col·locats entre parèntesi. Hem mantingut en el cos del text les parts ratllades llegibles que responen a cancel·lacions administratives i hem inclòs en nota al peu les parts taxades que resulten d'una modificació del text feta per l'escriptor¹⁶⁸. Pel que fa a les abreviatures, les hem desenvolupades en la llengua del text de què formen part, tot seguint –quan resultava possible– la forma utilitzada majoritàriament per cada escriptor al llibre quan escrivia les paraules completes¹⁶⁹ o la més acord amb la seua competència gràfica.

Finalment, com que l'autoria del llibre és múltiple i no s'hi especifica en cada cas la identitat de l'escriptor –deixant de banda, naturalment els albarans–, hem indicat els canvis de mà dels sis escriptors que participen en la redacció del text –Joan Mançano, Gaspar Gasset, Josep Gasset i les mans «A», «B» i «C»– introduint-ne-hi les respectives sigles entre parèntesis quadrats: JM, GG, JG, «A», «B», «C».

167. Per exemple, Joan Mançano escriu sistemàticament *n* davant de *b*. Hem restituit, doncs, *me(n)bre* en lloc de *me(m)bre*.

168. No oblidem que en un llibre de comptes «un acte rayé n'est en aucun cas un acte qui n'à jamais eu lieu», cfr. COQUERY, N.; MENANT, F.; WEBER, F., «Introduction», cit., p. 26.

169. Per aquesta raó hem optat per formes com *liura/es* en lloc de *lliura/es*. En alguna ocasió, però, açò ha resultat impossible, com en el cas de la paraula *item*, que Gaspar Gasset escriu sistemàticament abreviada *it*. Hem llegit *item*, encara que és possible que Gaspar Gasset utilitzara la forma *iten*, com Joan Mançano.

ABREVIATURES CITADES A L'APARAT CRÍTIC DE L'EDICIÓ

ACCV: ANDRÉS ROBRES, F. et al., *Inventario de fondos notariales del Real Colegio Seminario de Corpus Christi de Valencia*. València, Generalitat Valenciana, 1990.

ARV: *Archivo del Reino de Valencia. Inventario de fondos notariales*. Por Rosa Rodríguez Troncoso. València, Generalitat Valenciana, 1986.

DCVB: *Diccionari català-valencià-balear. Inventari lexicogràfic i etimològic de la llengua catalana en totes les seves formes literàries i dialectals. Recollides dels documents i textos antics i moderns. I del parlar vivent al Principat de Catalunya, al Regne de València, a les Illes Balears, al departament francès dels Pirineus Orientals, a les Valls d'Andorra, al marge oriental d'Aragó i a la ciutat d'Alguer de Sardenya. Obra iniciada per Mn. Antoni M^a Alcover; redactat per Antoni M^a Alcover i Francesc de B. Moll*. Palma de Mallorca, Editorial Moll, 1980-1983, 10 vols. Edició electrònica disponible a l'adreça <http://dcbv.iecat.net>.

Vocabulaire: CÁRCEL ORTÍ, M^a M. (ed.), *Vocabulaire International de la Diplomatie*. València, Generalitat Valenciana, 1994.



DIETARI DE GASPAR GASSET, PARAIRE I FAMÍLIA

(Arxiu del Regne de València, *Varia*, llibres nº 30).

[Coberta davantera anterior]

^[MM][...]

Dimart[s].

[f. 1r]

(*creu*)

^[MM] Disapte que *fueron* 5 de no[e]mbre de l'any 1513 me *torné* a concordar a[b] lo dit Martí Goro, que me acabe [de] servir l[os] di[t]s tres anys en esta manera: [que] li *dé* yo quaranta sous cada mes e que ell aja de menchar en sa casa. En presència de Baltasar Mateo e de Pedro de Náu[e]ra. *Comensó* a servir *lunes que fueron* 7 del dit mes e bestraguí-li tantost dos liures, dic

/II ll., (...) s. \

^[GG] [Disapte] qu[e] [*fueron*] 5 de noem[bre] [de l'any]¹⁷⁰ 1513 me *tor[né]* a concordar am lo dit Martí Goro, que me acabe de servir los di(t)s tres anys¹⁷¹ qu-estava...¹⁷²

^[MM] Diomenge que *fueron* 4 de denbre li doní una castellana de or.

/I ll., VII s., III \

Diomenge que *fueron* 18 de denbre li doní trese sous.

/ll., XIII s. \

[Iten], *lunes que fueron* 2 de giner de l'an[y] 1514 li doní una castellana per mans de mon gendre.

/I ll., VII s., III \

170. Hi segueix tatxat 'mil'.

171. Al manuscrit 'ants'.

172. Gaspar Gasset escrigué aquest text al marge dret, en paral·lel a l'assentament de Joan Mançano.

Iten més, li é dat un real. /Il., I s., [VI]\

Iten més, li é dat set sous dio[men]ge que *fueron* 16 de giner. /Il., VII s.\

Iten més ¹⁷³ li é dat quatre sous e dos dinés. /Il., III s., II\

Iten, *domingo que fueron* 5 de febrer li doní una castellana de or. /I ll., VII s., III\

Iten més, li é dat a 24 de febrer dose sous e III dinés. /Il., XII s., III\

Iten més, dijous que *fueron* 2 de mars li doní una castellana de *oro*. /I ll., VII s., III\

Iten més, li é dat dose sous e quatre. /Il., [XII s., III]\

[É]s pagat per tot lo mes de abril [de l']any 14. /Il., X s.\

[Iten] més, li é dat tres reals castellans. /Il., V s., VIII\

[f. 1v]

(*creu*)

[Ha folg]at Mar[tí] quatre di[e]s de [*qu*]ando *jugó* a pilo[ta] e mengà en casa.
 Iten, altres quatr[e] quant fia faena en casa de mestre Pere el dido al mercat.
 Iten, és pagat per tot lo mes de agost de l'any 1514.
 Iten més, folgà Martí 3 dies del mal de la mà, e el *uno me(n)gó* en casa e los dos no.
 Iten, és pagat per tot lo mes de octubre de l'any 1514.
 És *pagado* Martí fins per tot lo mes de marz de l'any 1515.¹⁷⁴

/Il., (...) s.\

(*creu*) À folgat Martí dende 13 de abril fins a quatre de mag, que *fue* a fer faena a casa de Romeu al carer de Cavallers, les quals faltes à de pagar en dinés.

/Il.\¹⁷⁵

Disapte que foren 30 de juny de l'any 1515 *comensó* a folgar de la nafra de la mà e folgà fins a...

Iten, folgà un dia que caygué en el ostal de Yvara, de la escala.

/Il.\

Iten més, és pagat lo damunt dit Martí Xoro fins a mig¹⁷⁶ mes de denbre de l'any 1515, conprenent *treinta* sous que mon genre li donà a 14 del mes de noembre de dit any.

/I ll., X s.\

173. Hi segueix tatxat 'que fue'.

174. L'assentament s'inicia amb un 'Iten', que es troba tatxat.

175. Assentament cancel·lat.

176. Noteu la varietat de formes emprada per Joan Mançano per escriure-hi la paraula 'mig'.

Martí Xoro més *adelan(te) tyene* partides.¹⁷⁷

[f. 2r]

(*creu*)

Lunes que fueron 29 d[e] agost de l'any 1513 afermé a Francisco S[an]s *por* un any, *por* preo de *ocho* liur[e]s dit a[ny], dic

/VIII ll., (...) s.\

Disapte que *fueron* 27 de setembre li doní *ocho* dinés per a unes (es)pardenyes.

/ll., (...) s., VIII\

Més, li doní un sou a 26 de setembre.

/ll., I s.\

Iten més, li doní un sou *martes que fueron* 4 de octubre.

/ll., I s.\

Iten, disapte que *fueron* 8 de octubre li doní tres sous.

/ll., III s.\

Iten mé(s), li doní un sou disapte que *fueron* 22 de octubre.

/ll., I s.\

Iten, disapte que *fueron* 5 de noembre li doní un real.

/ll., I s., VI\

Iten més, li doní un sou a 21 de deembre.

/ll., I s.\

Iten més, li doní un sou diomenge que *fueron* 10 de denbre.

/ll., I s.\

Dimecres que *fueron* 21 de denbre li doní *medio ducado para ir a su tiera e luego se partió*.

/ll., X s., VI\

Iten més, tres sous a l'ofisi.

/ll., III s.\¹⁷⁸

[f. 2v]

Morales

É afermat a Francisco per tres mesos, *téngole* de dar quaranta-e-set sous; *co-
mensó* a 19 de abril.

/II ll., VII s.\

Primo, tiene un sou.¹⁷⁹

/[ll.], I s.\

Iten més, *domingo que fueron* 7 de maig¹⁸⁰ li doní tres sous.

/ll., III s.\

177. Vid. f. 7v.

178. A la part inferior del full apareixen uns gargots de la mà de Gaspar Gasset. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

179. A més del mot 'sou', Joan Mançano n'hi afegeix el signe abreviatu.

180. 'de maig' escrit al marge esquerre.

Iten més, é pagat a l'ofisi per ell.	/ll., III s.\
Iten més, <i>dilunes que fueron</i> 22 de mag li doní un sou.	/ll., I s.\
Iten, diomenge que <i>fueron</i> 28 de mag li doní un <i>ducado</i> de or, dic	/I ll., I s.\
Iten més, li é dat tres sous.	/ll., III s.\
Iten més, li é dat tres sous.	/ll., III s.\
Iten més, li é dat un sou.	/ll., ¹⁸¹ I s.\
Iten més, li doní tres sous e sis dinés.	/ll., III s., VI\
Iten més, li (é) dat sis dinés.	/ll., (...) s., VI\
Iten més, li (é) dat un sou.	/ll., I s.\
Iten més, li é dat tres sous.	/ll., III s.\
Iten més, li (é) dat quatre sous.	/ll., III s.\
Iten més, <i>tiene</i> un sou.	/ll., I s.\
Iten més, li doní tres sous diomenge que foren 20 de (a)gost.	/ll., III s.\
Iten més, li é dat sis sous a <i>veinte</i> -e-sis de agost.	/ll., VI s.\
Iten més, li é dat uit sous.	/ll., VIII s.\
Iten més, paguí pe(r) ell al calseter, per unes calses, trese sous e sis.	/ll., XIII s., VI\
Iten, unes espartenyas, uit dinés.	/ll., (...) s., VIII\
Iten més, li é donat tres sous disapte que foren 26 de octubre.	/ll., III s.\
Iten més, paguí per ell unes miges calses, tre(s) sous e mig.	/ll., III s., VI\
Iten més, li doní en contants tres sous e mig.	/ll., III s., VI\ ¹⁸²

181. Hi segueix tatxat 'XI'.

182. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

[f. 3r]

(creu)

Miércoles que fueron 28 de denbre de l'any 1513 *afirmé* a Gonsalo [de] Baesta *por* un any, e *téngole* de dar de dit any nou ducats e michic, dic

/VIII ll., XVIII s., VI\

Dimarts que *fueron* 10 de giner de l'any 1514 afermé a Johan Viscaïno *por* un any, per preu de deu liures e cin(c) sous.

/X ll., V s.\

Primo tiene tres sous que *di* a l'ofisi per ell.

/ll., III s.\

É afermat Alonso de Alburqueque *po(r)* mig any, e de dit mig any dose liures; *comensó* a servir a 18 de mag.

/XII ll., (...) s.\

Primo, ti(e)ne cinc sous que le *di* disapte que *fueron* 20 de mag.

/ll., V s.\

Iten, diomenge que *fueron* 28 de mag li doní deu sous.

/ll., X s.\

Iten més, li é dat tres sous.

/ll., III s.\

Dimecres que *fueron* 7 de juny folgà après de tres festes.

Iten més, li é dat nou sous.

/ll., VIII s.\

Francisco Morales

Iten més, li é dat dos sous a trese de noembre.

/ll., II s.\

Iten més, li é dat un sou.

/ll., I s.\

Iten més, quinse dinés de les marques que li féu Miquel Johan.

/ll., I s., III\

Iten més, un ducat que li doní disapte que foren 23 de denbre.

/I ll., I s.\

Iten més, tres sous de l'ofisi.

/ll., III s.\

Iten, unes espardenyes.

/ll., (...) s., VIII\

Iten, unes sabates.

/ll., III s.\

Iten més, *tiene* trese sous e quatre.

/ll., XIII s., III\¹⁸³

183. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

[f. 3v]

(creu)

É afermat a A[n]tón Gallego *por* un any, per preu de nou liures, dic VIII ll. *Comensó* a servir dijous que *fueron* 16 de febrer de l'any 1514.

/IX ll., (...) s.\

Primo, li é donat a diuit de febrer quatre¹⁸⁴ sous e tres dinés, dic

/ll., III s., III\

Iten més, li é dat cinc sous e nou dinés disapte que *fueron* 4 dies del mes de [ma]rz.

/ll., V s., VIII\

Iten més, li (é) dat dimecres que *fueron* 29 de marz dos sous e sis dinés.

/ll., II s., VI\

Iten més, li é dat un sou a quatre de abril.

/ll., I s.\

Iten més, li é donat miga castellana.

/ll., XIII s., VIII\

Iten més, a l'ofisi per ell.

/ll., II s. X¹⁸⁵

É afermat a set de juliol¹⁸⁶ a Pedro Navaro *por* mig any, e *téngole* de dar de dit mig any cinc liures e cinc sous.

/V ll., V s.\

Primo, tiene dos sous.

/ll., II s.\

Iten més, *tiene* un sou.

/ll., I s.\

Iten més, altre sou.

/ll., I s.\

Iten més, *tiene un saio* en quato(r)se sous e sis dinés.

/ll., XIII s., VI\

Iten més, li é dat *medio ducado* dyomenge que *fue* lo primer de octubre.

/ll., X s., VI\

Iten, unes espartenyas, uit dinés.

/ll., (...) s., VIII\

Iten més, li (é) dat tres sous.

/ll., III s.\

Iten més, li é dat una castellana de or a nou de denbre.

/I ll., VII s., III\

Iten més, li é dat onse dinés que paguí per ell de les marques que li féu Miquel Johan.

/ll., (...) s., XI\

184. La sil·laba 'tre' sobrescrita.

185. Els dos darrers assentaments es troben cancel·lats.

186. 'A set de juliol' sobrescrit en el centre de la línia i amb una tinta diferent.

[f. 4r]

(creu)

É afermat a Johan Fransés per mig any, per preu de quatre liures e miga dit mig any; e si delibera estar tot el any tinc-le de dar a raó de sese sous lo mes de tot el any.

/III ll., X s.\¹⁸⁷

Lunes que foren 15 de giner de l'any 1515 afirmí a Domingo Aragonés per un any, per onse liures e miga, dic

/XI ll., X s.\

Diomenge que foren 11 de febrer li doní quatre sous.

/II., III s.\

Disapte que foren 3 de¹⁸⁸ marz li doní *medio ducado de oro*.

/II., X s., VI\

Domingo que fonc lo primer de abril li doní un *ducado* de or.

/I ll., I s.\

Iten, diomenge que foren 8 de abril li doní¹⁸⁹ dos sous.

/II., II s.\

Iten, li é donat dos sous *primero* dia de mag.

/II., II s.\

Iten, tres sous a l'ofisi.

/II., III s.\

Iten més, li é dat un sou divendres que foren 17 de mag.

/II., I s.\

Iten més, li he dat sis sous *dilunes* que foren 29 de mag.

/II., VI s.\

Iten més, cyn(c) sous e michic que li donà Yvara per mi.

/II., V s., VI\

Ite(n), diomenge que foren 17 de juny li doní un sou.

/II., I s.\

Iten, altre sou.

/II., I s.\

[f. 4v]

(creu)

É *contado con* Francisco Morales fins a 25 de setembre de l'any 1515, e *a(l)cánsame* per¹⁹⁰ 29 [s.] tot conte finat, los quals li paguí tantost.

Iten més, li he dat dos sous.

/II., II s.\

187. Assentament cancel-lat.

188. Hi segueix tatxat 'giner'.

189. Hi segueix tatxat 'un ducado de oro'.

190. En la paraula 'per' Joan Mançano n'ha utilitzat de manera innecessària el signe abreviatu.

Iten més, li é dat altres dos sous. /ll., II s.\

Iten més, li é donat, a *veynt(e)*-e-3 de denbre, una castellana de or. /ll., VII s., III\

Iten, *tiene que é pagado* al sabater tres sous de unes sabates a 25 de denbre de dit any. /ll., III s.\

Dimecres que fon lo primer dia de giner de l'any 1516 se n'anà Francisco, que dix que *avian nafrado* a son cosí.¹⁹¹
[f. 5r]

(*creu*)

Lunes que foren 19 de marz de l'any mil D e XV afermé a Johan Navaro per u[n] any, per preo de¹⁹² VIII ll. el any, dic /VIII ll.\

Primo, tiene uit sous que li doní disapte que foren VII de abril. /ll., VIII s.\

Iten, divendres que foren 13 de abril. /ll., I s.\

Iten, disapte que foren 21 de abril li doní un sou. /ll., I s.\

Iten, disapte que foren 5 de mag li doní sis dinés. /ll., (...) s., VI\

Iten, folgà disapte e mengà en casa.
Iten més, sis dinés que li doní disapte que foren 11 de mag. /ll., (...) s., VI\

Iten més, tres sous a l'ofisi. /ll., III s.\

Iten, altres tres que li doní diomenge que foren 28 de mag. /ll., III s.\

Iten més, un sou que li doní diomenge que foren 16 de juny. /ll., I s.\

Iten més, li doní un sou lo darer de juny. /ll., I s.\

Iten, *lunes* que foren 9 de juliol li doní tres sous e sis dinés. /ll., III s., VI\

Dimarts que foren 10 de juliol folgà e *mengó* en casa.
Iten, diomenge que foren 22 de juliol li doní dos sous. /ll., II s.\

Iten, altres dos sous. /ll., II s.\

191. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

192. Hi segueix tatxat 'XV lliures'.

Iten, *lunes* que foren 6 de agost li doní *medio ducado*.

/ll., X s., VI\

[f. 5v]

(*creu*)

Iten més, de la botixa que me quebraren el e Domingo

/ll., (...) s., VI\

Iten, *sábado* que foren 25 de agost li doní dos sous.

/ll., II s.\

Iten, 3 sous que paguí a la pao per el.

/ll., III s.\

Folgó Johan Navaro quant se *escribió* a la guera quatre dies e mengà en casa.¹⁹³

Dimecres que foren 5 de setembre contí *con* Johan Navaro e li paguí.

[f. 6r]

(*creu*)

Dijous que foren [2]6 d[e abri]l de l'any 1515 [a]fermé a Domingo Serano a l'ofisi per quatre anys, e tinc de dar-le a cap de dits quatre anys vint liures per a que se vista. E rebé la carta en Pere Bataller,¹⁹⁴ notari, e foren testimonis Pedro Villanova, porter de la Diputasió, e Johan Escrivà, menobre.

/20 ll., (...) s.\

Fue nafrado Domingo Serano dijous que foren 7 de juny de l'any 1515.

Tornó a fer faena a 25¹⁹⁵ de juny que fonc *dilunes*.

Domingo que fue lo primer de juliol li doní un sou.

/ll., I s.\

Iten, *dilunes* que foren 9 de juliol li doní quatre sous.

/ll., III s.\

Dimar[ts] que foren 10 folgà e mengà en casa.

Iten més, li doní un sou.

/ll., I s.\

Iten, diomenge que foren 19 de agost li doní dos sous.

/ll., II s.\

Dijous que foren 6 de setembre de l'any 1515 se n'anà *con* la gent que *fue* a Boxia.¹⁹⁶

Dilunes que foren 25 de octubre de l'any 1518 *tornó* lo dit Domingo Serano a servir los dits quatre anys qu'estave afermat a l'ofici.

Dijous que foren 28 de dit mes de octubre *fue* malalt del me(n)bre e li doní dos reals castellans per mans de sa germana.

/ll., III s., X\

193. Fins a aquest punt, els assentaments del full es troben cancel·lats.

194. Pere Bataller (1488-1539), cfr. ACCV, pp. 68-69.

195. Entre '2' i '5' apareix '0' tatzat.

196. La presa de Bugia s'havia produït l'any 1510.

[f. 6v]

(creu)

Lunes que foren XV de mar[z] any 1518¹⁹⁷ afirmí a Micalot Viscaïno per un [any], per preu de deu florins de *oro* e tres sous e tres dinés; fonc lo tercer mestre Castillo, fuster.

Primo, tiene dos reales castellanos.

/VII ll., XIII s., III\

Iten, a sis de abril li doní un sou.

/ll., III s., X\

Iten, a 22 de abril li doní quatre sous.

/ll., I s.\

Iten més, li é dat un sou.

/ll., III s.\

Ite[n] més, altre sou.

/ll., I s.\

Iten més, li é donat un real castellà, dia del Corpus.

/ll., I s.\

Iten més, li é dat cinc reals castellans a doze de juny.

/ll., I sou, XI\

Iten més, li é dat un real.

/ll., VIII s., VII\

Iten, *tyene* do(s) reals castellans que li doní a tres de juliol.

/ll., I sou, VI\

Yten, tres sous a l'ofici.

/ll., III s., X\

Anà-se'n a cinc de juliol.

/ll., III s.\

Domingo Serano¹⁹⁸

Tornó Domingo Serano a servir *martes* que foren *veynt(e)*-e-cinc dies del mes de giner de l'any 1519.

E lo dia matex li doní cinc reals castellans.

/ll., VIII s., [VII]\¹⁹⁹

[f. 7v]

Martí Xoro

Iten més, li é dat cin(c) sous a 24 de denbre.

/ll., V s.\

197. 'any 1518' sobrescrit.

198. 'Domingo Serano' escrit en un mòdul major al de la resta del text.

199. El f. 7r es troba en blanc.

Item, divendres que foren 4 de giner de l'any²⁰⁰ 1516 caygué e folgà²⁰¹ quatorse dies, fent-li yo la despesa.

/II.\

Item, *tornó* Martín a folgar dende el dimarts que foren 12 de febrer *fasta*²⁰² *lunes* que foren²⁰³ 18²⁰⁴ de dit.

Item més, a XIII de marz de l'any 1516 li conprí mig cafiz de ronda, que costà vint sous, e li paguí la sisa, XI dinés.

/I II., (...) s., XI\

Item, Divendres Sant folgà *medio* dia e paguí yo la misió.

/II.\

Deu Martí de fa(l)tes uitanta dies.²⁰⁵

[f. 8r]

(*creu*)

Lunes que foren [1]1 de a[bri]l de l'any 1518 *tornó* Ant[o]ni Mateo Mallorquí, e dix que²⁰⁶ *quería* acabar el any que *dexó* comensat quant se *fiue* a la guerra, del qual any li resta que *abrà* de servir...

Primo tiene, après qu'és vengut, cinc sous, set dinés, dic

/II., V s., VII\

Item més, *tiene* que li é donat quatorse²⁰⁷ dinés.

/II., I s., II\

Item més, li é dat un real castellà.

/II., I s., XI\

Item més, li é dat dos reals castellans.

/II., III s., X\

Item més, li é dat un real castellà, dia de Pascua del Sant Esperit.

/II., I s., XI\

Item, altre real castellà lo dia del Corpus.

/II., I s., XI\

Item, a nou de juny li doní cinc reals castellans.

/II., VIII s., VII\

Item més, li é dat un real.

/II., I s., VI\

Més, *tiene* cinc sous e set dinés.

/II., V s., VII\

Item més, *tiene* quatorse dinés.

/II., I s., II\

200. Hi segueix tatxat 'mil'.

201. Hi segueix tatxat 'III jorn'.

202. 'fasta' repetit.

203. 'que foren' repetit.

204. Hi segueix tatxat '15'.

205. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

206. 'que' repetit.

207. La lletra 'r' sobrescrita.

Iten més, <i>tiene</i> un real castellà.	/ll., I s., XI\
Iten més, li é dat a 28 de juny quatre reals castellans.	/ll., VII s., VIII\
Iten més, sis dinés.	/ll., (...) s., [VI]\
Iten més, quatre reals castellans.	/ll., VII s., [V]III\
Iten més, un real castellà.	/ll., I s., XI\
Iten més, <i>tiene</i> cinc reals castellans.	/ll., VIII s., VII\
Iten més, sis reals castellans. ²⁰⁸	/ll., XI s., VI\
Iten més, a 12 de setembre, cin(c) reals castellans.	/ll., VIII s., VII\
Iten, à folgat tre(s) dies e mig e no mengà en casa.	
Iten més, a 18 de octubre, altres cinc <i>reales</i> castellans.	/ll., VIII s., VII\
À folgat dos dies e mengà en casa.	
[M]iércoles que foren 27 e dijous que f[o]ren 28 de octubre e següentment folgà fins <i>martes</i> que foren 2 de noembre. ²⁰⁹	
[f. 8v]	
(<i>creu</i>)	
Iten, diomenge que fo[ren] [...]1 de octubre li doní un real [caste]llà.	/ll., I s., XI\
Iten, dia de sent Martí, que foren 11 de noembre, li doní un real castellà.	/ll., I sou, XI\
Iten més, un altre real castellà.	/ll., [I] s., XI\
Iten més, a uyt de noembre li doní tres reals castellans.	/ll., V s., VIII\
Iten, disapte que foren quatre de deembre dos reals castellans.	/ll., III s., X\
Iten, a XX de deembre onze reals castellans.	/I ll., I s., I\
Iten més, li é dat	/ll., X s., VI\
És pagat lo dit Antoni Mateo fins a ui, que contam <i>veynt(e)</i> -e-quatre del mes de deembre de l'any 1518.	

208. La paraula 'castellans' presenta un signe abreviatiu innecessari sobre la 'll'.

209. Tots els assentaments de la plana es troben cancel·lats.

Dimecres que foren 28 de denbre *comensó* lo dit Antoni Mateo *otra* mesada per diuit sous el mes.

Primo, tiene un real castellà.

/II., I s., XI\

Iten més, *tiene otro* real castellà.

/II., I s., XI\²¹⁰

[f. 9v]

(*creu*)

Di[m]arts que foren 23 de gin[er] d[e l'any] 155[...]²¹¹ [a]fermí a l'ofisi de obrer de vil[a] a Pedro de Med[i]na, fadrí, *por* sis anys, e *fiso* faena el primer dia en el ort del senyor cano(n)ge Castilví. E a cap dels dits sis anys lo tync de vestir *ansí* com se acostuma en València.

Anà-se'n Pedro de Medina a Xàtiva, e après²¹² que vingué de Xàtiva lo afirmí a quatre anys perquè era magor, e rebé la carta en Fransés Johan,²¹³ notari, a tans del mes de,²¹⁴ a 23 del mes de giner de l'any 1517, e foren testimonis dos criats. E tync-le de dar de dits²¹⁵ quatre anys quaranta tinbres per a que se vista, dic XX II.

Primo, tiene un sou que li doní a XV dies de agost de dit any.

/II., I s.\

Iten més, *tiene* tres sous que li doní a tres de setembre de dit any.

/II., III s.\

Iten més, li é donat

/II., (...) s., VIII\

Anà-se'n dijous que fouren X de sete(n)bre de dit any, e tornà a XVIII de otobre, per manera que féu XXXVIII dies de faltes. En estes faltes féu faena en la Zaydia e *ganava* cada dia III s. VI per a el.

Iten, a 3 de noembre li doní un sou.

/II., I s.\

Iten, li é dat una castellana e tornà-m quatre sous e la resta se aturà.

/I II., III s.\

[f. 10r]

(*creu*)

Dimecres que fore[n] [...]⁴ d[e] [...] de l'any 1513, afer[mí] a Joh[a]n de N[...] pe(r) mig any, e *té[n]gole* de dar [de] dit mig any V II., VIII s.

/V II., [V]III s.\

210. Tots els assentaments de la plana es troben cancel·lats. El f. 9r conté només proves de ploma, que semblen de la mà de Gaspar Gasset.

211. No pot tractar-se de cap any de la dècada dels 50 perquè Joan Mançano es troba en possessió del llibre només entre 1513 i 1525, *vid. supra*, p. 16 i ss. Probablement volia escriure-hi '1515'.

212. La lletra 'a' sobrescrita.

213. No hem pogut localitzar cap notari amb el nom de Francesc Joan treballant a València en el període cronològic que abasta el llibre.

214. Joan Mançano deixà un espai en blanc per posar-hi el mes i amb posterioritat hi afegí 'a 23 del mes de giner'. Entre 'a' i '23' apareix tatxat '20'.

215. Hi segueix tatxat 'pri'.

Primo, tiene media castellana de oro que li doní a 23 denbre.

/ll., XIII s., VIII\

Iten més, sis sous de un legó que perdé.

/ll., VI s.\²¹⁶

Pedro de Medina

Iten, a sis de deembre li doní un sou.

/ll., I s.\

Iten, folgà el sendemà de festes de Nadal de un²¹⁷ *floronco; tornó* a fer faena *dilunes* que foren dos de giner de l'any 1518, de manera que féu deu faltes e mengà en casa.

Iten, a 31 de giner li doní un sou.

/ll., I s.\

Iten, disapte que foren III de abril li doní dos reals castellans.²¹⁸

/ll., III s. X\

[f. 10v]

(*creu*)

Di[mecres] que foren 24 de [...] de l'any [...] afermé a Diego de Nàxara [per mi]g a[ny], [e] *téngole* d[e] dar de dit mig any V ll., VIII s.

/V ll., VIII s.\

Primo, tiene media castellana de or que li doní a 24 de denbre.

/ll., XIII s., III\

Iten més, li é dat un sou a 31 de giner.

/ll., I s.\

É afermat a Guillén Corbes per mig any, e *téngole* de dar de dit mig any a raó de diu(i)t sous el mes; e *comensó* a servir *martes* que foren²¹⁹ XVI de abril de l'any 1516.

Primo, tiene dos sous que li doní darer dia de Pascua.

/ll., II s.\

É afermat a Johan Sebrìà per un any,²²⁰ per preu de dose liures, dic XII ll., de dit any; e *comensó* a servir *martes* que foren seze dies del mes de setembre de l'any 1516.

Primo, à folgat quatre dies e no *mengó* en ma casa. IIII.

Iten, tres dinés, que li marquà el sobrestant.

/ll., (...) s., III\

Iten, à folgat *medio* dia e *mengó* en casa.

216. Fins a aquest punt els assentaments del full es troben cancel·lats.

217. Hi segueix tatxat 'fillo'.

218. La paraula 'castellans' presenta un signe abreviatiu innecessari sobre la 'll'.

219. Hi segueixen tatxades dues lletres il·legibles.

220. Hi segueix tatxat 'e té'.

Iten, folgà *medio día martes* que foren 21 de abril e mengà en casa, que feya faena en casa de Johan Esteve.

Iten, folgà fins a 27 de²²¹ abril, que *tornó* a fer faena en casa del dit Johan Esteve.

Iten, *tornó* a folgar dende divendres que foren 22 de (a)gost, de la vèrtola.

[f. 11r]

É afermat²²² a Pe[dr]o Visiano²²³ al maestrat per d[e]u mesos, a raó de XV sous el mes. *Comensó* dimecres que foren 26 de marz de l'any 1516.²²⁴

É afermat a Rodrigo de Lorca per un any, a raó de XV s. el mes; *comensó* dimecres que foren 26 de marz de l'any 1516.

Dijous que foren 26 de abril de l'any 1516 *afirmé* a Pere Salamó per un any, e *téngole* de da(r) de dit any nou ducats de or, dic nou liures e nou sous.

/VIII ll., VIII s. \

Primo, tiene un real que li doní disapte que foren 3 de mag, que dix per a espanyes.

/ll., I s., [V]I \

[It]en, *tiene* altre real que li doní dia de Pascua.

/ll., I s., VI \

Iten més, li é dat dos sous.

/ll., II s. \

Iten, li é donat, a 29 de mag, un sou.

/ll., I s. \

Iten més, cin(c) sous.

/ll., V s. \

Iten més, un sou.

/ll., I s. \

Iten, altre sou.

/ll., I s. \

Iten més, sis sous.

/ll., VI s. \²²⁵

[f. 11v²²⁶]

É afermat a Antoni Espanyol per cin(c) mesos, e *téngole* (de) dar de dits cin(c) mesos a raó de diuit sous lo mes, dich XVIII sous; e *comensó* a servir divendres que foren 2 de mayg de l'any 1516.

É afermat a Miquel Navaro per mig any, e *téngole* de dar de dit mig any quatre liures e miga; e *comensó* a servir dijous que foren uit de abril de l'any 1516.

Primo, tiene un sou, dic

/ll., I s. \²²⁷

221. 'de' repetit.

222. Hi segueix tatxada una paraula il·legible.

223. 'a Pedro Visiano' sobrescrit.

224. Hi segueix un espai en blanc corresponent aproximadament a 10 línies.

225. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

226. Joan Mançano deixà blanc un espai corresponent aproximadament a 12 línies que fou parcialment ocupat per unes proves de ploma de Gaspar Gasset.

227. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

[f. 12r²²⁸]

É afermat a Martí de Tudela per mig any, per preu de quatre liures e miga. *Comensó* a servir *lunes* que foren dènou dies de mag de l'any 1516.

Primo, tiene nou diné(s) que li doní.

/II., (...) s., VIII\

É afermat a Pere Salamó per un any, per preu de nou liures e nou sous, e si acaba el any que no *se vaya a su tiera le tengo* de dar, dit any, deu liures. En presència de en Rubió, texidor de lana, feta a XXI de agost de l'any 1516.

/VIII ll., VIII s.\

É afermat²²⁹ a Diego Garsia per quatre mesos, e *téngole* de dar a raó de vint sous lo mes. *Comensó* a servir *lunes* que²³⁰ fonc lo primer de denbre de l'any 1516.

Dijous que foren 19 de denbre folgà e no mengà en casa.

Tiene dos ducados.

/II ll., II s.\

Més, tres sous de l'ofisi.

/II., III s.\²³¹

[f. 12v]

(*creu*)

Dijous que foren XXV de ma[rz] de l'any 1517 afermé a Jaume Català per un any, per preu de nou liures el any.

Antoni Mateo Mallorquí²³²

Dilunes que foren 20 de abril de l'any 1517 afirmí a Johan²³³ Mateo Mallorquí per [un] any, e *téngole* de dar de dit any nou liures e miga, dic VIII ll., X s.,²³⁴ en esta manera: que si se n'anara dins dit any aja perdut lo servit.

Primo, tiene tres sous,²³⁵ que li paguí una camisa.

/II., III s.\

Iten més, li é dat un sou.

/II., I s.\

Iten més, li é dat un real castellà lo primer de abril.

/II., I s. XI\

Iten més,²³⁶ li é dat dos sous a XV de juny.

/II., II s.\

228. Hi segueix un espai en blanc corresponent aproximadament a 6 línies.

229. Hi segueix tatxat 'a Pe'.

230. Hi segueix tatxat 'foren'.

231. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

232. 'Antoni Mateo Mallorquí' escrit al marge esquerre.

233. Noteu la discrepància dels noms.

234. Hi segueix tatxat 'e'.

235. 'sous' sobrescrit.

236. Hi segueix tatxat 'un'.

Iten més, li é dat un *ducado* de²³⁷ or, dic XXI s.

/ll., XXI s.\²³⁸

É afermat a Llorenz de Alpont *por* un mes, pe(r) XVI s.; *comensó* a servir *lunes* que foren 22 de febrer.

[f. 13r]

(*creu*)

Dimarts que foren 8 de juliol de l'any 1517 afirmí a Pere Serdà per un any, e *téngole* de dar de dit any deu ducats e mig, dic XI ll., s., VI.²³⁹ Anà-se'n Pere Serdà *martes* que foren XV de setembre de l'any damunt dit.²⁴⁰

Dimecres que foren 4 de noembre afirmí a Pascual per²⁴¹ un mes, per preu de diuyt sous.

Diomenge²⁴² que foren set de dit li doní dos sous.

/ll., II s.\

Iten, *lunes* que foren XXX de deembre li doní cinc sous, dic

/ll., V s.\²⁴³

Lo dia matex afirmí a Pedro de Logronyo per lo matex preu de diuyt sous.

À folgat dos dies e no *mengó* en casa.

Iten, diomenge que foren 14 de noembre li doní un real castellà.

/ll., I sou, XI\

Iten, diomenge que foren 29 de denbre li doní dos sous.

/ll., II s.\

[f. 13v]

(*creu*)

É afer...

É afermat a Antoni Fransés per un any, per preu de deu liures dit any. *Comensó* a servir dijous que foren X[V]III dies del mes de febrer de l'any mil DXVIII.²⁴⁴

/X ll.\

Primo, tiene un sou.

/ll., I s.\

Iten més, *tiene* un real.

/ll., I s., VI\

Iten més, *tiene* un real castellà.

/ll., I s., XI\

É afermat a Johan Ximénez fins a per tot lo mes de mag, per tres ducats. *Comensó* a servir divendres que foren XVIII de febrer.

237. 'de' repetit.

238. Fins aquest punt tots els assentaments del full es troben cancel·lats.

239. Hi segueix tatxat 'comensó a servir'.

240. A partir d'aquest punt els assentaments es troben cancel·lats.

241. La lletra 'r' sobrescrita.

242. L'assentament comença amb la paraula 'dimecres' tatxada.

243. Hi segueix un espai en blanc corresponent a aproximadament 7 línies.

244. Hi segueix tatxat 'Iten, folgà *lunes* que foren 22 de febrer' / 'Iten mes, li é dat altres dos'.

Primo, tiene dos reals castellans.

/ll., III s., [X]\

Iten, folgà *dilunes* que foren 22 de febrer.

Iten més, té altres dos reals castellans.

/ll., III s., X\

Iten més, sis dinés.

/ll., (...) s., VI\

[f. 14r]

(*creu*)

Divendres que fo[ren] 18 de abril afirmí a Miquel T[a]rí p[e]r un mes, a raó de seze sous, any 1518. *Comensó* a fer faena lo matex a *medio* dia.

Primo, tiene que li é dat un real castellà.

/ll., I s., XI\

Iten més, *tiene* quatre sous e un diner.

/ll., III s., I\

Iten més, li doní un real castellà en la botigua de mon fill.

/ll., I s., VI\

Iten més, un real a (l')ofisi.

/ll., I s., VI\

Ite[n], dos reals castellans.

/ll., III s., X[I]\²⁴⁵

[f. 14v]

Dimarts que foren VIII de f[febrer] afirmí a Johan Aragonés per preu de XVIII sous el mes. *Comensó* a servir lo dia matex.

/ll., XVIII s.\

Primo, tiene tres reales castellans que li doní per ma[n]s de Ferand[o].

/ll., V s., VIII\

Iten, altre real cast[e]llà que donà Perico per el al ca[r]seler.

/ll., I s., XI\

À folgat dia e michic e mengà en casa.

Iten, à folgat tres dies en la presó.

Iten, à folgat un dia e mengà en casa.

Iten més, *tiene* tres reals castellans.

/ll., V s. VIII\

Iten més, *tiene* un real.

/ll., I s., VI\

Iten més, folgà un dia e mengà en casa, del mal de la cama.

Iten més, *tiene* un sou.

/ll., I s.\

Iten més, li é dat quatre sous.

/ll., III s.\

245. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

Iten més, *tyene* un real castellà.

/II., I s., XI\

Iten més, *tyene* quato(r)se sous e quatre dinés.

/XIII s., III\

Iten, *tiene* sis dinés après que contàrem.²⁴⁶

Divendres que foren 12 de marz de l'any 1518 afirmí a Gilet de Nasa per un mes, per diuyt sous.

Primo, tiene dos sous que li é dat en dos partides.

/II., II s.\

Iten més, *ti(e)ne* un real castellà.

/II., I sou, XI\

Iten, un real a l'ofisi.

/II., I s., VI\

[f. 15r]

Co[nt]e de Perico

Iten més, li é dat sis sous e uit dinés per a una camisa e unes espartenyas.

/II., VI s., VIII\

Iten més, *tiene* sis sous e quatre que li doní per a una camisa.

/II., VI s., III\

Iten més, li é dat un sou.

/II., I s.\

Tornose a yr Perico el sendemà de Pascua del Sant Esperit, a 5 de abril de l'any 1518; estigué en sent Onofre e *tornó* a nou de juny.

Iten més, li é dat un sou.

/II., I s.\

Iten, sis dinés.

/II., (...) s., VI\

Iten més, quatre reals castellans.

/II., VII s., VIII\

Domingo e lunes que fueron XVIII dies de juliol fonc sent Joachim;²⁴⁷ *el martes* de maytí que foren XX de dit mes de l'any 1518 se n'anà Perico.

*Tornó*²⁴⁸ Perico a ma casa a nou de setembre de l'any mil DXVIII, e *fiço* faena en Alfara.

E tantost,²⁴⁹ a XXI de dit mes, emalaltí de febres, e après de les febres *tornó* a fer faena dijous que foren tres de noembre de dit any, e féu faena en [el] ort de

246. A partir d'aquest punt els assentaments es troben cancel·lats.

247. 'fonc sent Joachim' escrit posteriorment entre la columna de text i la de quantitats. El senyal de crida, una creu (+), es troba darrere de la paraula 'juliol' i es repeteix al marge per indicar el lloc en què cal fer la restitució.

248. L'assentament comença amb la paraula 'Iten' taxada.

249. Al manuscrit 'tantots'. Es tracta de l'únic cas en què Joan Mançano altera la representació gràfica d'aquesta paraula.

Johan Ybara, apotecari. E *mientra fue* malalt mengà e estigué en ma casa, e yo li doní medicines e tot lo menester.

Iten més, li é donat nou dinés a set de denbre dit any.

/ll., (...) s., VIII\

[f. 15v]

(creu)

É afermat Antón²⁵⁰ Ferández de Çamora *por cinco meses*, a raó de seze sous el mes. *Comensó* a servir *miércoles*, vespra de sent Martí, que foren *diez* dies del mes de noembre de l'any 1518.

^[GG]/[26] [1]49 [...] II s.\

^[PM] *Primo*, *tyene* un sou que li é dat.

/ll., I s.\

Iten més, li é dat tre(s) reals castellans.

/ll., V s., VIII\

Iten més, li é dat quatre reals castellans.

/ll., VII s., VIII\

Iten més, un real castellà.

/ll., I sou, XI\

Iten més, *tiene* quatre reals castellans.

/ll., VII s., VIII\

És pagat del tot.²⁵¹

^[GG] 26

III

V, V, V. Conprí primer 26 liures,²⁵² III onces, a raó de a vint dinés la liura; puja quaranta-quatre çous.

/II ll., III s.\

28

68

Uit liures y quatre onces, a raó de a vint, puja

/ll., XIII s., X\

3²⁵³ liures²⁵⁴ a real,

/ll., VI s.\

6²⁵⁵ a decet,

/ll., VIII s., VI\

Ítem,²⁵⁶ III liures, III onces a comt(e),

/ll., V s., VI\

250. Hi segueix tatxat 'de'.

251. Fins a aquest punt els assentaments del full es troben cancel·lats.

252. Per indicar 'lliures' Gaspar Gasset ha fet servir el signe abreviatu de 'sous'.

253. '3' sobrescrit a 'III' tatxat.

254. Sobre la lletra 'u' apareix sobrescrita una 'a'.

255. '6' sobrescrit a 'VI' tatxat.

Ítem, IIII liures, VII onces,	/ll., VI s., XI\
XXII liures, VI onces pe(r)	/I ll., XIII s.\
VIII per	/ll., VIII s., III\
II liures, VIII onces per	/ll., III s., I\
[f. 16r]	
^[MM] <i>Tengo yo</i> , [Ma]nsano, de l'[o]fici, tres reals, u[n]o del Francés.	/ll., I s., VI\
<i>Otro</i> de Blas Gallego.	/ll., I s., VI\
<i>Otro</i> de Rodrigo de Ocanya.	/ll., I s., VI\
Iten, tres sous de Antón de Çamora.	/ll., III s.\
Iten més, tres sous de Antoni Mateo Mallorquí.	/ll., III s.\
Iten, sis sous de Johan de Alfaro e de Diego de Alfaro, <i>su hermano</i> .	/ll., VI s.\
(<i>creu</i>) É <i>dado</i> a Domingo Serano, malalt, tres reals castellans perquè preguí als majorals moltes boltes que li donasen per amor de Déu, e no volgueren.	/ll., V s., VIII\
Iten, <i>otro</i> real castellà ²⁵⁷ al dit Domingo perquè estava mol(t) mal.	/ll., I s., VI\
Iten, tres sous de Antoni Aragonés.	/ll., III s.\
Iten, nou sous de Johan Sedenyo e de Francisco Sedenyo e de Miquel Sanz, <i>todos tres ermanos</i> .	/ll., VIII s.\ ²⁵⁸

[GG]	26
	8
	3
	6
	3

256. Gaspar Gasset escriu sistemàticament la paraula *ítem* abreviada *īt*. Tot considerant les característiques de la seua escriptura hem llegit *ítem*, encara que és possible que utilitzara la forma *iten* com Joan Maçano.

257. Hi segueix tatxat 'ns'.

258. Fins a aquest punt els assentaments es troben cancel·lats.

7
22
8
2

[f. 16v]

(*creu*)

^[UM] A *diezecho* de noembre afirmí a Diego de Alfaro e a *su ermano* Johan de Alfaro per seze sous el mes cascú, de l'any 1518.

Primo, *tyenen* un real castellà.

/ll., I s., XI\

Iten, altre real castellà.

/ll., I s., XI\

Iten més, dos reals castellans.

/ll., III s., X\

Iten més, altres dos *reales* castellans.

/ll., III s., X\

Iten més, é *dado* a Diego de Alfaro dos *reales* castellans.

/ll., III s., X\

Iten més, é donat a Johan de Alfaro quatre reals castellans disapte que foren 5 de giner.

/ll., VII s., VIII\

Iten més, é dat a Diego dos reals castellans.

/ll., III s., X\

Iten més, li é donat quatre reals castellans quan se n'anà, a 20 de febrer.

/ll., VII s., VIII\

Iten més, sis sous de l'ofici per los dos.

/ll., VI s.\

Iten més, un real castellà a Johan de Alfaro.

/ll., I s., XI\

XXII.²⁵⁹

Iten més, un real castellà a Diego de Alfaro en après que valen a XXII.

/ll., I s., X\

Iten més, li é dat a Johan de Alfaro un real.

/ll., I s., VI\

Iten més, a deu de abril, *media* castellana en or a Johan de A(l)farro.

/ll., XIII s., VIII\

Iten més, li é donat tres sous, Dijous Sant, al dit Johan de A(l)farro.

/ll., III s.\²⁶⁰

Iten més, li é da(t) un sou.

/ll., I s.\²⁶¹

259. 'XXII' escrit posteriorment al marge esquerre.

260. Hi segueix tatxat 'Iten, los do[...] [...]s só[n] de l'ofici, /ll., I s.\'.

261. Tots els assentaments de la plana es troben cancel·lats.

[f. 17r]

(creu)

[Dis]apte que foren 11 de deembre afirmí a Ferando, mi nebot, a Johan Sedenyo e a Miquel Sanz, *ermanos, por un anyo*, e à de aver ca[s]cú d'ells deu liures *media* de dit any, *las quales tengo* yo de pagar *serviéndome*.

/X ll., X s. \

An folgat *medio* dia e mengaren en casa, dia de Carnistoltes.

Primo, tiene Johan Sedenyo tres reals²⁶² castellans que li doní a 20 de marz, que ya valien a *veynt(e)*-e-dos.

/ll., V s., VI \

Iten més, é donat al dit Johan Sedenyo tres *reales* a XXIII de abril.

/ll., III s., VI \

Iten, lo dia matex doní a Miquel Sanz dos sous.

/ll., II s. \

Iten més, é dat a Johan Sedenyo dos sous a tres de mag.

/ll., II s. \

Iten més, é dat a Miquel Sanz, a set de mag, un *ducado* en or, dic

/I ll., I s. \

Iten, an folgat un dia los dos *quando vino su cunyado de Castilla*.

Iten, sis sous de los dos per el ofici.

/ll., VI s. \

Iten, é afermat a Francisco Sedenyo per tres mesos, a raó de *como* (es)taven *sus ermanos. Comensó* a servir a...

[Iten], à folgat un dia *quando vino su cunyado*.

Iten, dos reals per el ofici.

/ll., III s. \

[f. 17v]

(creu)

Disapte que foren 11 de deembre de l'any 1519 afirmí a Antoni Aragonés per tres²⁶³ mesos, a raó de 3 s., 8 el mes.

Primo, tiene un real castellà.

/ll., I s., XI \

Iten mé[s], li é dat deu reals castellans, dic

/ll., XVIII s., II \

Una falta de dia de Carnistoltes.

Ite(n) més, un real castellà.

/ll., I s., XI \

Iten més, li é afermat per un any, contant dende el dia que *cunplió* los tres mesos en avant, per nou liures el any.

Iten més, *tienne* dènou sous a compliment de les tres mesades.

/ll., XVIII s. \

262. 'reals' sobrescrit.

263. 'Tres' sobrescrit a 'quatre' tatxat.

É afermat a²⁶⁴ Bartomeu del Fiero per un mes, per preu de *veynt(e)*-e-sis sous el mes. *Comensó* a servir *martes* que foren 25 dies del mes de giner de l'any 1519.
/I ll., VI s.\²⁶⁵

Lo dit Antoni Aragonés

À folgat lo dit Antoni Aragonés un dia, que *fue* a cercar a son germanet²⁶⁶ Johanot.

E més, à folgat, quan dix que no estava afermat per any, mig dia.

Iten, li é dat dos reals castellans e quatre dinés a uit de juny.

/ll., III s.\

Iten més, li é dat un real.

/ll., I s., VI\

Iten més, li é dat un sou dijous que foren 7 de juliol.

/ll., I s.\

Iten més, li é dat tres sous en la Deputació.

/ll., [III] s.\

Iten més, li é dat deenou sous e quatre dinés diomenge que foren XVII de juliol.

/ll., XVIII s., III\

[f. 18r]

(*creu*)

[É] afermat a Antoni Mateo Mallorquí²⁶⁷ per un any, per [on]ze liures, dic XI ll., el any. *Comensó* a servir²⁶⁸ *miércoles* que foren 26 de giner de l'any 1519.

/XI ll., (...) s.\

E *primo*, *tiene* dos reals castellans que li doní a 5 de febrer.

/ll., III s., X\

Iten més, li é donat un real castellà a XX de febrer.

/ll., I s., XI\

Iten més, li é dat quatre reals castellans a sis de març.

/ll., VII s., VIII\

Ite(n), à folgat dos dies e mengà en casa, *martes e miércoles a ocho* de marz.²⁶⁹

Iten més, li é dat dos sous.

/ll., II s.\

Iten, *martes*²⁷⁰ que foren 5 de abril li doní *medio ducado*.

/ll., X s., VI\

264. Hi segueix tatxat 'Antoni'.

265. Assentament cancel·lat.

266. Al manuscrit 'germamanet'.

267. La paraula 'Mallorquí' presenta un signe abreviatu innecessari sobre la 'll'.

268. Hi segueix tatxat 'mart'.

269. Al marge dret, en la columna de quantitats, trobem proves de ploma de Gaspar Gasset en forma de ziga-zaga.

270. '*martes*' sobrescrit a 'diomenge' tatxat.

Iten més, a 24 de abril li doní una castellana de <i>oro</i> , dic	/II., VII s., IIII\
Iten, é <i>dado</i> a Miquel Sanz un real castellà per Antoni Mateo Mallorquí.	/II., I s., X\
Iten, diomenge que foren 22 de mag li doní cinc sous, dic	/II., V s.\
Dimarts que foren 24 de mag folgà e mengà en casa.	
Dijous que foren 2 de juny li doní un real, dic	/II., I s., VI\
Iten més, li é dat dos ducats de or diomege que foren dènou de juny, davant lo meu Johan.	/II ll., II s.\
Iten, un dia, e folgà e mengà en casa.	
Iten, <i>medio</i> dia, e mengà en casa.	
Iten [m]és, miga castellana que li doní en la Diputasió.	/II., XIII s., VII\ ²⁷¹
[f. 18v]	
(<i>creu</i>)	
Iten més, é dat al dit Antoni Mate(o) sis sous ²⁷² e sis dinés.	/II., [VI] s., VI\
Iten més, li é dat un ducat en or, dic	
/I ll., I s.\ ²⁷³	
[GG] Comte del çabó que prenguí d'en Corbera	
Lo primer dia de Quaresma, miga rova gleda.	/II., II s., III\
A 16 de febrer, miga rova.	/II., III s., VI\
A 23 de mars, XV.	/II., III s., VIII\
A 8 de abril, ²⁷⁴ XV.	/II., III s., VIII\
A 21 de abril, huna rova gleda.	/II., III s., VI\
A 26 de abril, miga rova.	/II., III s., VI\

271. Els assentaments de Joan Mançano han estat cancel·lats per Gaspar Gasset.

272. La lletra 'u' sobrescrita.

273. Els assentaments de Joan Mançano han estat cancel·lats per Gaspar Gasset.

274. Noteu la varietat de formes emprada per Gaspar Gasset per a la representació gràfica de la paraula 'abril'.

A 7 de mag, miga rova gleda.	/II s., III\
A 12 de mag, miga rova de çabó.	/II., III s., VI\
Gleda, cesse liures.	/II., II s.\
De çabó, tres çous y mig.	/II., III s., VI\ /31\ /35 s., VI ²⁷⁵ \
[f. 19r]	
^[MI] É afermat a Miquel per [u]n mes, per dos ducats e mig, dic	/II ll., XII s., VI\ /II., XIII s., VIII\ /II., V s.\
Diomenge que foren 29 de mag li doní miga castellana en casa de mi nebot Fernando, dic	
Iten més, li é dat cinc sous, dic	
Iten més, li é dat un <i>ducado</i> , dic ²⁷⁶	/I ll., I s.\
Iten més, li é donat onze sous e deu dinés a compliment de la mesada damunt dita.	/II., XI s., X\ /I ll., I s.\
Iten més, li é dat un <i>ducado de oro</i> .	
Iten més, li (é) dat tres sous en la Deputasió, a XII de juliol.	/II., III s.\
Ite(n) més, li é dat <i>media</i> castellana, dic	/II., XIII s. VIII ²⁷⁷
[f. 19v]	
(<i>creu</i>)	
É afermat a Johan Navaro per mig any, a raó de XV sous el mes. <i>Comensó</i> a servir <i>lunes</i> que foren 14 de febrer de l'an[y] 1519.	
<i>Primo, tiene</i> un real castellà.	/II., I s., XI\ /V ll.\
Iten, al dia del dia de Carnestoltes qu·és <i>uno</i> . ²⁷⁸	
É afermat a Alonso de Espinosa per mig any, per preu de cinc liures. <i>Comensó</i> a servir <i>lunes que fueron</i> 16 de mag.	

275. Gaspar Gasset sumà primer la columna de sous, que puja 31, i anotà la quantitat; després sumà la columna de diners i anotà la xifra final, '35 s., VI'.

276. Entre la columna de text i la de quantitats Gaspar Gasset afegí posteriorment '18'.

277. Hi segueixen uns gargots de la mà de Gaspar Gasset. Tots els assentaments del full es troben cancel·lats.

278. Assentament cancel·lat.

Primo, *tiene* que li é dona(t) un real lo sego(n) dia de Pascua.

/ll., I s., VI\

Iten més, li é dat dos *sueldos* e mig diomenge que foren 19 de juny, davant lo Napoletà.

/ll., II s., VI\

Iten més, li é dat una castellana de *oro* diomenge que foren deu de juliol.

/I ll., VII s., IIII\²⁷⁹

À *logado* Jaume Gyl lo estage de²⁸⁰ davall del meu costat per hun any. *Come(n)só* a dyuyt de otobre de l'any 1525.²⁸¹

[f. 20r]

É afermat a Antoni Napoletà per un mes, per [X]III s., VIII dinés. *Comensó* a servir dijous que foren 19 de mag.

/ll., XIII s., VIII\

Primo, li doní un sou disapte que foren 28 de mag.

/ll., I s.\

Iten,²⁸² li é dat nou dinés disapte que foren 4 de juny, dic

/ll., (...) s., VIII\

Iten més, li é dat un real castellà.

/ll., I s., X\

Iten més, diuit dinés.

/ll., I s., VI\

Iten més, li é dat quatre sous per ma(n)s de ma muller.

/ll., III s.\

Iten més, li é dat un real diomenge que foren deu de juliol.²⁸³

/ll., I s., VI\²⁸⁴

^[GG] De una puent (!) *que yso miestro Gaçant capitán general para pasar* a los fra(n)sesos.

[f. 20v]

^[MM] *Martes* que foren 2[4] de mag afirmí a Johan de Alfaro per un mes, pe(r) XXI s., dic

/I ll., I s.\

Folrà *medio* dia disapte que fore[n] 28 de mag e mengà lo diomenge en casa.

Iten més, li é dat un sou diomenge que foren 29 de mag, que dix que lo-m tornaria.

/ll., I s.\

E *dilunes siguiet(e)* folrà e mengà en casa, que prengué porga.

279. 'IIII' sobrescrit a 'VI' tatxat. Fins a aquest punt els assentaments del full es troben cancel·lats.

280. 'de' repetit.

281. Hi segueixen unes proves de ploma de Gaspar Gasset.

282. 'Iten' sobrescrit a '*Primo*' tatxat.

283. Fins a aquest punt tots els assentaments del full es troben cancel·lats.

284. Hi segueix tatxat '*tornó* Guillemet'.

Iten, *martes* que foren 5 de juliol folgà e no mengà en casa, per servir a son germà.

Ansí matex, folgà dijous que foren 7 de dit e no mengà en casa, que *fue* a servir a son germà.

Iten més, li é dat un *ducado de oro* diomenge que foren deu de juliol.

/I ll., I s. \²⁸⁵

[f. 21r]

(*creu*)

Divendres que fo[re]n 20 de mag [a]firmí a Johan Tello per u[n] mes, a raó de vynt so(us), dic

/I ll., (...) s. \

Tengo de l'any 19 III s. de Antón Navaro, de l'ofici.

/ll., III s. \

E tres de Ant(on)i Mateo.

/ll., III s. \

E tres de Pedro Sala.

/ll., III s. \

Iten, tres de Bernat de Aivisa.

/ll., III s. \²⁸⁶

[f. 21v]

Miércoles que foren cinc de octubre afirmí a Antoni Mateo Mallorquí per un mes, per preu de *veynt(e)-e-u[n]* sou, dic XXI s.

Primo, *tyene* tres sous que paguí per ell a la pao.

/ll., III s. \

Iten més, quinse sous a la espasa.

/ll., XV s. \

Iten més, deu sous per a el cuiro.

/ll., X s. \

Iten més, altres deu sous, que dix que avie *conprado un guante* de malla.

/ll., X s. \

Iten més, set sous que li doní en festes de Nadal, dic

/ll., VII s. \

Iten més, le doní un *ducado* per a un gipó.

/I ll., I s. \

Iten més, li doní *veynt(e)-e-tres* sous per a unes calces.

/I ll., III s. \

285. Tots els assentaments de la plana es troben cancel·lats. Sota els assentaments de Joan Mançano, gargots de la mà de Gaspar Gasset.

286. Assentaments de Joan Mançano cancel·lats. Hi ha unes proves de ploma de Gaspar Gasset que comencen davall la columna de l'abreviatura de 'lliures'; els primers traços semblen imitar la forma de dita abreviatura, però després s'estenen per tot el full en blanc amb formes circulars encadenades.

- Iten, à folgat un dia. /ll., (...) s.\
- Iten més, li doní miga castellana en la Diputació, a 20 de marz. /ll., XIII s., VIII\
/ll., VI s., VI\
Iten més, li é dat sis sous e sis dinés, dic /I ll., I s.\
- Iten més, li (é) dat dos sous. /ll., II s.\
- Iten més, tres sous a l'ofici. /ll., III s.\
- Iten més, set sous e quatre per mans de ma filla a cinc de mag. /VII s., III\
Tiene dos faltes.
- Iten més, li doní un real /ll., I s., VI\
Iten més, un sou que doní a un pedrapiquer per ell. /ll., I s.\
- Iten més, li é donat un real. /[[ll.], I s., VI\
Iten, a quatre de juliol li doní un sou. /ll., I s.\
- Iten, a doze de dit, un real. /ll., I sou, VI\
[f. 22r]
[Iten] més, un sou. /ll., I s.\
- [It]en més, doze s[o]us en reals castellans. /ll., XII s.\
- Iten, à folgat de la coltellada que li donaren en la escrima doze dies, e mengà en casa.
Iten més, a XXIII de setembre li doní una castellana. /I ll., VII s., III\
Iten més, à folgat un dia e no mengà en casa.
Iten més, li é dona(t) dos reals e mig castellans a *veynt(e)*-e-set de noembre, dic /ll., III s., VIII\
Iten més, paguí al capuz dos ducats, dic /II ll., II s.\
- Iten més, li he donat una castellana, que dix volie pagar a mestre Rebaça de la esgrima. /I ll., VII s., III\
Iten, folgà dia de sen(t) Antoni e mengà en casa.

Iten més, un *ducado* que li donà mosén Garcia per mi a *ocho* de febrer de l'any 1521.

/I ll., I s. \

Iten més, *folgó* un dia, que tenia mal en lo braz de la coltellada que li do[nar]en teni(n)t la joya.

Iten més, li é donat un real castellà.

/ll., I s., XI \

Iten més, cinc sous que li donà ma filla.

/ll., V s. \

Iten més, un ducat en or que li don(i) a 9 de [abr]il en casa de mosén Francés Vives.

/I ll., I s. \

[f. 22v]

^[GG] *Nasciendo [m]i pensamiento paso²⁸⁷ deve de la virtud²⁸⁸ de mi gesto nase mi m(a)l y crebanto, mas consuélome con esto, que no ay bien que valga tanto.* La senyora volria cassar-se am un²⁸⁹ yove d'e(s)ta villa y volria que li fei (!) unna gonela.

En l'any de mil y D y XXXIII, lo dia del Corpus, y isqueren les roques, y quant volgé hexil la profesó vengé tan gran temporal²⁹⁰ y pluga que no pogé exil de la seu y dexaren de fer la profesó per al digous; après feren la profesó molt devotament,²⁹¹ am les banderes dels ofisis davant.

No puedo, senyora mía, encobr(i)l mi gran turmento, ni sé en qué modo ni vía pueda bueskar alegría, pensa(n)do en el ma(l) que sento.

Ven, senyora, as de mí sentensia agora, no me nieges mi sentensia²⁹² pues.

[f. 23r]

(creu)

^[MM] Enmalaltí Guillem[e]t a *veynte e uno* de setembre de l'any 1519.

Tornó a fer faena XVII de noembre dit any.

Aná-se'n Guillemet a deeset de abril de l'any mil cin(c)-cents e vint e *tornó* a *veynt(e)-e-dos* de mag de dit any.

Tornose a yr Guillemet dia de sent Miquel que foren 29 de setembre de l'any 1520. *Ocho* dies abans *faltó* un capuz negre *mío* e un altre *suyo* que, *según* opinió dels qu-*estavan* en la faena, lo *furtó* lo dit Guillemet.

Tornó Guillemet *lunes* que foren 25 de febrer de l'any 1521, e féu faena en casa de Johan Esteve.

Tornose a yr a la guera, dia de sent Gaume que foren 25 de juliol del 1521, e *tornó* en setembre de dit any.

287. La lletra 'a' sobrescrita a una 'r' tatxada.

288. En realitat, la lletra 'r' es troba escrita sobre la lletra 'e'.

289. Hi segueix tatxat 'na na' i 'un' repetit.

290. Hi segueix tatxat 'que'.

291. La lletra 'o' sobrescrita.

292. Hi segueix tatxat 'pe'.

Folga Guillemet *och* dies de la punyalada; féu faena *con* Baltasar sinse ma licència²⁹³ e *tomose* los dinés.

[GG] Memòria quom afermí²⁹⁴ Felip a uit del mes de yu(n)i, ani de mil D 3III, perquè no fasan lo que volen, per això mon fil p[r]enia la capa y anav(a) a la profesó, que ja deu exil de la seu, que ja toquen les canpanes de la seu.²⁹⁵

[f. 24r]

(*creu*)

[MM] És *pagado* Johan Loçano del[s] *treyn*a-e-sis sous que yo le avia a dar fins a Nadal, contant tres sous per a l'ofici, en esta manera: que el tenia cin(c) sous *míos*, e per a Nadal, a comprar-se una capa, li doní *veynt(e)*-e-uyt sous, que foren *treyn*(a)-e-tres, dic

/I ll., XIII s. \

Més avant, se és afirmat *con* mi fins a en fin de abril, per tres ducats, primer venient de l'any 1521.

Folgo dia de sent Antoni e no...

Iten més, *tiene* quatre sous, que dix que volie comprar unes calces; los y doní a uit de febrer dit any.

/ll., III s. \

Iten, dimarts de Carnestoltes li doní dos sous.

/ll., II s. \

De dia de Carnestoltes, una falta.

Iten, folga en la faena de mosén Fransés Vives dia e mig e tres dies de Pascua e mengà en casa.

Iten més, li é donat un *ducado* en or, en casa de mosén Francés Vives, a 9 de abril.

/I ll., I s. \

Iten més, li (é) donat sis sous.

/ll., VI s. \

[f. 24v]

(*creu*)

[GG] Comte del senyor Rasquí

Y à dos²⁹⁶ contrais²⁹⁷ que li obrí, baxa-i mestre Miquel de Ruçafa.

Devia-li²⁹⁸ dos drapades per tres liures y miya.

/III ll., X s. \

293. Al manuscrit 'lilència'.

294. Hi segueix una 'h'.

295. El f. 23v es troba en blanc.

296. Hi segueix tatxat 'vint'.

297. 'contrai': «classe de tela que des del segle XV es fabricava, a imitació dels teixits de Courtrai, i que serví per a fer diversos vestits (entre altres, les gramalles dels concellers)», cfr. DCVB.

298. Hi segueix tatxat 'tres'.

Més, me tingé un vint-i-dosè²⁹⁹ de cort per tres liures y³⁰⁰ cesse çous.
/III ll., XVI s.\

Més, dos c(l)ascas³⁰¹ a la contraya per cis çous.
/II., VI s.\

Més, me donà de contan(t) dos ducast.³⁰²
/II ll., II s.\

Més, me donà cinch liures.
/V ll., (...) s.\

Més, me donà cis liures.
/VI ll., (...) s.\

[f. 25r]

(*creu*)

¶M Cont[e] de P[e]rico, que me resta a cartes 2[6]³⁰³

Iten més, *tiene* dos sous I diner,³⁰⁴ que li doní a [...] de desenbre del 1519.
/II., II s.\

Iten més, un sou per a espardenyés.
/II., I s.\

Iten més, sis sous que li donà Ferando, mi nebot, per a una camisa, a sis de giner de l'any 1520.
/II., VI s.\

Iten més, un sou.
/II., I s.\

Iten més, li é dat miga castellana a 20 de marz de l'any 1520 en la Deputasió.
/II., XIII s., VIII\

Iten més, li é donat cinc sous per a una camisa, a 23 de abril del 1520.

Iten, li paguí un jalatoc³⁰⁵ vermell, que costà onze sous.
/II., XI s.\

Iten més, à folgat dia e mig a 27 de juny, fent faena en la Deputació.

Iten més, li é dat un sou.
/II., I s.\

Fuese Perico diomenge que *fuieron* deu de juliol de l'any 1520.

[f. 25v]

¶G Benaventurat à de ser aquel que servins (!)³⁰⁶ a nostre Se(n)yor Déu, que tot l'altre és burla y vanitat, pe(r)què Déu és se(n)yor de tot lo món.³⁰⁷ *Escrívela*

299. 'vint-i-dosè': «drap que té vint-i-dos centenars de fils a l'ordit», cfr. DCVB.

300. Hi segueix tatxat 'miga'.

301. 'c(l)asca' per 'closca': «roba que cobria l'infant de cap a peus fent al cap una mena de caputxeta», cfr. DCVB.

302. Gaspar Gasset inverteix sistemàticament l'ordre de les lletres en el grup 'ts'.

303. En realitat, el 'conte de Perico' es troba al full 36 de la foliació antiga, actual 15r.

304. 'I diner' sobrescrit.

305. ¿Per 'jalecot' augmentatiu de 'jalec'?

306. Les lletres 'se' repetides.

307. En realitat, Gaspar Gasset escrigué 'mōr'.

eF³⁰⁸ *glorioso sant Lucas a los XXIII³⁰⁹ capitulos: «Padre mío, perdona³¹⁰ a los que no saben lo que·s fan».*

A [...] de mars...

De Planels, tres aroves i miya de gleda.

[f. 26r]

(*creu*)

¶Ml Dijous que foren 23 del m[e]s de agost afirmí a Johan Gi[mén]ez per mig any, per preu de q[u]atre liures e miga, present mestre Carión, dic

/III ll., X s. \

¶Gg A manera d'escriure li féu que vós, Gaspar Gasset, de Ontin(y)ent,³¹¹ que aveu de comprar quaranta-huit liures de grana, per a ten(y)ir unna vint-i-una blanga, per ço³¹² fa la que t'às tre(t) quaranta sor(t)s de (*I*)anas.

¶Ml A cinc de octubre de l'any 1520, afirmí a Gabriel Mallorquí per un mes, per vint sous.

/I ll. \

És pagat Gabriel Mallorquí fin(s) a Nadal, e à pagat los tres sous de l'ofici.

À folgat dia de sent Antoni e mengà en casa.

¶Gg Pagat Gabriel Malorquí per...

Dijous que foren 23 del mes de agost afermí a Juan Anhau de Mansonya.³¹³

¶Ml Iten, après Nadal li é dat miga castellana per mans del meu Johan.

/ll., XIII s., VIII \

Iten més, li à³¹⁴ donat altra miga castellana ma filla. És pagat.

/ll., XIII s., VIII \³¹⁵

¶Gg Dijo(u)s que foren 23 del mes de agost afermí a Johan de Mançano, perquè *quiso que le afermasa*, per mig³¹⁶ ani, per preu³¹⁷ de quinze liures.

308. Al manuscrit 'lel'.

309. En realitat és Lluc 23, 34.

310. En la paraula 'perdona' Gaspar Gasset ha utilitzat de manera innecessària el signe abreviatu de *per*.

311. Tot i que també hi podrien llegir '(c)ontinent', hem optat per 'Ontin(y)ent' tot considerant l'aparició d'aquest topònim al f. 27r i el fet que en aquesta part del llibre Gaspar Gasset imita i reproduïx els texts de Joan Mançano. En tot cas, les característiques gràfiques de l'escriptura del paraire fan la interpretació d'aquest registre força difícil.

312. Al manuscrit 'cor'.

313. La primera d'aquestes anotacions de Gaspar Gasset es troba al marge dret, en la columna de quantitats, al costat del registre de Joan Mançano que comença 'És pagat Gabriel Mallorquí'. Sembla que també en aquesta ocasió Gaspar Gasset utilitza l'escriptura de Mançano com a model. La segona s'estén per un espai en blanc deixat per Mançano entre els seus assentaments i pels màrgens.

314. Al manuscrit 'é'. Òbviament, Joan Mançano no hi advertí la discrepància amb el subjecte de l'oració 'ma filla'.

315. Els assentaments corresponents a Johan Mançano es troben cancel·lats.

316. La imitació que Gaspar Gasset fa dels texts de Joan Mançano li duu a emprar-ne formes com 'mig^t' per 'mig'.

317. En la paraula 'preu' Gaspar Gasset ha utilitzat de manera innecessària i incorrecta el signe abreviatu de *per*.

Anaren al G(r)au per peu de planer; agueren de tornar-se'n pel quamí matehi(x) ne-l ras pe(r)què no pogeren tornar-se'n per l'altra part que fa plaja.
[f. 26v]

Jesus

^[UM] Dimecres que foren [...]3 de mag afirmí a Miqu[e]l Mallorquí *por* tres mesos, a raó d[e] seze sous lo mes.

Primo, tiene un sou que li doní, que dix que volie per a [e]spardenyes. /ll., I s. \

Iten més, *tiene* altre sou. /ll., I s. \

Iten més, treze dinés, que dix que avie conprat dos *toquillos*. /ll., I s., I \

Iten més, sis dinés. /ll., (...) s., VI \

Diomenge que foren 24 de juny li doní sis sous.³¹⁸ /ll., VI s. \

Iten, disapte que foren 29 de juny li doní dos *reales* castellans. /ll., III s., X \

Dimarts que foren 2 de juliol li doní quatre sous. /ll., III s. \

Iten, un sou que li donà mon nebot. /ll., I s. \³¹⁹

^[GG] A trenta de³²⁰ mag s'enbarquà l'Enperador, que Déu li done bon viahg...³²¹
[f. 27r]

(*creu*)

^[UM] Divendres que foren 25 de ma[...] [afi]rmí a Baltasar de Ontinyent per un mes, per miga castellana.

/ll., (...) s. \

Martes que foren [...] de mag afirmí a Johan Navaro per un mes, per preu de deeset sous, davant mestre Alonso de Ontiveros.

Primo, tiene un real castellà. /ll., I s., XI d. \

Iten, dimarts que foren 2 de juliol li do(ní) uít reals castellans. /ll., XV s., III d. \³²²

318. La lletra 'u' sobrescrita.

319. La totalitat del assentaments corresponents a Joan Mançano en aquesta plana es troben cancel·lats.

320. Hi segueix tatxat 'habril'.

321. Es tracta de l'expedició de Carles V a Tunis de l'any 1535. Aquesta entrada es repeiteix, completa, al f. 27v.

322. En els dos darrers assentaments Joan Mançano utilitza l'abreviatura de 'sous' per a expressar 'diners'.

Iten, un sou.

/II., I s. \ ³²³

Dijous que foren 23 de giner del 1522 afirmí a Francés Doméneç per un any, per preu de uit liures dit any, dic

/VIII II., (...) s. \ ³²⁴

^[GG] A trenta de mag s'enbarquà l'Enperador, que Déu li done bon vihage, am gran armada de galeres y de nau, y gran provisió per a l'armada. Any 1535.

[f. 27v]

(creu)

^[UG] Més, me sia memòria a mi, Joseph Gaçet, com en mars de l'any 1568 rebé Lleonart Almenar,³²⁵ notari, una procura³²⁶ que[m] féu mon germà Miquel [G]eroni, per a cobrar qualsevols dinés que li deguesen ho li pervinguesen per qualsevol manera ho rahó, perquè ell se n'anava a Barçelona y se'n volia pasar a Itàlia.

[f. 28r]

(creu)

Memòria sia a mi, Joseph Gaçet, de les coses següents:

Primo, la cura de mon germà Miquel Jer[o]ni està registrada en la Cort Çevil.

Més, la època difinitiva que-m féu mon germà de la cura de com li doní setanta-sinch lliures de la seuha part, com no-s pogueren cobrar del Pere Boix sinò çent y cinquanta lliures per ser molt pobre³²⁷ en la presó, l'à rebuda Llehonart Almenar, notari, a³²⁸ XXIII de maig de l'any 1569.

Més, la declaració de com yo y mon germà som hereus de nostra germana Elena Gaçeta³²⁹ se féu a II de deembre de l'any 1567, y està registrada en la Cort Sevil, en lo quint llibre de requestes de l'any 1567,³³⁰ en la XXXII^a mà, a XXXI^a carta.

Més, me sia memòria com a II de juny de l'any 1556 féu testament ma mare Jerònima Paloma y de Gaçet, y-l rebé Jaume Fontes,³³¹ notari, y-l publicà a XXII de agost del mateix any 1556.

Més, me sia memòria com lo inventari de ma mare y lo testament y les almone-des, tot tret en forma,³³² y èpoques de deutes que pagà lo curador per ma mare y altres actes y-ls proçesos del plet, tot asò està en poder de Juan Llorens Perpinyà,³³³

323. Fins aquest punt tots els assentaments es troben cancel·lats.

324. En aquesta ocasió, Joan Mançano ha fet servir l'abreviatura de 'sous' per la de 'lliures', de manera que hi utilitza la mateixa per a referir-se a ambdós valors.

325. Lleonard d'Almenar (1499-1572), cfr. ACCV, p. 26.

326. Al manuscrit 'percura', perquè Josep Gasset fa servir el signe abreviatiu de 'per' en comptes del de 'pro'.

327. Hi segueix tatxat 'que està'.

328. Hi segueix tatxat 'XXV de'.

329. Hi segueix tatxat 'està regis'.

330. 'de l'any 1567' sobrescrit.

331. Jaume Fontes (1534-1567), cfr. ACCV, pp. 220-221.

332. 'tot tret en forma' sobrescrit.

333. Joan Llorenç Perpinyà (1534-1575), cfr. ACCV, p. 446; ARV, p. 238.

notari, un vell lo qual era escrivà de la causa del plet que portí en Pere Boix, que era estat curador y, com se féu fe de tots estos actes per al plet, restaren en poder del dit Perpinyà y axí estan en la Cort de la Audiència Real.

[f. 28v]

Iesus

^[UM] É (a)fermat a Gaume [D]ar[oc]a per un mes, per pre[u] de mig duca[t], dic X s., VI. *Comensó* [...] de mag de l'any 152[...].

Primo, tiene que li é donat dos sous e tres en dos partides.

/II., II s., III\

Iten, dos sous.

/II., II s.\

Ite(n), un real castellà.

/II., I s., XI\

Iten, un sou.

/II., I s.\

Iten, quatre *reales* castellans.

/II., VII s., VIII\

Ite(n), à folgat un dia.

Iten més, un real castellà.

/II., I s., XI\ ³³⁴

Lunes que fonc lo primer de febrer de l'any 1524 *tornó* Guyllem Bry, e féu partyt ab my en esta manera: que yo ly soltàs tot lo temps que me avya de servir per nou mesos, comensant dyt dya e any. E rebé la carta Johan Xymeno,³³⁵ notary, qu'està al Portal del coxo.³³⁶ E a cab dits nou mesos no ly tync de dar vestyt ny altra cosa nynguna.³³⁷

Dyt dya e any *tomó* mosén Vycent, mo(n) fyll, la sacristya dels gloryosos Johans del Mercat a servyr.

[f. 29r]

(*creu*)

^[GG] Ítem, per a na Anna.

/I\

Ítem, per a na Cardosa.

/IIIIIIII\

Ítem, a l'estatgera de la de miser M[o]nfort.

/II\

Ítem, a mon sogre.

/IIIIIIIIII\

Ítem³³⁸

Ítem, a la viudesa Morera davant de la casa de Gaumot de Laras.

/IIIIII\

334. Fins aquest punt tots els assentaments es troben cancel·lats. Hi segueix un espai en blanc corresponent aproximadament a 2 línies

335. No hem pogut localitzar cap notari amb el nom de Joan Ximeno treballant a València en el període cronològic que abasta el llibre

336. Actual carrer Carnissers de València.

337. Hi segueix un espai en blanc corresponent aproximadament a 3 línies.

338. Hi segueix tatxat 'a na Betriu'.

Ítem, a la muller de Lorens.
Ítem, na Sera. /I\
Ítem, per a Speransa, la muller de Ferandis. /II\
Ítem, a Yuana.³³⁹ /I\
Ítem, a la pellerera. /I\
Ítem, a Teresa al carer de Lonbau pe(r) na Ferandisa. /I\
Ítem, a la viuda Prats,³⁴⁰ per a na Beltrana, devvant de canonge Planes. /II\
Ítem, a la³⁴¹ mare del piloter, per a les monges. /II\
Ítem, a na Beltrana per a conprobre.³⁴² /II\
[f. 29v]

(creu)
Conte del saboner

Ma m[ul]ler li donà dos aroves de gleda. /VIII s.\³⁴³
Més, li doní mija arove de gleda. /II s., III\
Més, li doní mija rova de gleda. /II s., III\
Més, li doní quinze liures de gleda. /I sou, XI\
[f. 30r]

(creu)

[Ítem], arova y miya de sabó. /XV s.\
[f. 30v]

(creu)

Miya rova y dosse liures. /VIII s., III\

Yo, Diego de Torres, *otorge* dever a vos, Ga(s)par Gaçet, XIII s., y son de l'añada³⁴⁴ que pagastes³⁴⁵ a la negra por mandamiento del Justicia Cevil de Valencia, por cierta manda que yzo la señora de la casa, que Dios aya en confisión, de mane(ra) que tiene pagado asta XXIII de *joliol de l'añ XXXXIII*, toda cuen(ta) echa de los sentidos *finz* a dit mes de *joliol*.

Yo, Dyego de la Torre y Ferando Valero, cuñados, otorgamos aver recebido de vos, Gaspar Gacet, XXX s., y son de *mij(a)* añada que vos avéis pagado. Y por voluntad de los dos, *faz* lo presen(te) a III de setiembre, año de mill qui(ni)entos XXXXV.

Jo, Bernat Noguer, fas testimony, [a]ny lo sobredit, pasa en veritat.

339. Entre 'Yu' i 'ana' apareix 'ana' tatxat.

340. Al manuscrit 'Prast'.

341. Hi segueix tatxat 'muller'.

342. ¿Per 'compondre'?

343. Hi segueix tatxat 'XI'.

344. La segona 'a' de la paraula '*añada*' sobrescrita.

345. Al manuscrit 'pagagastes'.

[f. 31r]

[creu]

¹⁶⁶¹ El té mija ro[va] de gleda.

/II s., III d.\³⁴⁶

Y así *matex*, somos contentos de VIII s., VIII^o, que³⁴⁷ nos distes, toda cuenta echa y pagados todos los sensos *finz a* el año XXXXVI, de manera que somos contentos y pagados *finz a* XXIII de *jenero*, *añ* de mill quinientos XXXXVI.

A *cartas* noranta-e-set.³⁴⁸

Yo, Diego de Torres y Ferrando Valero, otorgamos aver recebido de vos, Gaspar Gaçet, *perayre* de Valençia, LXVIII s., III *dinés*, de logero de las canbretas de d'alto, *contan(t) de l'añ XXXXV finz a* el año XXXXVIII, que son tres añadas, pagados los sensos que devíamos *finz a el dit añ*, y³⁴⁹ para que obre una ventana y *paret* de dita ventana, de manera [que] estamos pagados *finz a* III de setiembre, *dit añ XXXXVIII*, pasadas todas cuentas y contentos. Y por la *veritat*, *faz* lo present(te) de mano mía, y fecho a VIII^o días del mes de noviembre, año y día del *sobredit*.

/LXVIII s., VIII^o\

Yo, Miquel Àngel de la Porta, fas testimoni com lo senyor Ferando Valero, 30 s., sous, dic trenta sous, de mans de vós,³⁵⁰ senyor Gaspar Gacet, y són de mija an(y)ada de hunes canbres qu[e] li é logat. Y perquè és veritat, fas lo present³⁵¹ albarà de mà mia, ab consentimen(t) de les dos parts, a XVIII del mes de febrer de l'any 1549.

Sacar.³⁵²

[f. 31v]

(creu)

Yo, Diego de [l]a Torre, o[*torg*]e aver recebido de vos, Gaspar Gaçe[t], [...]VI s., II, y son de l'añada³⁵³ que vos tenéys logada, a XXIII de *joliol*, año de MDXXXI; digo que yo le é logado las canbras al *dit* Gaçet.³⁵⁴

Año de MDXXXI entró *logater* en las canbras Gaspar Gaçet por un³⁵⁵ año, de manera que *comença* desde XXIII de *jolyol*, que contamos del *dit añ*, así que paga *miga* añada,³⁵⁶ que son XXIII s., VIII^o, a los sensalistas, e la restan(te) cantida(d)

346. Per expressar 'diners' Gaspar Gasset fa servir l'abreviatura de 'lliures'.

347. Hi segueix 'd'.

348. Actual foli 70, on efectivament hi ha un albarà de Ferrando Valero de l'any 1550 escrit per Jeroni Englés, que sembla ésser l'autor de l'anotació 'a *cartas* noranta-e-set'.

349. Hi segueix tatxat 'més, teniu la añada'.

350. La lletra 's' sobrescrita.

351. Al manuscrit 'presant'.

352. 'Sacar' sembla escrit per la mateixa mà que escrigué 'a *cartas* noranta-e-set' al f. 31r, es a dir, Jeroni Englés.

353. Al manuscrit '*anada*'

354. Assentament cancel·lat probablement pel mateix Diego de la Torre que el substituï per l'albarà escrit a continuació.

355. La paraula 'un' presenta un signe abreviatu innecessari.

356. Al manuscrit '*anada*'.

me *dóna* a mí, Diego de la Torre.³⁵⁷ E por la *veritat*, *faz* lo presen(te) de mano mía a X de setiembre, lo *sobredit añ*.

Yo, Diego de la Torre, *otorge* aver recebido de vos, *en* Gaspar Gaçet, XXX s., y son de media añada que vos pagastes del *añ* de XXXXII, de manera que *finz a* XXIII de *joliol* se acaba la *dita* añada. Y por la *veritat*, *faz* lo presente de *mà* mía a XVIIIº días de marzo *dit añ*.

[f. 32r]

(*creu*)

Dyego de la Torre *confese a[v]er rebudo* de vos, [Gas]par Gacet, perayle, XX s. de llo[g]lero de cuat[ro] *mesos*, a dý(a) XVIII de mayo. Que porque es *verytad*, *faz* lo presente *alvarà* en al *añ*³⁵⁸ de MDXXXVIII.

Yo confieso cómo é *rebudo* XV s., V d.,³⁵⁹ en *complyment*³⁶⁰ de l'añada XXXVIII. E recibý cuenta rematada *finz a* XV días de *jenero* del año D e XXXVIII.

Yo, Die(go) de la Torre, *atorge aver rebut de vós*, señor Gaspar Gacet, VI s., III d., de l'*añ*³⁶¹ de XXXVIIIº; *per la veritat faz lo presen(t) de mà* mía. E contamos *més que avya pagat* al sensalista e a Menaguera XXIII s. e VIII d., *e més, trenta sous* al malmesor del testamento, *e asò à pagat per la ereva*, y por memorya que *à pagat per* ella en paga de los logeros que (é) cobrado de l'*añ* MDXXXVIIIº.

[f. 32v]

(*creu*)

Yo, Belt[ran] Tap[io]lla, [f]las testimoni com Lloy's Carió a[tor]g[la] aber rebut de bós, Gaspar Gaset, [en] compliment d[e] l'any tre(n)ta-y-sinch, que són digüit sous y nou dinés, dic XVIII s., VIIIº, y són per la part del sensal de *las* cambres de Ysabel Garsia. Y per la *veritat*, fas lo present³⁶² *con* boluntat de *las* dos parts, fet a XXV del mes de febrer, any mil DXXXVII.

/XVIII s., VIIIº\

Yo, Dyego de la Torre, confyeso aver recebydo de vos, Gaspar Gacet, XI s., XVI, de logero de la casa que yo os (é) encomendado, a toda cuenta remata(da) que yo y vos contamos a ocho días andados³⁶³ dende el mes de novyembre del año³⁶⁴ de mill quinientos XXXVII.

357. 'a mí, Diego de la Torre' sobrescrit.

358. Al manuscrit 'añan'.

359. Entre 'V' i l'abreviatura de '*dineros*' l'escrivent utilitza innecessàriament l'abreviatura de '*sueldos*'.

360. Al manuscrit 'compylmenten'.

361. Al manuscrit 'an'.

362. Al manuscrit 'persent', perquè Beltran Tapiola ha utilitzat el signe abreviatu de *per* en comptes del de *pre*.

363. 'a ocho días andados' sobrescrit.

364. Al manuscrit 'ano'.

[f. 33r]

(creu)

Yo, Berenger Jovell, prevere, atorch aver rebut de vós, honr[at] en Gaspar Gaset, trenta-y-set sous, dich XXVII s., sis diners,³⁶⁵ per rahó de hun sensal que vós y la hereua de les cambres³⁶⁶ sou hobligats responre en lo mes de juliol tots anys huna paga. Y perquè só content del³⁶⁷ mes propassat de julioll, any MD trenta-y-sis, é scrit lo present de mà mia a III de hoctubre, any MD trenta-y-sis, dich XXXVI.

/XXXVII s., VI\

[f. 33v]

(creu)

Yo, B[e]renger Jovell, prevere, atorch a[ve]r rebut de vós, h[o]nrat en Gaspar G[a]sset, perayre, trenta-set sous, sis diners, a mi deguts del mes propassat de julioll, any MD trenta-set, per rahó de consenblant censal que vós y la hereua de les cambres de dalt tots anys sou hobligats. Fet de la mà mia a XX de setembre, any MD trenta-set.

/I ll., XVII s., VI\

[f. 34r]

(creu)

Yo, Berenger J[o]vell, prevere, atorch aver reb[ui]t de vós, h[on]rat en Gaspar Gaset, perayre, trenta-set sous, sis diners, dich XXXVII s., VI, a mi deguts del mes propassat de julioll, any D trenta-huyt, dich XXXVIII, per rahó de consenblant censall que vós y la ereua de les cambres de dalt tots anys sou hobligats. Fet de mà mia a XV de setembre, any D trenta-huyt.

/XXXVII s., VI\

[f. 34v]

(creu)

Yo, [Bere]nger Jovell, prevere, at[o]rch aver re[bu]t de vós, honrat [e]n Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, dich XXXVII s., VI diners, a mi deguts per rahó de consenblant sensal que vós y la ereua sou hobligats responre tots anys, los qualls (són) de la paga del mes propassat de julioll, any MD trenta-nou, dich XXXVIII^o. Fet de mia mà a II de setembre, any DXXXVIII^o.

/XXXVII s., VI\

[f. 35r]

(creu)

Yo, Berenger Jovell, prevere, é rebut de vós, honrat en Gaspar G[a]sset, perayre, trenta-set sous, dich XXXVII s., VI diners, a mi deguts del mes propassat de julioll, any present³⁶⁸ MD³⁶⁹ quaranta, dich XXXX, per rahó de consenblant cen-

365. Berenguer Jovell utilitza la forma 'drs' per abreviar la paraula 'diners'. Noteu la discrepància entre les xifres.

366. 'y la hereua de les cambres' sobrescrit.

367. En realitat, Berenguer Jovell escrigué 'dlt' amb un signe abreviatiu de caràcter general.

368. Hi segueixen unes lletres tatxades il·legibles.

369. 'D' sobrescrit.

sall que vós y la hereua sou hobligats responre tots anys. Fet de mà mia a XVI de setembre, any MD quaranta, dich XXXX.

/XXXVII s., VI\

[f. 35v]

(*creu*)

Yo, Berenger Jovell, prevere, atorch aver rebut de vós, honrat en Gaspar G[a]sset, perayre, trenta-set sous, dich XXXVII s., VI diners, a mi deguts del mes propassat de julioll, any MD quarant-hu, los qualls són per rahó de consenblant sensall que yo rep tots anys de vós y de la hereua de les cambres. Fet de mà mia a XX de setembre, any MD quaranta-hu, dich quaranta-hu.

/XXXVII s., VI\

[f. 36r]

(*creu*)

Yo, Berenger Jovell, prevere, a[t]o[r]ch aver reb[ut] de vós, honrat en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, sis diners, a mi deguts del mes propassat de julioll, any MD quaranta-dos, los qualls són per rahó de consenblant censall³⁷⁰ que yo rep tots anys de vós y de la hereua. Fet de mà mia a XXI de agost, any MDXXX-XII.

/I ll., XVII s., VI\

[f. 36v]

(*creu*)

Yo, Berenger Jovell, prevere, é rebut de vós, honrat en Gaspar Gasset, trenta-set sous, sis diners, a mi deguts del mes propassat de julioll, any MD quarantatres, y són per rahó de consenblant censall que yo rep tots anys de vós y de la hereua.³⁷¹ Fet de mà mia a XVII de setembre, any MDXXXXIII.

/XXXVII s., VI\

[f. 37r]

(*creu*)

Yo, Berenger Jovell, prevere, é rebut de vós, honrat en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, sis diners, dich a mi deguts del mes propassat de julioll, any present MDXXXXIII, e són per rahó de consenblant censall que yo reb de vós tots anys. Fet de mà mia a XV de setembre, any damunt dit.

/I ll., VII s., VI diners\³⁷²

[f. 37v]

(*creu*)

Yo, Berenger Jovell, prevere, atorch aver rebut de vós, honrat en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, dich I ll., XVII s., VI diners, a mi deguts del mes propassat de julioll, any MD quaranta-cinch, e són per rahó de consenblant censall que vós me responneu tots anys. Fet de mà mia a X de setembre, any MDXXXV.

/I ll., XVII s., VI d.\

370. 'censall' sobrescrit.

371. 'e de la hereua' sobrescrit.

372. També en aquest cas Berenguer Jovell escrigué 'dlt' amb un signe abreviatu de caràcter general.

Yo, Berenger Jovell, prevere, atorch aver rebut de vós, honrat en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, dich XXXVII s., VI diners, a mi deguts del mes propassat de julioll, any MD quaranta-sis, y són per rahó de consenblant censal que vós me responeu tots anys. Fet de mà mia a IIII de setembre, any MDXXXVI.
/I ll., XVII s., VI\

[f. 38r]

(creu)

Yo, Berenger Jovell, prevere, atorch aver rebut de vós, honrat en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, sis diners, dich I ll., XVII s., VI, a mi deguts del mes propassat de julioll, any MD quaranta-set, y són per rahó de doble censal que vós me responeu tots anys. Fet de mà mia a XXV de agost, any MDXXXVII.
/I ll., XVII s., VI\

Yo, Berenger Jovell, prevere, atorch aver rebut de vós, honrat en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, dich I ll., XVII s., VI d., del mes propassat de julioll, any MD quaranta-huyt, y són per rahó de doble censall que vós me responeu tots anys. Fet de (mà) mia a II de agost, any M[D]XXXXVIII.

/I ll., XVII s., [VI]\

[f. 38v]

(creu)

Yo, Berenger Jovell, prevere, atorch aver rebut de vós, honrat en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set³⁷³ sous, dich VII ll., V s., VI d.,³⁷⁴ a mi deguts del mes propasat de julioll, any MD quaranta-nou, dich XXXVII sous,³⁷⁵ per rahó de consemblant censall me responeu.³⁷⁶ Fet de mà mia a XII de dienbre, any MDXXXVIII^o.
XXXVII s.,³⁷⁷ VI d.

[f. 39r]

(creu)

Yo, Berenger Jovell, prevere, é rebut de vós, en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, sis diners, a mi deguts del mes propassat de julioll, los qualls són per rahó de consenblant censal que vós me responeu tots anys. Fet de mà mia a III de setembre, any MD cinquanta, dich L.

XXXVII s., VI

[f. 39v]

(creu)

Yo,³⁷⁸ Berenguer Jo[v]ell, prevere, otorgue aver rebut de vós, honrrat en Gaspar Gasset, perayre, trenta-set sous, dich XXXVII s., VI d., a mi deguts del mes

373. 'trenta-set' sobrescrit a 'quaranta' tatxat.

374. 'VI d.' sobrescrit. Noteu la discrepància entre les xifres.

375. 'XXXVII sous' sobrescrit a 'XXXXVIII^o' tatxat

376. 'me responeu' sobrescrit a 'de mà mia'. En fer l'anotació Berenguer Jovell hi afegí de manera innecessària la paraula 'fet'.

377. Hi segueix 'VI' tatxat.

378. Berenguer Jovell escrigué la paraula 'yo', però després Berenguer Albuixec redactà el text sencer de l'albarà incloent el pronom personal.

propassat de juliol, any present mil cinch-cent cinquanta-hu, dich 1551, los quals són per consenblant censal que vós me responeu tots anys, lo qual albarà à escrit Berenguer Arbuxech, nebot meu, e sotaescrit de mà mia pròpia, fet a III de agost, any 1551.

Yo, Berenguer Jovell, prevere.

/XXXVII s., VI diners.\³⁷⁹

[f. 40r]

(*creu*)

Yo, Berenguer Jovell, pre[ve]re, atorg[u]e [av]er rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, per[a]lyre, trenta-set sous, sis dinés, a mi d[e]guts del mes propasat de juliol, any 1552, los quals són per raó de consenblant censal que vós me responeu tots anys. Y de voluntat mia à escrit lo present Jusep Gaset, y sotaescrit de³⁸⁰ mà mia pròpia, fet a III de setembre, any 1552, dic mil (cinch-cents) cinquanta-y-dos.

Yo, Berenguer Jovell, prevere.

/I ll., XV s.\³⁸¹

[f. 40v]

(*creu*)

Yo, Juan Batiste [M]onlleó, atorgo aver recebido de vós, señor Gaspar Gaset, trentaysinco sueldos, digo I lb., XV s., los quales son a complimentos de todas las que vos avéys teñido en lo tinte de Juan de Rasquí, de todo el año 1550 y MDL huno. Y porque es verdad, fago el presente albarán de mi propia mano, a XVII de henero del año MDL dos.

Yo, Jaume Aranda, com ha procurador del tint de l'hofisi dels perayres, atorch aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, perayre, nou liures, sinch sous, dich VIII ll., V s., y són per totes les tintes que ha fet en lo tint de l'hofisi per tot l'any mil y sinch-sens cinquanta-hu. Y per la veritat, fas lo present de mà mia, VIII de abril mil y sinch-sens cinquanta-dos.

/VIII ll., V s.\³⁸²

[f. 45r]

(*creu*)

A XVII de febre[r], [a]ny [M]DLIII, yo, Juan Alós, logue una casa a vós, senyora Gerònima Gasetta, per temps de tres, contadors del dia de sent Bertomeu de l'any LIII, comptador d'alí en avant; tinch reüt una anyada, que són set liures y miga. Y per la veritat, fas lo present, any i dia desús dit.

A XXX de agost, any MDLIII, atorgue aver rebut yo, Juan Alós, de vós, senyora Gerònima Gasetta, tres liures, quinse sous, dich III l., XV s., e són per la miga

379. La signatura i la quantitat escrites de la mà de Berenguer Jovell.

380. Al manuscrit 'te'.

381. La signatura i la quantitat són autògrafes de Berenguer Jovell. Noteu la discrepància entre les xifres.

382. Els fulls compresos entre 41r i 44v es troben en blanc.

anyada que caygué lo dia de sent Bertomeu. Y per la veritat, fas lo present, any i dia desús dit.

[f. 45v]

(creu)

Més, é rebut de vós, senyora viuda Gase(ta), tres liures, quinse sous, e són per la miga anyada del-la casa, que comensa a XXIII de febrer y acaba a XXIII de agost, y·m done per content fin(s) a la present gornada. Y per la veritat, fas lo present a VII de març, any MDLV.

Més, é rebut de vós, senyora viuda Gasetta, tres liures, quinse sous, e són per la miga anyada del-la casa en qu'estau, que comensa a XXIII de agost y acaba a XXIII de febrer. Y per la veritat, fas lo present a dèset de agost, any MDLV.

[f. 46r]

(creu)

A XII de març, [a]n[y] MDLVI, atorgue aver rebut yo, Juan Alós, de vós, senyora na Gasetta, tres liures, quinse sous, dich III ll., XV s., e són per la miga a(n)yada que caygé a XXIII de febrer de l'any desús dit. Y per la veritat, fas lo sobredit, any i dia desús dit.³⁸³

[f. 54v]

(creu)

Yo, Joha(n) Lombart, atorch aver rebut de vós, Joan Mançano, obrer de vila, ceze sous, y són per dos barceles de forment asegurats. Y per qu'és en veritat, fas lo present³⁸⁴ albarà de mà mia a XI del mes de agost, any mil D y XXII.

/II., XVI s.\

(creu)³⁸⁵

¹⁶⁶¹ De algeps, tres cafisos a quatre sous pugen

/XII s., IIII\

Ítem, d'escals, dos càregues³⁸⁶ y miga pugen

/XIII s., VIII\

Ítem més, tres³⁸⁷ dotsenes de arena puga

/III s., VI\

Ítem, dos-sentes ragoles noves y dos càregues de velles pu(gen)

/VIII s., VI\

Ítem, logés de cordes y de³⁸⁸ cos[tr]es y taula d'enparedar y cabiron, f(r)ontises, puga

/XI s., VI\

383. Els fulls compresos entre 46 v i 54 r es troben en blanc.

384. Al manuscrit 'persent' perquè Joan Llombart ha utilitzat el signe abreviatu de *per* en comptes del de *pre*.

385. El text de Gaspar Gasset es disposa en sentit invers.

386. Hi segueix tatxat 'de'.

387. Hi segueix tatxat '[dose]'.

388. Hi segueix tatxat 'fon'.

[f. 55r]

Nombre
Dena
Centena
Millar
Dena de millar
Centena de millar
Conte
Dena de comte
Centena de conte

4 6 8 10 12 14 16 18 2
2 3 4 5 6 7 [8] 9 10
3 4 12 13 518 21 24
3 4 2 6 7 8

6 32

6 23	6 20
6 12	6 19
6 25	6 13
6 21	6 13

[f. 55v]

(*creu*)

Contí a[m] Çunyer y romangé-m a deure trenta-uit çous, dich 38 s., a cinse de mag, any 1537.

[f. 56r]

(*creu*)

Yo, mossén Miquell Cardona, prev[er]e, procurador³⁸⁹ del Spital d'en F[ran]sés Conill, segons consta de la procura rebuda per Dioný(s) Climent,³⁹⁰ notari, a V de octubre, any DXXXXIII, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gasset, deu sous de sens deguts al dit spital de la pagua de sant Johan³⁹¹ de ju(n)y, any D quaranta-quatre, los quals són, ço és, cinch sous per vós y cinch per la ereua. Y perquè és la veritat, fas lo present de mà mia a XXIII de agost, any D quaranta-quatre.

/X s.\

389. Miquel Cardona utilitza el signe abreviatu de 'per' en lloc del de 'pro' en les paraules 'procurador' i 'procura'.

390. Probablement es tracta de Dionís Jeroni Climent (1548-1572), cfr. ARV, p. 95; a l'ACCV es conserven llibres d'un Dionís Climent que hauria treballat a València entre 1523 i 1574, p. 143.

391. En la paraula 'Johan' Miquel Cardona utilitza de manera innecessària el signe abreviatu de caràcter general, tant en aquest albarà com en els següents.

Yo, mossén Miquell Cardona, prevere, procurador del Spital d'en Fransés Conill, en lo sobredit nom, atorgue aver rebut de vós, sen(y)or Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit spital de la pagua de sant Johan de juny, any D quaranta-cinch. Y perquè és la veritat, fas lo present de mà mia lo primer de agost, any D quaranta-cinch.

/X s.\

[f. 56v]

(creu)

Yo, mo[ssén] Miquell Cardona, prevere, en lo sobredit nom, a[to]rgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit spital de la pagua de sant Johan de ju(n)y, any D quaranta-sis. Y perquè és la veritat, fas lo present de mà mia a XXXI de juliol, any D quaranta-sis.

/X s.\

Yo, mossén Cardona, prevere, en lo sobredit nom, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit spital de la pagua de sant Johan, any D quaranta-set. Y porque és la veritat, fas lo present de mà mia a XXI de agost, any D quaranta-set.

/X s.\

Yo, Miguel Ariño, como procurador de Juana Galiga y de Valero, logo una casa baxa a vos, la viuda *na Gaçeta*, por tiempo de tres meses, contando desde el postrero día de henero propasado, y tengo XX s. Y porque es la verdad, hago el presente alvará(n), de mano de mossén Parra, a 8 de março, año [1]553.

[f. 57r]

(creu)

Yo, Miguel [A]rin(y)[o], com a procurador [d]e Juana Gariga y de Valero, atorge av(e)r rebut de vós, sen(y)ora Geròni[m]a Gaset, viuda, quara(n)ta sou(s) per la miga an(y)ada que comensa lo primer de mag de l'any 1553, de una casa baga que està en lo carer de la Para.³⁹² Yo, Silvestre Casteló, fas lo present de voluntat de les parts per no saber esgriure.³⁹³

[f. 58r]

(creu)

Jo, Jaume Arm[e]ngol, procurador del senyor Honorat Joan Piq[uer], arendador de masia de Moncada, y consta la procura rebuda per Joan Josep Batista Clim(en)t³⁹⁴ feta a II de novembre³⁹⁵ 1579, en dit nom, confese aver rebut del senyor Josep Gasset onse sous y sis d., e són per los sensos de les terres (que) té en lo bal·liu de Moncada, per la paga de sent Miquel propassat 1579. Fet de mà mia pròpia a 18 de novembre 1579.

392. Hi segueixen dues lletres il·legibles.

393. El f. 57v es troba en blanc.

394. Joan Baptista Josep Climent (1527-1596), cfr. ACCV, pp. 144-145.

395. Hi segueix tatxat 'en dit no'.

Jo, Honorat Joan Piquer, arrendador³⁹⁶ de Moncada, confese aver rebut del senyor Jusep Gaset³⁹⁷ onze sous y sis dinés, per los sensos de les terres (que) té en lo secà de Moncada, de la paga de sent Miquel 1580. Fet de mà pròpia a X de mars 1581.

Yo, Honorat Joan Piquer, arendador del baliu de Moncada, en dit nom, confesse aver rebut del senyor m[ossén] Josep Gaset onze sous y huyt dinés, y són per los sensos de sent Miquel 1581. Y per ser ayxí, fas lo present de mà pròpia a 24 de abril 1582.

[f. 58v]

[*creu*]

Yo, Honorat Joan Piquer, a[rr]endador [d]el baliu de Moncada, en [d]it nom, confesse aver rebut del senyor Josep G[a]sset vint-i-tres sous, quatre dinés, y són per los sensos de les vinyes (que) té en dit baliu, de dos anyades; so és, de sent Miquel 1582 y de sent Miquel 158tres. Y per la veritat, fas lo present de mà pròpia a 14 de janer 1584.

(*creu*)

Yo, Honorat Joan Piquer, arrendador del baliu de Moncada, en dit nom, confese aver rebut del senyor Josep Gasset vint-i-tres sous, quatre dinés, y són per los sensos de sent Miquel 1584 y sent Miquel 1585. Y per la veritat, fas lo present de pròpia mà a 30 de giner 1586.

Yo, Honorat Joan Piquer, confesse aver rebut del senyor Gasset onze sous y huyt dinés per los sensos de sent Miquel 1586. Fet de pròpia mà a 22 de octubre 1586.³⁹⁸

[f. 63v]

(*creu*)

Yo, Bertomeu Alberó, texidor de llana, ato[r]gue tenir llogat de vós, Jerònima Gaseta, viuda, un teler de texir llana ab tots sos aparells, salvo llansadores y torn, canons y cabasos, a raó de quaranta sous per cascun any de lloguer, lo qual escomença de córrer lo primer dia de noembre de l'any 1553 en avant. Y per la veritat, fas jo, Jusep Gaset, lo present albarà per ells no saber escriure, a 25 dies del mes de noembre de l'any 1553. Yo, Pere Marí y Nofre Conca, som testimonis com lo dit albarà passa en veritat.³⁹⁹

[f. 70r]

396. La sil·laba 'dor' sobrescrita.

397. 'del senyor Jusep Gaset' sobrescrit.

398. Els fulls compresos entre 59r i 63r es troben en blanc.

399. Els fulls compresos entre 64r i 69v es troben en blanc.

(creu)

[...]

Jo, Ferrando⁴⁰⁰ Valero de Játiva, confés...

Yo, Jeroni Inglés, fas testimoni com lo senyor Ferrando Valero hatorgua haver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, trenta-y-sis sous y tres dinés, y són per hun lloguer de hunes canbres que-m devíeu fins a tres de mars de l'any 1550, y corre lo lloguer de la dita casa contant de tres de mars en avant. Y per la veritat y lo dit no saber escriure, pregaren a mi, sobredit, que fes lo sobredit halbarà, fet a VIII de maig, any 1550.⁴⁰¹

[f. 73r]

(creu)

^{UG1} Yo, Jusep Gasset, fill de Gaspar Gasset, perayre, naxq(u)í a 23 dies del mes de j[in]er de l'any 15[3]9, lo sendemà de sent Visent màrtir. Y mon pare, bon pos aja, morí lo darrer dia de jiner de l'any 1553, y lo soterraren lo primer dia de febrer, vespra de la verge Maria candelera. Y quant mon pare, en glòria sia, morí, tenia yo, Jusep Gaset, quatorse anys y huit dies.

Yo, Alena Asència Gaset,⁴⁰² naxquí⁴⁰³ a 20 dies del mes de mag de l'any 1544, dia de la Asensió de nostre Senyor Déu Jesucrist. Y quant son pare, en glòria sia, morí, tenia ella huit anys y huit mesos y honze dies.

Yo, Miquel Geroni Gaset, naxquí lo darrer dia de setembre de l'any 1547, dia de sent Miquel arcàngel, vespra de sent Jeroni. Y quant mon pare, en glòria sia, morí, tenia yo, Miquel Geroni, sinh anys y quatre mesos, etsètera.

Ma mare, en glòria sia, Jerònima Paloma⁴⁰⁴ Gaset, morí a 21 dia del mes de agost de l'any 1556, en divendres, a les sinh hores de matí, y soterraren-la a les sinh hores de la vesprada. Yo, Jusep Gasset, quant ma mare, en glòria sia, morí, tenia yo, Jusep Gasset, dèset anys y set mesos menys dos dies. Yo, Miquel Geroni Gaset, quant ma mare morí, tenia yo, Miquel Geroni Gaset, huit anys y deu mesos y vint-i-tres dies; d'allí a un mes y set dies fia nou anys. Y ma germana Alena Asència Gaset morí en divendres, a 24 dies del mes de juliol, vespra del gloriós sent Jaume, y soterraren-la en disapte, dia del gloriós sent Jaume; morí l'any 1556, y quant morí tenia dotze anys y dos mesos y 4 dies.

[f. 73v]

(creu)

A onze de setembre 1581, era dilluns, a les dos ores de après migjorn, naixqué Jerònima Lluïsa, filla de Joseph Gaçet y de Anna Cristòfora Cinta.⁴⁰⁵ Naixqué

400. Al manuscrit 'Rerando'; l'anotació és de Jeroni Inglés, escriptent delegat de Ferrando Valero.

401. Els fulls compresos entre 70v i 72v es troben en blanc.

402. 'Gaset' sobrescrit.

403. Josep Gasset escrigué 'naxqué' i després corregí la lletra 'e' per una 'i'. Noteu la peculiar forma de la construcció textual, que comença amb una pretesa primera persona i es transforma en tercera en la part final del registre.

404. 'Paloma' sobrescrit.

405. Al manuscrit 'Tinta'. També podria tractar-se del cognom 'cinca'.

en lo carrer dels Àngels, en casa de la vídua Montora, que yo, Joseph Gaçet, la tenia llogada. Batejà-s en sent Juan del Mercat; fon compare Françés Baltasar Ximeno, escrivà de la Sala, y Juachima Gaçeta, germana de Felip Juan Gaçet.

[f. 74r]

(creu)

Yo, Anthoni de Sepúlve[da], atorgue te[ni]r lo teler de texir lana...

Yo, Anthoni de Sepúlveda, texidor de lana, atorgue t[en]ir logat de vós, Gaspar Gaset, perayre, lo teler de texir lana, ab tots sos aparells, salvo lançadores y torn y canyelles y cabasos, a rahó de quaranta sous per cascury any de loguer, lo qual escomensarà de córrer de a VII de agost primer vinent any 1551 en avant. E me tinc per cont(ent) yo, Gaspar Gaset, de tot lo temps fins al dia del loguer sobredit, e só content yo, Gaspar Gaset, que mentres lo dit Sepúlveda voldrà lo dit teler per loguer desús dit, tot lo temps que voldrà, que lo dit Gaspar Gaset no l puga logar ni vendre a altri. E per la veritat, fas yo, Jaume Aliga, saboner, lo present de voluntat de les parts, a XII de febrer 1551, y fermat de la mà del dit Sepúlveda.

(rúbrica) Antonio de Sepúlveda (rúbrica).⁴⁰⁶

[f. 87r⁴⁰⁷]

(creu)

Yo, Juan Batiste Monlleó, atorgo aver recebido de vos, señor Gaspar Gaset, quatro s., digo IIII s., los quales son a cumplimiento de todas las tintas que vos avéys teñido en lo tinte de Juan de Rasquí, de todo el año MDL. Y porque es verdad, ago el presente albarán de mi propia mano a XXIII de abril del año MDLI.⁴⁰⁸

[f. 92v]

(creu)

^[G]E[n] l'[a]ny de 153[...] se féu unna gran profesó de sen[t] [D]o[y]nís a s[e]nt Visent lo martre de fora Valè[nc]ia, y anava-i lo duc de Calàbria y qua[t]re bisbes. Trageren totes les banderes dels hofisis y la bandera del rat penat, y pugaren-lo per damunt de la tore y devalaren-lo per defora. Y des que tornaren ayxí matei(x) lo ligaren amb una corda⁴⁰⁹ i-l pugaren damunt la tore, y acalaren-lo de par(t) de dens tiran(t) mols ti(r)s d'arterleria; se'n tornaren a la seu am to(t)s los ofisis. Escris de mà de Gaspar Gacet.⁴¹⁰

[f. 93v]

(creu)

E [li] è don[a]t tres çous.

/[I]II s.\⁴¹¹

406. Els fulls compresos entre 74v i 86v es troben en blanc.

407. En el marge inferior del full apareix una creu.

408. Els fulls compresos entre 87v i 92r es troben en blanc.

409. Entre 'cor' i 'da' hi apareix 'dil' tatxat.

410. El full 93r es troba en blanc.

411. 'E [li] è don[a]t tres çous / [I]II s.' escrit en sentit invers. El full 94r es troba en blanc.

[f. 94v]

(creu)

Memòria que rebí del senyor Batisti Pavés a diuit de mars

/II ll., X s.\

Més, a 21 de mars, dos liures.

/II ll., (...) s.\

A 28 de mars, dos liures.

/II ll.\

A 4 de abril, tres.

/III ll.\

Més, 11 de abril, dos liures y miga.

/II ll., X s.\

Més, a 18, tres liures.

/III ll., s.\

Més, 23, 5 sous.

/II ll., X s.\

Més, é rebut

/II ll.\

Més, é rebut dos ducast.

/II ll., II s.\

Més, a dos de *majo*

/III ll.\

Més, a 8 del⁴¹² mes

/I ll.,⁴¹³ XVIII s.\

Més, a 9 del dit é rebut

/II ll., X s.\

Més, a 13 he rebut

/I ll.\

Més, a 17 é rebut

II ll., X s.\⁴¹⁴

[f. 95r]

(creu)

Més, é rebut a 20

/II ll., XIII s., VIII\

Més, a 23 del dit

/II ll., X s.\

Més, a trenta del dit

/II ll., X s.\

Més, a sis de joliol

/II ll., X s.\

Més, a tresse del dit

/II ll.\

412. Al manuscrit 'lel'.

413. Davant de 'I ll.' hi ha dos caràcters il·legibles a causa d'una taca de tinta.

414. Tots els assentaments de la plana es troben cancel·lats.

Més, a ⁴¹⁵ XX é r[ebut]	/II ll., VI s.\
Més, é rebut	/II ll., II s.\
Més, é rebut	/I ll., I s.\
Més, a XI de juliol	/I ll., II s.\
Més, é rebut	/II ll., II s.\
Més, é rebut	/II ll., II s.\
Més, rebí	/II ll., II s.\
Més, a XIII rebí	/II ll.\
Més, a XXII rebí	/II ll., II s.\
Més, a XXVIII é rebut	/I ll., X s.\
Més, a 5 de setembre	/I ll., VII s., III\
Més, me donà Halacit a dènou de cetenbre	/II ll.\ ⁴¹⁶
[f. 95v]	
	(<i>creu</i>)
Més, me donà a 26 de zetembre dos liures.	/II ll.\
M[és], me donà a 3 de noembre [v]int-y-V s.	/I ll., V s.\
Més, me donà a [7] de noembre vint-y-6 s., 10.	/I ll., VI s., X\
Més, me donà micer Gordi, vint-y-cinch [sous].	/I ll., V s.\
Més, dos ducast.	/II ll., II s.\

Memòria que vení lo vint-i-dosè⁴¹⁷ de sots⁴¹⁸ pelut, per dèset sous y mich,⁴¹⁹ dyc 17 s., VI l'alna, y havia-y vintt-i-dos alnes planes; puya dènou liures y cinc s., dich 19 ll., V s.

415. Hi segueixen tatxades unes lletres il·legibles.

416. Tots els assentaments de la plana es troben cancel·lats.

417. Entre 'vin' i 'ti' hi ha unes lletres il·legibles a causa d'una taca de tinta.

418. Al manuscrit 'sost'.

419. Al manuscrit 'mihc'.

É rebut ha deuit de febre(r) cinch⁴²⁰ ducast, dich V ll., V s. /V ll., V s.\

Ítem més, me donà a ha 21 de febrer dos ducast, dich /II ll., II s.\

Ítem, a 21 de mars me donà un ducat. /I ll., I s.\

Ítem, a 23 del dit me donà un ducat. /I ll., I s.\

Ítem, a 3 de abril me donà dos ducast. /II ll., II s.\

Ítem, a 12 del dit me donà un ducat. /I ll., I s.\

[f. 96r]

Ítem, me donà, a 14 del dit mes, me donà un ducat.⁴²¹ /I ll., I s.\

2 ll., 1.⁴²²

[f. 96v]

(creu)

Yo, dit Pere [So]bira[t]s, procurador de l'Espital d'en Francés Conill, en lo [d]it nom, atorgue aver rebut de v[ó]s, Gaspar Gasat, deu sous de sens deguts al dit espital de la paga de sent Johan de juny, any⁴²³ trenta-tres, los quals són de la casa que tenui en los Patis d'en Frígola. Fet a XI de joliol, any mil DXXXIII.

/X s.\

Lo dit Gasat à paga(t) per lo sitar a cabbreuar, uit dinés.

/VIII d.\

^{16G1} Més, despenguí dos sous y nou dinés,⁴²⁴ dich II s., VIII d., per escurar lo pou.

Yo, dit Pere Sobirats, en lo dit nom,⁴²⁵ atorgue aver rebut de vós, dit Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit espital de la paga de sent Johan de juny, any mil D trenta-quatre.

/X s.\

420. Hi segueix tatxat 'liures'

421. Al manuscrit 'dicat'.

422. L'únic assentament d'aquesta plana se situa a l'extrem superior del full, mentre que la xifra solta s'hi troba aproximadament al centre.

423. Hi segueixen unes lletres il·legibles a causa d'una taca de tinta.

424. 'dinés' sobrescrit a 'dich' tatxat.

425. Pere Sobirats escriu sistemàticament la paraula 'nom' amb un signe abreviatu de caràcter general innecessari.

[f. 97r]

(*creu*)

Yo, dit Pere Sobirats, en lo dit nom, atorgue aver rebut de vós, dit Gasset, peyrayra, deu sous deguts al dit espital de la paga de sent Johan de juny pus propasat, e són per dita raó. Fet a XXII de juliol, any mil DXXXV.

/X s.\

Yo, dit Pere Sobirats, en lo dit nom, atorgue aver rebut de vós, dit Gaspar⁴²⁶ Gasset, peyayre, sinch sous, dich⁴²⁷ V s., deguts al dit espital de la pagua de sent Johan de juny, any trenta-sis, e són de part de la casa⁴²⁸ en que estau, la qual està⁴²⁹ en los Patis d'en Frígola. Fet a set de agost, any mil DXXXVI.

/X s.\

[f. 97v]

(*creu*)

Yo, Miquel Joan Montiel, prevere, p[ro]curador de l'[Esp]ital d'en Fransés Conill, ab procura rebuda per Ant[o]ni Franch,⁴³⁰ notari, ha [V]IIII^o de hagost, en [lo] sobredit nom, hatorge aver rebut de vós, señyor Gaspar Gaset, deu sous, dich X s., de sens deguts al dit espital de la paga de sent Joan de juny proppasat, los quals me pagau per vós y per la hereua de les canbres. Y per la veritat, fas lo present de mà pròpia, ha II de hotubre, any MDXXXVII.

/X s.\

Yo, Miquel Joan Montiel, prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, per la dita rahó, en lo sobredit nom, hatorge aver rebut de vós, sen(y)or Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit espital, ço és, sinch sous per lo estagge hon estau y sinch sous per la herreua de les canbres. Y per la veritat, fas lo present de mà pròpia ha XXIII de juliol, any mil sinch-sents trenta-huit; y són de la paga de sent Joan de juny proppasat, any 1538.

/X s.\

[f. 98r]

(*creu*)

Yo, Miquel Joan Montiel, prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, per la ra[h]ó en altres cauteles [d]ita, en lo sobredit nom, hatorge aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit espital de la paga de sent Joan de juny propasat, ço és, sinch sous per la vostra part y sinch sous per la part de la hereua, que són les canbres. Y per la veritat, fas lo present de mà pròpia ha⁴³¹ IIII de setembre, any MD trenta-nou.

/X s.\

426. 'Gaspar' sobrescrit.

427. Al manuscrit 'dihc'.

428. Hi segueix una lletra tatxada il·legible.

429. Hi segueix una lletra tatxada il·legible.

430. Antoni Franch (1530-1548), cfr. ARV, p. 130; ACCV, p. 223.

431. Hi segueix 'V' tatxat.

Yo, Miquel Joan Montiel, prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, per la rahó en altres cauteles dita, en lo sobredit nom, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit espital de la pagua de sent Joan de juny, any MD quaranta,⁴³² so és, sinch sous per vós y sinch per la hereua, que són les cambres. Y per la veritat, fas lo present de mà pròpia a XXI de agost, any MD quaranta.

/X s.\

[f. 98v]

(creu)

Yo, Miquel J[o]an Montiel, prevere, p[ro]curador de l'Espital d'en Fransés Conill, segons consta de la procura ab acte rebut per Dionís Climent,⁴³³ notari, ha XXVIII de hoctubre, any MDXXXX, en lo sobredit nom, atorge aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit espital de la pagua de sent Joan de juny proppasat, any MD quaranta-hu, ço és, sinch sous per vós y sinch per la hereua. Fet de pròpia mà a XXII de agost, any MD quaranta-hu, 1541.

/X s.\

Yo, Miquel Joan Montiel, prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, per la rahó en altres cauteles dita, en lo sobredit nom, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit es(pital)⁴³⁴ de la pagua de sent Joan de juny, any present. Fet de pròpia mà a XVII de hagost, any MD quaranta-dos; ço és, sinch sous per vós y sinch per la hereua.

/X s.\

[f. 99r]

(creu)

Y[o], Miquel [J]oan Montiel, prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, per la rahó en altres cauteles di[t]a, en lo sobredit nom, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit espital de la pagua de sent Joan de juny proppasat, any present. Fet de pròpia mà a XXXI de juliol, any MD quaranta-tres; los quals deu sous són los sinch per la hereua y los sinch per vós matex.

/X s.\

Yo, Miquel Joan Montiel, prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, segons consta de la procura ab achte rebut per Fransisco de Luquià,⁴³⁵ notari, ha XVII de setembre, any MDXXXVII, en lo sobredit nom, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit espital de la pagua de sent Joan propasat, any present; y són per lo sens, fadigua, lloïsmes, que tots anys res-

432. Hi segueix tatxat 'any'

433. *Vid. supra*, nota 390.

434. Hi segueix tatxat 'en lo so'.

435. Francesc de Luquián (1544-1583), cfr. ACCV, p. 307.

poneu sobre (una) casa al carer de la Parra. Fet de pròpia mà ha XX de juliol, any MD quaranta-huit.

/X s.\

[f. 99v]

(*creu*)

Yo, Miquel Jo[an] Mon[tiel], prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, per la r[a]hó en altres cauteles dita, en lo sobredit nom, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit espital de la pagua de sent Joan de juny propasat. Fet de pròpia mà a XV de juliol, any MD quaranta-nou. MDXXXVIII.

/X s.\

Yo, sobredit Miquel Joan Montiel, prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, per la rahó en altres cauteles dita, en lo sobredit nom, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, deu sous de sens deguts al dit Espital d'en Fransés Conill⁴³⁶ de la pagua de sent Joan propasat, any present fet; y són per lo sens, fadigua, lloïisme, que tots anys responeu per (una) casa que posehü en lo carer de la Parra. Fet de pròpia mà a XXVIII de juliol, any MD cinquanta.

/X s.\

Yo, dit Miquel Joan Montiel, prevere, procurador de l'Espital d'en Fransés Conill, per la rahó en altres cauteles dita, en lo sobredit nom, atorgue haver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, perayre, deu sous de sens deguts al dit espital de la pagua de sent Joan de juny propasat, any MD cinquanta-hu; y són per lo çens, fadigua, lloïisme, que tots anys responeu per (una) casa que posehü als Patis d'en Fríguola. Fet de pròpia mà a VIII de hagost, any MD cinquanta-hu.

/X s.\

[f. 100r]

(*creu*)

Yo, d[it] Miqu[el] Joan Monti[el], prevere, en lo dit nom y per la dita [ra]hó, atorgue aver rebut de vós, senyor Gaspar Gaset, pera[y]re, deu sous de sens deguts al dit esp[i]tal de la pagua de sent Joan de juny propasat, any MD cinquanta-dos; y són per consenblant sens, fadigua, lloïisme, que tots anys responeu per (una) casa que posehü en los Patis d'en Frígola. Fet de pròpia mà a II de setembre, any MD cinquanta-dos.

/X sous\⁴³⁷

[f. 103r]

(*creu*)

^{IGG} [Mem]òria de [le]s y[o]ies d[e]⁴³⁸ ma [...] muller: lo collar pesa tres liures, qui(n)se sous, dich III ll., X[V] s.; les aracad[e]s p[e]sen sinch.

436. Hi segueix tatxat 'per la rahó'

437. Els fulls compresos entre 100v i 102v es troben en blanc.

438. Hi segueix tatxat 'ma'.

Yo, Mateu Gil, tapiner, atorge aver rebut⁴³⁹ de vós, Gaspar Gacet, vint-e-quatre⁴⁴⁰ so(u)s de loger de *las cas(as) que de mí tenné(is)* logadas per un *año*,⁴⁴¹ *por* XXIII so(u)s. Y⁴⁴² perquè és verita(t) yo, Martyn Sánche(z), fas lo *presente con v(o)lunta(d)* del sobredi(t) Mateu Gil, a V de *agosto, año*⁴⁴³ *de mil y quinientos y trentays(i)ete*.

[f. 103v]

(creu)

«A» Yo, Beatriu Mansana, só contenta de vós, mos[é]n Jaume Calasena, de la paga de jun(y), any mil sinch-sens XXV.⁴⁴⁴

Yo, Vicent Capella, prevere, fas testimoni co(m) lo honrat en Mateu Gil, tapiner, logua huna casa que té en lo carer de la Para a Gaspar Casset, perayre, per temps de hun any, per preu de hun ducat, comensan(t) a XV de giner, any DXXXVIII, de la qual anyada se té per conten(t) lo dit en Mateu Gil, tapiner. Y per qu-és veritat, fas yo, lo sobredit, albarà fet a XXIII de jiner, any DXXXVIII.

[f. 104r]

(creu)

«M» [Mar]tes e dimecres que for[e]n XI e XII dies de juliol de l'any 1519, dexí a mi conpare Cristòfol Valençuela un obrer e un manobre, que li feren pesbres a el a(l)queria, los quals jornals me deu.

/II., XII s.\

E més, *tiene* dos barils d'estos de la obra, que valen

/II., X s.\

S[in]se *otros dieneros que tiene míos*, los quals *no están escritos en este libro sino en otro*.

/II., (...) s.\

[f. 104v]

(creu)

[...]

«B» É llogat les cambres del costat a Tomàs, comprador de mosén Crespi, per sinch lliures l'any; comensa l'any a XXX de agost de l'any DXXVII.

/V II.\

«C» La semana dels dies darrers de agost

/II s., V\

La primera semmana de setembre

/II s., III\

La segona semmana de setembre

/II s., VI\

439. Entre 're' i 'but' hi apareix 'bu' tatxat.

440. La lletra 'u' sobrescrita.

441. Al manuscrit '*ano*'.

442. Hi segueix tatxat 'po'.

443. Al manuscrit '*ano*'.

444. Assentament cancel·lat.

La tercera semmana de setembre	/II s., VI\
La quarta semmana de setembre	/V s.\
La primera semana de octubre	/III s., X\
La segona semana de octubre	/II s., VII\
La tercera semana de octubre	/III s., II\
La quarta semana de octubre	/V s.\
	/XXX s., III\
[f. 105r]	
	(creu)
L[a] primera semana de nohembre	/III s., III\
La segona semana de nohembre	/III s., III\
La 3 ^a semana de noembre	/III s., II\
La 4 de noembre ⁴⁴⁵	/III s., II\
Dehembre	
1 ^a semana	/III s., II\
2 semana	/III s., II\
3 semana	/III s., III ^o \
^{lGGI} 4 semana de Nadal	/V s., II\
Giner	
1 primera senmana	/III s., III\
2 senmanes	/III s., III\
3 tercera senmana	/III s., III\
4 senmana, quatre ço(u)s y quatre	/III s., III\
Pasqua	
1 la cemana de Pasqua, ⁴⁴⁶ quatre ço(u)s y quatre.	/III s., III\

445. En realitat, la mà «C» escrigué 'la de noembre' i, més tard, Gaspar Gasset hi afegí '4'.

446. Hi segueix tatxat 'cinch'.

2 çenmana, quatre ço(u)s. /III s.\

3 senmana, quatre ço(u)s y dos. /III s., II\

4 senmana, quatre⁴⁴⁷ ço(u)s y dos. /III s., II

[f. 105v]

(creu)

[Me]mòria que [logí] lo bres a la [cin]tera, h(a) cinch de noembre de any 15[3]1, cinch dinés lo mes.

Ítem, a cet de noembre logí lo to[r]t⁴⁴⁸ a na Fries per cinch dinés lo mes.

May, mag.⁴⁴⁹

Ítem, lo tort de la tia logà Catalina a dèset de noembre per cinch dinés lo mes, 1531.

^{«C»}Donà Marco a Perot

/XII s.\

Ítem més, donà al mateix

/XII s.\

Ítem més, donà a ma muller

/VI s.\

Ítem més, donà a ma muller

/VI s.\

Ítem més, me⁴⁵⁰ donà a mi

/III s., VI\ ⁴⁵¹

Ítem més, me donà

/III s.\

Ítem, rebí del dit

/VI s.\ ⁴⁵²

[f. 106r]

(creu)

^{«G»}Del bres é cobrat

/[...] s.\

Logàrem⁴⁵³ un tors a sa cu(n)yada de Mateu⁴⁵⁴ a vint-i-quatre⁴⁵⁵ de otubre, a sinc dinés. À pagat lo mes

/II lo m(e)s\

447. Hi segueix 'tes'.

448. Per 'torn'. Noteu la varietat de formes emprades per Gaspar Gasset per la representació gràfica de la paraula.

449. Escrit al marge esquerre, en sentit vertical del full, possiblement de la mà de Gaspar Gasset, tot i que sembla que tracta d'imitar un model gràfic pròxim a la minúscula gòtica textual.

450. 'me' sobrescrit.

451. Al marge esquerre, gargots de mà de Gaspar Gasset en sentit vertical, que s'estenen fins més avall de la fi dels assentaments de la plana.

452. Al marge inferior, al costat dret del full, diferents paraules il·legibles, tallades.

453. Al manuscrit 'gagàrem'.

454. 'sa cu(n)yada de Mateu' sobrescrit a 'ma(r)tes a vint' tatxat. Hi segueix tatxat 'de noembre'.

455. 'i-quatre' sobrescrit.

Logàrem⁴⁵⁶ un torns a la muller de Mateu, a cinch dinés lo mes; prengeren-lo a vint de otubre. À pagat

/I me(s)\

Logàrem un torns a na Gil, a raó de cinc dinés lo mes; prengeren-lo a vint-y-[s]et de otubre. À pagat

/I\

Logàrem un torn a la mare de la sonbrere(r)a a sis de noembre, any 1545, a raó de sis dinés.

/VI d.\

Logí lo tort a Úsola de Micolau a sesse de agost de l'any 1545, a sis dinés.

/VI, VI, VI\

[f. 106v]

(*creu*)

^[UM] A vynt-e-V de noembre, any 1524, loguy la casa, dyc lo estage de davall, a (...), txydor; rebé lo loguer en Jaume Xymeno,⁴⁵⁷ notary, per preu de cinc liures, dyc V ll., e auré de paymentar la entra(da), *ansy como* estava abans que el la *des-paymentase*. El damun(t) dyt à pagat la myga anyada⁴⁵⁸.

A *veynte-e-sys*⁴⁵⁹ de febrer, any 1525, loguy *las* canbres del meu costat a un any, per preu de cinc lyures, dyc V ll., (...) s., a Bernaldyno, perayre.

Yo, Mansano, atorc aver rebut del dyt Bernaldyno, quaranta-e-dos sous, dyc II l., II s., per a en part de paga de la primera miga any(a)da.

Iten més, me à dat lo dyt Bernaldyno dos *ducados* en or, en los quals se man-caren quatre grans⁴⁶⁰ e myg; donà-los-me a treze de agost, any damunt dyt.

[f. 107r]

(*creu*)

Memòria del que yo, Mansan(o), espenc en la execusió que fas contra Gaspar Català:

Primo, doní un real⁴⁶¹ ca(s)tellà al procurador⁴⁶² per a traure lo manament executori.

/II., I [s., XI]\

Iten, un real al porter per presentar dit manament.

/II., I s., VI\

Iten, huit sous e mig a la Cort.

/II., VIII s., VI\

456. Entre 'logà' i 'rem' hi apareix 'en' tatxat.

457. No hem pogut localitzar cap notari amb el nom de Jaume Ximeno treballant a València en el període cronològic que abasta el llibre.

458. 'El damun(t) dyt à pagat la myga anyada' afegit amb posterioritat.

459. Repetida la conjunció 'e'.

460. 'gra': «unitat de pes antiga, equivalent a una setzena part de l'argenç i a la vintiquatre-na part d'un escrúpol, i en sistema decimal a cinc centígrams», cfr. DCVB.

461. La lletra 'a' sobrescrita.

462. Al llarg d'aquest text, en la paraula 'procurador' Joan Mançano ha utilitzat el signe abreviatu de *per* en lloc del de *pro*.

Iten, dos reals al porter.	/II., III s.\
Iten, al porter per presentar-li la escritura a l'alqueria, dos sous,	/II., II s.\
E <i>di</i> al porter un sou per lo meu procurador.	/II., I s.\
Iten més, é dat un real castellà al meu procurador.	/II., I s. [X]\
Iten, al notari Miquel Torrent ⁴⁶³ per lo testament e la donació e un manament que li feren que-m donàs dits actes.	/II., [...] \
Per entornar-li la escriptura.	/II., (...) s. [...] \
Iten, per dos escriptures que à fet lo meu advocat.	/II., VIII s.\
Iten més, per dos manaments que li feren.	/II., (...) s., II \
Iten, a Johan de Augués, porter, <i>por yr</i> ⁴⁶⁴ a l'alqueria a fer-li manament	/II., II s.\
Iten, per fer-li manament que restytuýs los béns capllevats a Johan de Augués, porter.	/II., III s.\
A en Ferando, ⁴⁶⁵ notary, per rebre la relació, a 29 de mag de l'any 1523	/II., (...) s., III \
Ítem, un sou a Llobart.	/II., I s.\
Iten, huyt sous e mig per anar a l'alquerya.	/II., VIII s., VI \
Iten, tres sous al porter.	/II., III s.\
Per los <i>vidis</i> , ⁴⁶⁶ a Johan Andreu, ⁴⁶⁷ un real castellà.	/II., I s., XI \
Iten, paguí a la Cort del procés, un <i>ducado</i> en partides.	/I liura, I s.\
Iten, sis sous a Llonbar(t) e a(l) porter, de anar a posar lo forment en poder de l'aguacil per provisió del governador.	/II., VI s.\

Adelante.

463. Miquel Torrent (1509-1547), cfr. ACCV, p. 575.

464. 'yr' sobrescrit.

465. Podria tractar-se d'Ausiàs Ferrando, (1523-1540), cfr. ACCV, pp. 201-202.

466. *Vidis* per *vidimus*, un document pel qual una autoritat atestigua haver vist un document anterior que té tots els elements d'autenticitat, en descriu els caràcters externs i en reproduceix íntegrament el text per tal de donar-li autenticitat, cfr. *Vocabulaire*, p. 34.

467. Joan Andreu (1515-1530), cfr. ACCV, p. 35.

[f. 107v]

(creu) *Iesus*

[*Comen*]só Johanota a yr a costura [a] *veynt(e)*-e-quatre de giner de l'any 1520; té de pagar sis dinés lo mes.

/II., (...) s., VI\

Tiene una mesada.

/II., ⁴⁶⁸ (...), VI\

A doze de marz de l'any 1521 prestí una castella(na) de or a mestre Baltasar, e doní-la a sa muller en sa casa.

/I II., VII s., III\

A quatre de noembre conprí nou alnes de drap mà quatorzè⁴⁶⁹ de mestre Pere, botiguer; les cinc alnes a quinze sous e sis dinés, [l]es quatre e un palm e un quart, [m]esurades per mans de mestre [Qui]ntana, a quinze sous; doní-li tantost quatre ducats de or per mans de mon genre, any 1521.

/III II., III s.\

*Vino*⁴⁷⁰ Johana Vicenta a casa, quatre de octubre de l'any 1521, de edat de [un] any e tres mesos.⁴⁷¹

Més, é donat a dit botiguer dos castellanes de or, dic

/II II., XIII s., VIII\

Iten més, é donat hun sou per lo acte de caplleuta que se *yo* per provisió del governador,⁴⁷² e *fue* conprador de Cort Álvaro Velluter, lo primer dia de juny, any 1523.

/II., I s.\⁴⁷³

[f. 108r]

(creu)

[En] nom de Déo e de l[a] [glor]iossísima *Virgen María*, mestre Carió e Johan Monsó prengueren la fe de los Cardosos e de mon fill Visent e de lo meu Johan dende sent Johan, que cont[aven] *veynte*-e-quatre de juny de l'any mil *qui[nientos] e deciocho*, *fasta* sent Johan primer venient, que serà el any 1519 a 24 de juny; e que el qu[e] *qu(i)era* tornar la fe la aya de tornar fas a fas a deu dies de tenenses e no en *otra* mane[ra].

Dijous que foren 5 de mag de l'any 1519 donà el ànima mon fill Johan Luís en mans del redemptor de natura hum[ana] nostre Senyor Jesucrist.

Yo, Johan Çaera, prevere beneficiat e col·lector de sent Martí, atorch haver rebut de vós, mestre Johan Mançano, sis liures, set sous, dich CXXVII s., per la se-

468. Hi segueix 'VI' tatxat.

469. 'catorzè': «drap que té l'ordim compost de catorze centenes de fils», cfr. DCVB.

470. Hi segueix tatxat 'V'.

471. 'de edat de un any e tres mesos' escrit amb posterioritat.

472. Al manuscrit 'governador'.

473. Tots els assentaments d'aquesta plana es troben cancel·lats.

pultura de l'honrat⁴⁷⁴ Johan Loís Mançano, quondam fill vostre; per la letania, XV preveres, eren XXXII s.; e per la letania, quaranta preveres ab la creu, LXXX s.; lo pernoliar, XX preveres, X s.; les canpanes, V s., que tot pren la dita cantitat. E perquè és en veritat, fas lo⁴⁷⁵ present de mà mia a XV de maig, any MDXVIII^o.

/VI ll., VII s.\

^{UM} Iten, al foser e pobres, vint-e-sis sous, dic

/I ll., VI s.\

[f. 108v]

(*creu*)

[Pr]eniu una olla⁴⁷⁶ nov[a] [...] meteu-y sis [es]cudelles de aigu[a] [...] de ordi [...]orat e uns qu[at]re trosos de regalícia rasa e jafada, sys parelles⁴⁷⁷ de prunes de escaldar e *treynta* parelles de per[es] [ver]des, llevats los polpins e los grans, dose mealles de caxia s[ist]ola, una grapada de malves; au de [bo]llir totes estes coses fins tornen a dos escudelles e colar-lo [...] metre-y miga honsa de [es]tran de dia [f]ragant, e *tomar* una escudella dos hores abans de dinar.

(*creu*)

A(n)dria Bicio, atorg aver rebut [d]e mestre Johan Masano *cinque* castellanes [d]'or, que són VI ll., XVI s., VIII dinés, e són per *parte* de paga de⁴⁷⁸ deu liures que vós me *av[éis]* a donar per hun *sclavo* que se diu Miquell Johan, al qual vós [...] pren[...].t a temps de cinc anys, lo qual temps [co]mensa a XVIII de juliol, any 1517, segons se most(r)a en la carta que [...] me an fet los senyors *padres* [...] lexy-dos. E perquè és ver, fas lo *presente* albarà de mà mia, fet a XII de dehembre 1517.

/VI ll., XVI s., I\

^{IGG} A cesse de abril cisí un calçat negre a

/I\

A uit de mag un calçat negre.

A [...] de⁴⁷⁹ mag [d]os calçats⁴⁸⁰ bla(nc)s.

[*Interior coberta posterior*]

^{UM} É bestret per ma mare quatre ducats, e m'à dat dihuit sous. (*signe*)

474. Entre 'del' i 'honrat' apareix tatxat 'Vi'.

475. La lletra 'o' sobrescrita a la lletra 'a' tatxada.

476. En la paraula 'olla' l'escrivent ha utilitzat de manera innecessària el signe abreviatu de caràcter general.

477. La paraula 'parelles' presenta un signe abreviatu innecessari sobre la 'll'.

478. Hi segueix tatxat 'huit'.

479. Hi segueix tatxat 'mg'.

480. Al manuscrit 'calçast'. També ací Gaspar Gasset inverteix l'ordre de les lletres en el grup 'ts'.

ÍNDIX ONOMÀSTIC I TOPONÍMIC

A

Aivissa, <i>vid.</i> Eivissa	
Alberó, Bertomeu, teixidor de llana	f. 63v
Albuixec, Berenguer, nebot de Berenguer Jovell	f. 39v
Alburquerque, Alonso d', operari de Joan Mançano	f. 3r
Alfara [del Patriarca] (València)	f. 15r
Alfaro, Diego d', operari de Joan Mançano	f. 16r, 16v
Alfaro, Joan d', operari de Joan Mançano	f. 16r, 16v, 20v
Aliga, Jaume, saboner	f. 74r
Almenar, Lleonard, notari de València	f. 27v, 28r
Alós, Joan, propietari d'una casa llogada per Jerònima Gasseta	f. 45r, 46r
Alpont, Llorenç d', operari de Joan Mançano	f. 12v
Andreu, Joan, notari de València	f. 107r
Àngels, carrer dels (València)	f. 73v
Anna	f. 29r
Anna Cristòfora Cinta, muller de Josep Gasset	f. 73v
Aragonés, Antoni, operari de Joan Mançano	f. 16r, 17v
Aragonés, Domingo, operari de Joan Mançano	f. 4r, 5v
Aragonés, Joan, operari de Joan Mançano	f. 14v
Aranda, Jaume, procurador del tint de l'ofici dels paraires	f. 40v
Ariño, Miguel, procurador de Juana Garriga i de Valero	f. 56v, 57r
Augués, Joan d', porter	f. 107r
Armengol, Jaume, procurador d'Honorat Joan Piquer	f. 58r

B

Baesta, Gonzalo de, operari de Joan Mançano	f. 3r
Baltasar, mestre	f. 23r, 107v
Barcelona	f. 27v
Bataller, Pere, notari de València	f. 6r
Beltrana	f. 29r
Bernaldino, paraire	f. 106v
Bicio, Andrea	f. 108v
Boix, Pere	f. 28r
Bry, Guillem, operari de Joan Mançano	f. 28v

Bugia (Algèria)	f. 6r
C	
Çaera, <i>vid.</i> Saera	
Calasena, Jaume, mossén	f. 103v
Çamora, <i>vid.</i> Ferrández de Samora	
Capella, Vicent, prevere	f. 103v
Carles V, Emperador del Sacre Imperi Romanogermànic	f. 26v, 27r
Cardona, Miquel, prevere, procurador de l'Hospital d'en Conill	f. 56r, 56v
Cardosa	f. 29r
Carrió, Lluís	f. 32v
Carrió, mestre	f. 26r, 108r
Casset, <i>vid.</i> Gasset	
Castella	f. 17r
Casteló, Silvestre	f. 57r
Castillo, mestre fuster	f. 6v
Castellví, canonge	f. 9v
Català, Gaspar	f. 107r
Català, Jaume, operari de Joan Mançano	f. 12v
Catalina, llogatera d'un torn de filar a Gaspar Gasset	f. 105v
Cavallers, carrer de (València)	f. 1v
Cerdà	
Climent, Dionís, notari de València	f. 56r, 98v
Climent, Joan Josep Batista, notari de Valencia	f. 58r
Coixo, Portal del (València)	f. 28v
Conca, Nofre	f. 63v
Conill, Francesc, Hospital d'en (València)	f. 56r, 56v, 96v, 97v, 98r, 98v, 99r, 99v, 100r
Corbera, [saboner]	f. 18v
Corbes, Guillem, operari de Joan Mançano	f. 10v
Crespí, mossén	f. 103v
D	
Daroca, Jaume, operari de Joan Mançano	f. 28v
Doménec, Francesc, operari de Joan Mançano	f. 27r
E	
Eivissa, Bernat d', operari de Joan Mançano	f. 21r

Englés, Jeroni	f. 70r
Escrivà, Joan, manobre	f. 6r
Espanyol, Antoni, operari de Joan Mançano	f. 11v
Esperança, muller de Ferrandis	f. 29r
Espinosa, Alonso d', operari de Joan Mançano	f. 19v
Esteve, Joan	f. 10v, 23r
F	
Felip, ¿operari de Gaspar Gasset?	f. 23v
Ferrandissa	f. 29r
Ferrández de Samora, Antón, operari de Joan Mançano	f. 15v, 16r
Ferrando, [Ausiàs], notari de València	f. 107r
Ferrando, nebot de Joan Mançano	f. 14v, 17r, 19r, 25r
Fiero, Bartomeu del, operari de Joan Mançano	f. 17v
Fontes, Jaume, notari de València	f. 28r
Francés, Antoni, operari de Joan Mançano	f. 13v
Francés, Joan, operari de Joan Mançano	f. 4r
Francés, operari de Joan Mançano	f. 16r
Franch, Antoni, notari de València	f. 97v
Fries, llogatera d'un torn de filar a Gaspar Gasset	f. 105v
Frígola, <i>vid.</i> Patis d'en Frígola, carrer dels	
G	
Gallego, Antón, operari de Joan Mançano	f. 3v
Gallego, Blas, operari de Joan Mançano	f. 16r
Garcia, Diego, operari de Joan Mançano	f. 12r
Garcia, Isabel	f. 32v
Garriga i de Valero, Juana, propietària d'una casa llogada per Jerònima Gasset	f. 56v, 57r
Garcia, mossén	f. 22r
Gasset, Felip Joan	f. 73v
Gasset, Gaspar, paraire	f. 26r, 30v, 31r, 31v, 32r, 32v, 33r, 33v, 34r, 34v, 35r, 35v, 36r, 36v, 37r, 37v, 38r, 38v, 39r, 39v, 40r, 40v, 56r, 56v, 70r, 73r, 74r, 87r, 92v, 96v, 97r, 97v, 98r, 98v, 99r, 99v, 100r, 103r, 103v
Gasset, Josep, fill de Gaspar Gasset	f. 27v, 28r, 40r, f. 58r, 58v, 63v, 73r, 73v

Gasset, Miquel Jeroni, fill de Gaspar Gasset	f. 27v, 28r, 73r
Gasseta, Elena Asència, filla de Gaspar Gasset	f. 28r, 73r
Gasseta, Jerònima Lluïsa, filla de Josep Gasset	f. 73v
Gasseta, Jerònima Paloma, muller de Gaspar Gasset	f. 28r, 45r, 45v, 46r, 56v, 57r, 63v, 73r
Gasseta, Joaquina, germana de Felip Joan Gasset, comare de Jerònima Lluïsa, filla de Josep Gasset	f. 73v
Gil, Jaume, llogater d'un estatge de Joan Mançano	f. 19v
Gil, Mateu, tapiner, propietari d'unes cases llogades per Gaspar Gasset	f. 103r, 103v
Gil, llogatera d'un torn de filar a Gaspar Gasset	f. 106r
Giménez, <i>vid.</i> Ximénez	
Goro, <i>vid.</i> Xoro	
Grau (València)	f. 26r
Guillemet, operari de Joan Mançano	f. 23r, 23v
H	
Halacit	f. 95r
I	
Itàlia	f. 27v
J	
Joan del Mercat, Sant, església de (València)	f. 28v, 73v
Joan, Francesc, notari	f. 9v
Joana	f. 29r
Joana Vicenta, pupil·la de Joan Mançano	f. 107v
Joanot, germà d'Antoni Aragonés,	f. 17v
Joanota, ¿filla de Joan Mançano?	f. 107v
Jordi, micer	f. 95v
Jovell, Berenguer, prevere	f. 33r, 33v, 34r, 34v, 35r, 35v, 36r, 36v, 37r, 37v, 38r, 38v, 39r, 39v, 40r
L	
Laras, Jaumot de, casa de	f. 29r
Llombart, Joan, venedor de forment a Joan Mançano	f. 54v, 107r
Llorenç, muller de	f. 29r
Loçano, Joan, operari de Joan Mançano	f. 24r
Logroño, Pedro de, operari de Joan Mançano	f. 13r

Lombau, carrer de (València)	f. 29r
Lorca, Rodrigo de, operari de Joan Mançano	f. 11r
Luquian, Francesc de, notari de València	f. 99r
M	
Mallorquí, Antoni Mateo, operari de Joan Mançano	f. 8r, 8v, 12v, 16r, 18r, 18v, 21r, 21v
Mallorquí, Gabriel, operari de Joan Mançano	f. 26r
Mallorquí, Miquel, operari de Joan Mançano	f. 26v
Mançana, Beatriu, muller de Joan Mançano	f. 103v
Mançano, Joan, obrer de vila	f. 16r, 26r, 54v, 106v, 107r, 108r, 108v
Mançano, Joan, fill de Joan Mançano	f. 18r, 26r, 108r
Mançano, Joan Lluís, fill de Joan Mançano	f. 108r
Mançano, Vicent, fill de Joan Mançano	f. 28v, 108r
Mansonya, Joan Arnau ¿operari de Gaspar Gasset?	f. 26r
Marco	f. 105v
Marí, Pere	f. 63v
Mateo, Baltasar	f. 1r
Mateo Mallorquí, Antoni, <i>vid.</i> Mallorquí, Antoni Mateo	
Mateu, cunyada de, llogatera d'un torn de filar a Gaspar Gasset	f. 106r
Mateu, muller de, llogatera d'un torn de filar a Gaspar Gasset	f. 106r
Medina, Pedro de, operari de Joan Mançano	f. 9v, 10r
Menaguera	f. 32r
Micolau, Úrsula de, llogatera d'un torn de filar a Gaspar Gasset	
Miquel, operari de Joan Mançano	f. 19r
Miquel Joan, esclau de Joan Mançano	f. 3r, 3v, 108v
Monfort, micer	f. 29r
Monlleó, Joan Batiste	f. 40v, f. 87r
Monsó, Joan	f. 108r
Montcada (València)	f. 58r, 58v
Montiel, Miquel Joan, prevere, procurador de l'Hospital d'en Francesc Conill	f. 97v, 98r, 98v, 99r, 99v, 100r
Montora, vídua, propietària d'una casa llogada per Josep Gasset	f. 73v
Morales, Francisco, operari de Joan Mançano	f. 2v, 3r, 4v
Morera, vídua	f. 29r

N

Napoletà, Antoni, operari de Joan Mançano	f. 19v, 20r
Nasa, Gilet de, operari de Joan Mançano	f. 14v
Navarro, Antón, operari de Joan Mançano	f. 21r
Navarro, Joan, operari de Joan Mançano	f. 5r, 5v, 19v, 27r
Navarro, Miquel, operari de Joan Mançano	f. 11v
Navarro, Pedro, operari de Joan Mançano	f. 3v
Náxera, Diego de, operari de Joan Mançano	f. 10v
Náxera, Pedro de	f. 1r
Noguer, Bernat	f. 30v
N[...], Joan de, operari de Joan Mançano	f. 10r

O

Ocanya, Rodrigo d', operari de Joan Mançano	f. 16r
Ontinyent (Alacant)	f. 26r
Ontinyent, Baltasar d', operari de Joan Mançano	f. 27r
Ontiveros, Alonso d', mestre	f. 27r

P

Parra, carrer de la (València)	f. 57r, 99r, 99v, 103v
Parra, mossén	f. 56v
Pasqual, operari de Joan Mançano	f. 13r
Patis d'en Frígola, carrer dels (València)	f. 96v, 97r, 99v, 100r
Pavés, Batiste	f. 94v
Pellera, la	f. 29r
Pere el dido	f. 1v
Pere, mestre, botiguer	f. 107v
Perico, operari de Joan Mançano	f. 14v, 15r, 25r
Perot	f. 105v
Perpinyà, Joan Llorenç, notari de València	f. 28r
Piloter, mare del	f. 29r
Piquer, Honorat Joan, arrendador del batliu de Montcada	f. 58r, 58v
Planells	f. 25v
Planes, canonge	f. 29r
Porta, Miquel Àngel de la	f. 31r
Prats, vídua	f. 29r

Q

Quintana, mestre f. 107v

R

Rasquí, Joan de, tintorer de València f. 24v, f. 40v, 87r

Rebaça, mestre [d'esgrima] f. 22r

Romeu, casa de f. 1v

Rubió, teixidor de llana f. 12r

Russafa, Miquel de, mestre f. 24v

S

Saboner f. 29v

Saera, Joan, prevere beneficiat i col·lector de Sant Martí f. 108r

Saidia (València) f. 9v

Sala, Pedro, operari de Joan Mançano f. 21r

Salamó, Pere, operari de Joan Mançano f. 11r, 12r

Samora, *vid.* Ferrández de Samora

Sanç, Francisco, operari de Joan Mançano f. 2r

Sanç, Miquel, operari de Joan Mançano f. 16r, 17r, 18r

Sánchez, Martín f. 103r

Sebrià, Joan, operari de Joan Mançano f. 10v

Sedenyo, Francisco, operari de Joan Mançano f. 16r, 17r

Sedenyo, Joan, operari de Joan Mançano f. 16r, 17r

Sepúlveda, Antoni de, teixidor de llana f. 74r

Serra f. 29r

vid. Cerdà

Serrano, Domingo, operari de Joan Mançano f. 6r, 6v, 16r

Sobirats, Pere, procurador de l'Hospital d'en Conill f. 96v, 97r

Sombrerera, mare de la, llogatera d'un torn de filar a Gaspar Gasset f. 106r

Súnyer f. 55v

T

Tapiola, Beltran f. 32v

Tarí, Miquel, operari de Joan Mançano f. 14r

Tello, Joan, operari de Joan Mançano f. 21r

Teresa f. 29r

Tomàs, comprador de mossén Crespí f. 104v

Torre, Diego de la, cobrador d'un censal i lloguer	
a Gaspar Gasset	f. 30v, 31r, 31v, 32r, 32v
Torrent, Miquel, notari de València	f. 107r
Torres, <i>vid.</i> Torre	
Tudela, Martí de, operari de Joan Mançano	f. 12r
V	
València	
Diputació	f. 6r, 18r, 21v
Justícia Civil	f. 30v
Valençuela, Cristòfol, compare de Joan Mançano	f. 103v
Valero, Ferrando, cobrador d'un censal i lloguer	
a Gaspar Gasset	f. 30v, 31r, 70r
Velluter, Álvaro, comprador de Cort	f. 107v
Vicent màrtir, Sant, església de (València)	f. 92v
Viciano, Pedro, operari de Joan Mançano	f. 11r
Vilanova, Pedro, porter de la Diputació	f. 6r
Viscaïno, Joan, operari de Joan Mançano	f. 3r
Viscaïno, Micalot, operari de Joan Mançano	f. 6v
Vives, Francesc, casa de	f. 22r, 24r
X	
Xàtiva (València)	f. 9v, 70r
Ximénez, Joan, operari de Joan Mançano	f. 13v, 26r
Ximeno, Francesc Baltasar, escrivà de la Sala, compare de Jerònima Lluïsa, filla de Josep Gasset	f. 73v
Ximeno, Jaume, notari de València	f. 106v
Ximeno, Joan, notari de València	f. 28v
Xoro, Martí, operari de Joan Mançano	f. 1r, 1v, 7v
Y	
Ybarra, Joan de, apotecari	f. 15r
Ybarra	f. 1v

1274

en un altre llibre que s'abreixava el dia
 de febrer del any 1520
 no a fer fora a l'any de nouembre del
 any
 Anafes gyllemet de clot de abnd
 et any mil e cent e vint e tres
 abxynt e dos de may de dit any
 tornase any gyllemet dia de
 fest any quel que foren 29 de fe
 rebre del any 1520 ocho dies abnd
 faltar capuz ne que mo e la
 dret sine que segun opimo dte
 que es a bon entia ferua lo farto
 lo dit gyllemet
 como gyllemet lunes que foren
 25 de febre del any 1521 e fe
 ferua en casa de loyan e de
 rai use any als gues dia de fest ganne
 que foren 25 de juliol del any 1521 e torn
 e febre del any
 folga gyllemet ocho dies la puidada
 seu ferua un bultafiz sine malheria
 e tornase los dies

memoria q'oma ferua
 h se q'avit del mes de juny any
 semil any pel que no faren
 lo dia ofen per a p'omon fil
 e en una casa pananera la 20
 de que a seu exit del dia
 que aro guenher campano
 de la sen

23

LÀMINA 1: A.R.V., *Varia*, llibres, n° 30, f. 23r. Assentaments de Joan Mançano (part superior) i Gaspar Gasset (part inferior).

Apont que foren z el...
 agost que my a Johan...
 p my aij & pende...
 luyes my a present
 mia...

amonera de p...
 gas p... gasset...
 de...
 gran...
 blanga...
 ra...
 de... de octubre...
 a... a...
 pa...

e pagat gabriel...
 nadal e pagat...
 a... de...
 ma...
 a...
 men...
 castella...
 ite...
 ma...
 a...
 l...
 p...
 a...
 de...
 p...
 pla...

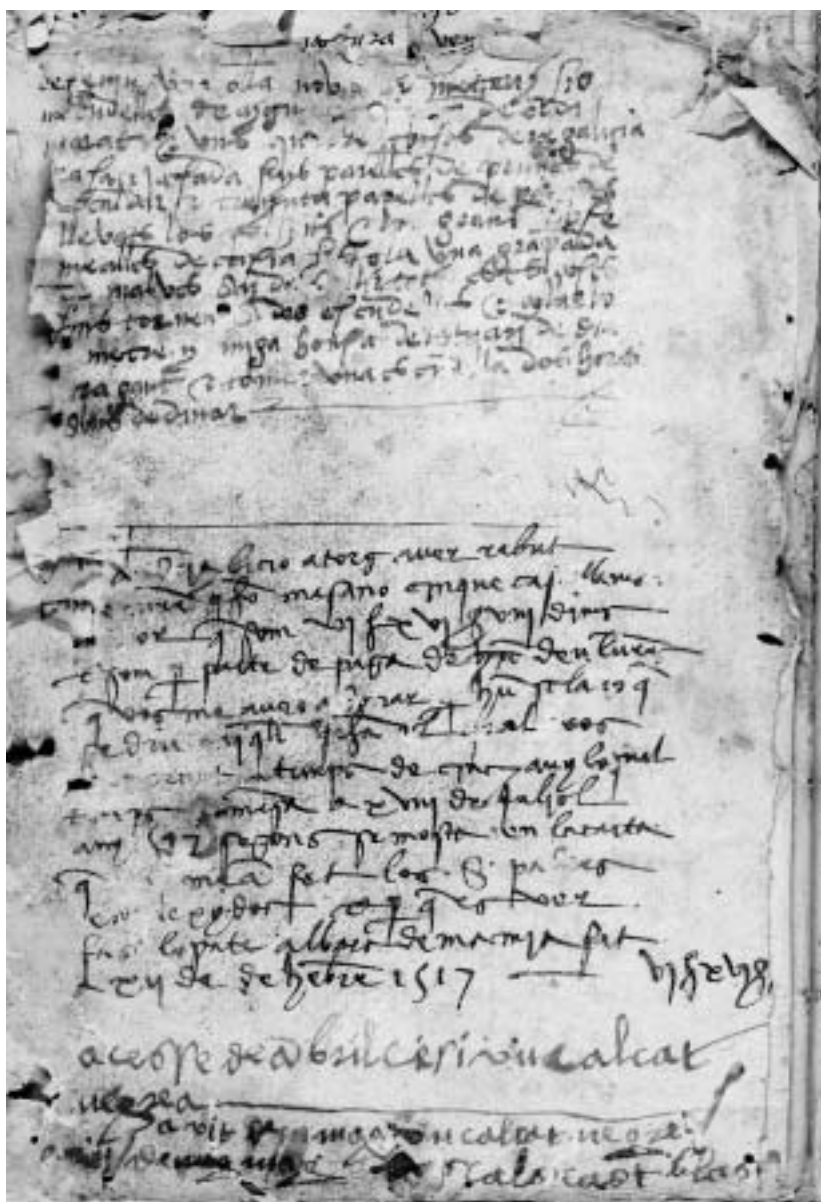
LÀMINA 2: A.R.V., Varia, llibres, n° 30, f. 26r. Assentaments de Joan Mançano i de Gaspar Gasset.

Jo. Jusep Gasset fill de Ja. J. Gasset peronre naxoqui 100
 @ 25 dies del mes de j. de l'any 1549: lo fende
 ma desent oisent martiz: y mon pare bon pos aja mo
 q lo darrer dia de j. de l'any 1553 y lo foteraren
 lo primer dia de febra des pra del aderge mar la cande
 lera y quant mon pare en gloria fia mori tenia yo
 Jusep Gasset quatre anys y quit dies: //
 Valera a senfia naxoqui @ 20 dies del mes de mag del
 any 1544 dia dela a senfia de nostre senor deu ja fuori
 st y quant son pare en gloria fia mori tenia ella quit
 anys y quit mesos y quatre dies: // //
 Jo miquel geroni Gasset naxoqui lo darrer dia de sete
 bre del any 1547 dia de sent miquel arcangel des
 pra de sent jeroni y quant mon pare en gloria fia
 mori tenia yo miquel geroni finh anys y quatre me
 sos: et setera: // //
 Ma mare en gloria fia jeronima Gasset mori
 @ 21 dia del mes de agosto de l'any 1550 / on die de
 dies a les finh 9 ores de mati y foterant la ales
 finh 9 ores de la vesprada y o jusep Gasset quant
 ma mare en gloria fia mori tenia yo jusep Gasset
 de set anys y set mesos menys dos dies y o miquel geroni
 Gasset quat ma mare mori tenia yo miquel geroni
 Gasset quit anys y deume sos y vintitres dies d'ally
 don mes y set dies fia nou anys y ma germana
 alena a senfia Gasset mori on die vint dies @ 2 dies
 del mes de juliol des pra del glorios sent jaume y fo
 terant la en di sapte dia del glorios sent jaume mori
 l'any 1556 y quat mori tenia dotze anys y dos mesos y 4 dies

LÀMINA 3: A.R.V., Varia, llibres, n° 30, f. 73r. Assentaments de Josep Gasset.

11
A onra de fetta nbra 1581
era di luns a les dos ory de
aptes mig jorn naysque
Jeronima lluisa filla de
Josep Gasset y de Anna onra
lojra tanta naysque en lo
carrer dels angles encasfada
y mantora que Josep Gasset
la tenia casada. Cateja y en fem
yo del merces son compare
frances Baltasar y Timena
es cimo de la sala y quadrima
gacera germana de felip Juan
gasset

LÀMINA 4: A.R.V., *Varia*, llibres, nº 30, f. 73v. Assentament de Josep Gasset.



LÀMINA 5: A.R.V., *Varia*, llibres, n° 30, f. 108v. Albarà d'Andrea Bicio. En la part superior, recepta escrita per Joan Mançano; en la part inferior, anotacions de Gaspar Gasset.

migre...
 yo diego de la torre y fezeandova
 a vos de paz y a set xxij y son del
 año de mil e quatrocientos e sesenta e
 un e a bien e del justicia e del de
 vancia por esta manera q
 zola sevilla e de la casa q dios ay
 en su ficion de mane q tiene ya
 yado a fra xxij de julio del año xxxij
 no da men e de los sen sos fin
 za dit mes de julio

yo diego de la torre y fezeandova
 a vos de paz y a set xxij y son del
 año de mil e quatrocientos e sesenta e
 un e a bien e del justicia e del de
 vancia por esta manera q
 zola sevilla e de la casa q dios ay
 en su ficion de mane q tiene ya
 yado a fra xxij de julio del año xxxij
 no da men e de los sen sos fin
 za dit mes de julio

LÀMINA 7: A.R.V., Varia, llibres, nº 30, f. 30v. Albarans autògrafs de Diego de la Torre.

ia don ve febre. m. l. l. m.
yo tuan alor lo que vna casa auos ten
yora oeroni ma casotta y temps
ve des con ta voz ve dia ve
sent bez to meu ve lany l. m.
com ta voz sali enauant ve
ve ut vna anyada que son set
vires y mica y p la ueritat fay
lo present any y dia ve fus dit
app ve acost any m. l. l. m. atoz
oue auer rebut yo jua alor ve us
senyo ra oeroni ma caseta tres l. m.
ve quinze sou ve m. l. l. m. p
eson p la mica anyada que
cay ote lo via ve sent bez to meu
y p la ueritat fay lo present
any y dia ve fus dit

LÀMINA 8: A.R.V., *Varia*, llibres, nº 30, f. 45r. Alabrans autògrafs de Joan Alós.

AQUEST LLIBRE S'ACABÀ D'IMPRIMIR
EN LA IMPREMTA GRAMON A
CASTELLÓN DE LA PLANA,
EL DÍA 4 D'OCTUBRE DE 2011,
FESTIVITAT DE SANT CARLES BORROMEU